

De Meern, 14 mei 2019

Reactie van het Energiepanel op het voorstel van het College B&W Utrecht over plannen Energielandschap Rijnburg/ Reijerscop.

Het Energiepanel heeft als belangengroepering - sinds mei 2018 – drie maal met de gemeente Utrecht - tijdens de ontwikkeling van het verduurzamingsconcept - om te tafel gezeten (**bijlage 1** verslag onafhankelijk procesbegeleider gemeente, pagina 14).

Het Energiepanel heeft in mei 2018 een eigen 8ste concept-scenario ingediend bij projectleiding (tijdens vergadering juni 2018) en bij wethouder Lot van Hooijdonk (tijdens bijeenkomst in De Schalm De Meern, mei 2018).

Het Energiepanel bestaat uit bewoners van de verschillende gebieden die 'geraakt worden' door het verduurzamingsinitiatief: De Meern oude dorp, De Meern Veldhuizen, Reijerscop Harmelen, Reijerscop De Meern en Nieuwegein. Het Energiepanel kent geen deelname uit Rijnburg en heeft daartoe nauw samengewerkt met de Buren van Rijnburg en Reijerscop. Het Energiepanel heeft het belang om de effecten van verduurzamen breder dan de Utrechtse grenzen alleen uit te werken, vanaf mei 2018 benadrukt.

Het Energiepanel is – vanwege voortdurende overlast voor omwonenden in Utrecht en omliggende gemeentes – tegen het besluit om windmolens/ windturbines in Rijnburg/ Reijerscop te plaatsen.

Het Energiepanel vraagt de gemeenteraden - onze volksvertegenwoordigers - om de belangen van alle omwonenden van het energielandschap te behartigen. Het gaat hier om honderden inwoners van Utrecht en omliggende gemeentes die in de spelregels en bij de uitwerking niet/ nauwelijks zijn meegenomen of op basis van beperkte en steeds wisselende informatie dienen te reageren. Gemeenteraden: sta op voor alle betrokkenen!

Wij hebben grote vraagtekens bij het proces van participatie, van samen komen tot verduurzamen

- Rijn Energie – een initiatiefnemer – werft in eerste instantie de leden voor de uitwerkingsgroep onder haar eigen leden.
- Reijerscop is nooit vertegenwoordigd geweest, op geen enkel moment, in de uitwerkingsgroep. Ook is er tussentijds slechts 1 gesprek geweest met een zeer selectief gezelschap van Reijerscop bewoners, op initiatief van een Reijerscop bewoner, voorafgaand aan de eerste werkbijeenkomst.
- Eneco had de lead in de ontwikkeling van de 6 scenario's. Eneco is de partij die toen reeds in het bezit was van ondertekende intentiecontracten met grondeigenaren aan de Reijerscop. De uitwerkingsgroep heeft geen specifieke rol gehad in het verder

uitwerken van de scenario's. Hoe vooringenomen was Eneco met het oog op de contracten die ze al op zak hadden? Hoe open en zorgvuldig was het traject van samen komen tot scenario's naar de omwonenden/ betrokkenen toe?

- Tel hierbij op dat er geen zonne-energie in Reijerscop komt (besluit dat niet in overleg met bewoners, omwonenden is genomen). En tel erbij op dat een alternatief scenario van het Energiepanel van tafel is geveegd en de vraag komt op: was de projectleiding op de hoogte van de reeds ondertekende intentiecontracten. En was de gemeenteraad op de hoogte?
- Ook Lot van Hooijdonk laat in juli 2018 doorschemeren dat windmolens er toch wel komen. Was Lot op de hoogte van de reeds door Eneco afgesloten contracten?
- De helft van de uitwerkingsgroep stapt mei 2018 op omdat zij 'het proces frustrerend en de 6 scenario's onvoldoende vonden'. Zij misten heldere kaders inzake overlast voor omwonenden, woningbouw, rendement (**bijlage 2** brief uitwerkingsgroep). Wethouder Van Hooijdonk heft vervolgens (mei/ juni 2018) de gehele uitwerkingsgroep op.
- De uitwerkingsgroep heeft dringend verzocht om deelname vanuit Reijerscop en Rijnvliet, omdat zij gebiedsvertegenwoordigers misten. De projectleiding heeft aangegeven Reijerscop en Rijnvliet niet te willen toevoegen omdat deze gebieden niet vanaf het begin betrokken zijn en zij een achterstand kennen en dat zou vertragen.
- Er is een 8ste scenario ingediend door Het Energiepanel. Dit scenario is door wethouder, projectleider op voorhand van tafel geschoven en later als niet rendabel bestempeld en mocht – ondanks herhaaldelijk verzoek – niet gepresenteerd worden tijdens werkbijeenkomsten of aan de uitwerkingsgroep. Nu is er door B&W wel een geheel nieuw scenario gepresenteerd. Graag wij verwijzen wij naar het voorstelscenario: www.parkhetgroenelint.nl

Spelregels – er wordt met meerdere maten gemeten en er wordt gestuurd

Wij – als Energiepanel – betreuren de passieve, maar ook sturende rol van de projectleiding. Wij hadden verwacht en hebben gevraagd om spelregels waarbinnen het project vorm zou kunnen krijgen. Spelregels waarmee de gemeente haar verantwoordelijkheid zou nemen voor haar bewoners en voor het te behalen rendement, en waar de gemeente zich dan ook aan zal houden. Spelregels over bijvoorbeeld:

- Representatieve spreiding van deelnemers in de uitwerkingsgroep
- Uniforme wijze van uitwerking en presentatie van effecten voor alle woongebieden die geraakt worden inzake slagschaduw, geluid en zicht

Wat wij vooral gezien hebben is een projectleiding die meebeweegt met dat wat nodig is om maximaal rendement te kunnen bereiken inzake verduurzamen. Dit doet de projectleiding bijvoorbeeld door informatie die afwijkt van de spelregels niet te presenteren of door de spelregels tussentijds aan te passen.

Dit blijkt bijvoorbeeld uit de diverse metingen – die gemiddelde berekeningen zijn – waarbij slechts uitgegaan is van woonwijken, die meer dan 800 meter van de windmolens gelegen zijn. De resultaten – die voor deze gebieden al schokkend zijn – laten niets zien over de effecten op mensen die dichterbij in de polder (< 800 meter) wonen. Het gaat hier toch al snel om honderden bewoners, van vier verschillende gemeentes.

Wij vragen ons af of het project wel haalbaar en inpasbaar is, als de spelregels ook daadwerkelijk voor **alle inwoners van Utrecht en de omliggende gemeentes** worden uitgewerkt en gepresenteerd? Een aantal voorbeelden:

- Er is gestuurd in geluidsonderzoeken: van de 18 meetpunten zijn er 9 (dichtbij de windmolens gelegen, in de polder Reijerscop) nooit gepresenteerd, maar wel uitgevoerd door DGMR (zie **bijlage 3**). Wordt er gestuurd omdat de onderzoeksresultaten voor de polder niet binnen de spelregels passen?
- Reijerscop wordt pas later toegevoegd aan het project. Nu ligt er een voorstel om permanent windenergie op te wekken. Hiermee vinden er meerdere plotselinge verschuivingen plaats: van niet meedoen en later toegevoegd zijn aan het project en van tijdelijke energie opwekking naar voorstel tot permanent. **Zie bijlage 4.**
- Er komen geen zonnepanelen in Reijerscop, volgens de scenario's. Dit is ook nooit verder uitgewerkt - er is bijv. nooit een bewonerspeiling zonne-energie gehouden. Een gemiste kans omdat veel bewoners voor zonne-energie zijn en grote daken (woning, schuur) hebben. Dit hadden wij in de uitwerkingsgroep graag willen inbrengen. Het levert vragen op als:
Heeft dit besluit een direct verband met de reeds ondertekende contracten i.v.m. windenergie in Reijerscop? Is er sprake van een afspraak tussen windboer en initiatiefnemer inzake geen zonnepanelen in Reijerscop?
Was de gemeenteraad Utrecht op de hoogte van de reeds ondertekende contracten?
- Afstand windmolen plaatsing van minimaal 800 meter t.o.v. woning staat plotseling gelijk aan een afstand van minimaal 800 meter t.o.v. woonwijk.
Betekent dat dat er voor bijv. Reijerscop De Meern, Heijcopperkade, Nedereindseweg – woningen in een agrarisch gebied – geen afstand-spelregel meer geldt omdat zij geen woonwijk zijn? Geldt dit dan ook voor straten in onze andere buurgemeentes: Reijerscop Harmelen, Mastwijk etc.? Het gaat hier om honderden mensen, versnippert over 4 buurgemeentes.
Tijdens een bijeenkomst op 25 april (landeigenaren bijeenkomst) gaf senior projectleider Hans Kraaij toe dat dit gedaan was omdat ze anders 'niet pasten' in dit gebied. Is dit project wel haalbaar?
- Een van de spelregels is volgens de gemeente: gemeente neemt verantwoordelijkheid inzake hoogfrequent geluid (47db overdag en 41 db in de nacht). Past deze spelregel wel in de gebieden dichtbij windmolens gelegen (< 800 meter)? Waarom worden deze niet gepresenteerd?
- Er wordt – tijdens de bijeenkomst op 25 April – plotseling gesproken over slagschaduw op het raam, waar eerder gesproken werd van slagschaduw op de gevel. Dit is een wezenlijk verschil, gezien de gevels vele malen langer onder invloed staan van slagschaduw dan een raam. Is deze spelregel aangepast vanwege haalbaarheid? Zijn de onderzoeken slagschaduw voor alle deelgebieden nog wel representatief?
- Overheid en gemeente streven naar participatie inzake verduurzamen. Door de senior projectleider werd er tijdens de bijeenkomst op 25 april aangegeven dat er geen 100% garantie wordt gegeven door gemeente dat als de boer zijn land niet beschikbaar wil stellen, de voorgenomen windmolens er niet komen. Dit levert veel vragen en onrust op: **Gaat gemeenteraad Utrecht voor onteigening of wordt er gestuurd op een provinciaal inpassingsplan?** Staat dat niet haaks op participatie? Als dit het uitgangspunt is, is het hele 'circus' van werkbijeenkomsten en participeren dan

niet overbodig geweest? Hoe past het aanwezig zijn van getekende contracten tussen initiatiefnemer en boer in Reijerscop in dit verhaal? Was de gemeenteraad op de hoogte van de reeds ondertekende contracten?

Opdracht, realisatie en Business Case

Bij dit project is er ons inziens vooral gestuurd op het realiseren van verduurzaming met maximaal rendement door de initiatiefnemers (indienen van de scenario's) en de gemeente (tussentijds aanpassen spelregels en een sturende wijze van presenteren van onderzoek). Onze vraag: hoe haalbaar is dit project als de Business Case zuiver projectmatig – zonder sturing op maximaal rendement alleen en vanuit een open project scope – was aangevlogen?

De planschade, gezondheidsrisico's, risico's die ontstaan door boringen en transport (verzakkingen) en het woongenot lijken geen aandacht te hebben gekregen tijdens dit 'project'. Ook het laagfrequente hinder issue – op dit moment een punt van aandacht in een aantal andere Nederlandse gemeentes - is 'vergeten'. Tevens zal er een flinke waardevermindering van woningen optreden, die nu niet in de Business Case is opgenomen. Hoe is de ontmanteling begroot?

Wij vragen de gemeenteraden van de omliggende gemeentes om naast de weging inzake verduurzamen ook projectrisico's als waardevermindering woningen door hinder of verzakking, gezondheidsrisico's, laag en hoogfrequente geluidshinder en ontmantelingskosten te zien als onderdeel van de Business Case en hierin ook verantwoordelijkheid te dragen voor hun inwoners.

Onze vraag is: kunnen gemeenteraden beslissen/ adviseren op basis van een Business Case die met name op projectresultaat – maximaal rendement - is ingestoken? Is deze Business Case compleet en haalbaar?

Planschade

Hoogfrequent geluid

De gemeente geeft aan zich verantwoordelijk te voelen voor de hoogfrequent geluidsnormen en het overschrijden daarvan. Zo neemt zij verantwoordelijkheid voor 47 db overdag en 41 db in de nacht.

De omwonenden die direct aan de snelweg wonen overschrijden de 47 db door de snelweg reeds, op momenten. De normering is al opgehoogd. De gemeente geeft aan dat het geluid van de windmolen straks niet boven de geluidsoverlast van de snelweg uitkomt.

Wij spreken – als de voorgenomen windmolens er staan - over het voortdurend blootstaan aan de gevolgen van geluidsoverlast in de polder: snelweg en windmolen. Ook in de nacht, waar de bewoners direct aan de snelweg nu rust hebben en opladen, omdat er minder auto's rijden.

Wij vragen om:

- Onderzoek naar het effect van geluidsoverlast dat - voor honderden omwonenden van diverse gemeentes – straks van verschillende kanten zal komen?
- Onderzoek naar permanente geluidsoverlast – dag en nacht. Wat doet permanente geluidsoverlast met mensen?

- Onderzoek naar het effect van de geluidswal op omwonenden. Kaatst deze het geluid terug of beweegt het geluid er juist overheen? Wat is het effect van het verhogen van de geluidswal?

Laagfrequente hinder

Gezondheidsrisico's die te maken hebben met laagfrequente geluidshinder trekken de laatste jaren steeds meer de aandacht. Zo ook bij de Rijksuniversiteit in Groningen, de WHO en Stichting Laag Frequent Geluid. In 2018 ontving de stichting LFG meer dan 660 meldingen. De WHO sprak zich eerder uit over geluidshinder door windmolens en gaf aan dat het een van de meest storende geluiden – naast de snelwegen – is en waarschuwt voor belasting van mens en dier. De Rijksuniversiteit Groningen doet op dit moment onderzoek naar laagfrequent geluid en de gevolgen daarvan.

Wij hebben de projectleiding sinds mei 2018 nadrukkelijk gewezen op de gevolgen van laagfrequent geluid door middel van het leveren van onderzoeken die in andere landen (Portugal bijv.) reeds gevoerd zijn. Jammer vinden wij het dat onze signalen slechts ter kennisgeving zijn aangenomen.

De gemeente Almere, Zutphen, Nijmegen, Groningen houden op dit moment wel onderzoek samen met de RIVM naar laagfrequent geluid.

Wij vragen de gemeenteraden laagfrequent geluid en het effect daarvan een gedragen onderdeel van het project te laten zijn.

Waardedalingen woningen en woongenot

Onverkoopbare woningen omdat het woongenot tot een dieptepunt is gedaald of doordat er verzakkingen vanwege boringen en transport optreden. Deze kostenpost is niet reëel meegenomen in de projectscope, terwijl dit toch een enorme kostenpost kan zijn voor de verantwoordelijke partij. Wie is de verantwoordelijke partij? Op dit moment wimpelt de gemeenteraad Utrecht de verantwoordelijkheid die zij dragen voor gezondheid en woongenot van inwoners af op initiatiefnemer of windboer.

Klopt het dat omwonenden straks met hun burens in overleg moeten over planschade? Is er onderzoek gedaan wat de diepteboringen doen met de woningen op veengrond (verzakkingen)?

Wie neemt (financiële) verantwoordelijkheid voor waardedaling woningen door verzakkingen en/ of geluidsoverlast en woongenot afname?

Wij benadrukken – als Energiepanel – nogmaals dat wij vanwege overlast voor omwonenden in de breedste zin van het woord – tegen het besluit om windmolens in Rijnenburg/ Reijerscop te plaatsen, zijn.

Met een vriendelijke groet, namens Het Energiepanel,

Diana Jansen Verweij en Anja van Berkel

Te bereiken op: 06-46732346/ info@barada.nl

Participatietraject Energielandschap

Rijnenburg Reijerscop

November 2018
Marion van der Voort

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Mijn blik op het doorlopen participatietraject	5
De uitwerkingsgroep	6
Samenstelling en spelregels	6
Duidelijkheid vooraf en tussentijds	7
Invloed en resultaat	8
Opstappen Uitwerkingsgroep	9
Rol initiatiefnemers	10
Rol gemeentelijke projectgroep	11
Effectiviteit van ontwerpstudio's	12
Werkbijeenkomsten	13
Rol belangengroepen	13
Rol politiek	15
De communicatie	16
Conclusies en leerpunten	17
Chronologisch verslag	18
Reflectie op het doorlopen proces	58
Welk aspect vindt u het belangrijkste?	59
Hoe kijkt u terug op het proces?	61
Beoordeling scenario's	66
Wat wilt u nog meegeven aan de gemeenteraad?	74

Inleiding

De gemeenteraad van Utrecht heeft bij de besluitvorming over de startnotitie Energielandschap Rijnenburg Reijerscop op 6 juli 2017 aangegeven dat en hoe er een participatieproces moest worden doorlopen bij het ontwerp van mogelijke scenario's voor duurzame energieopwekking in Rijnenburg/Reijerscop.

Bij de inrichting van het participatieproces golden de volgende uitgangspunten:

- De vormgeving van het proces is maximaal gericht op stimuleren van een constructieve gedachtewisseling, anders gezegd een goed gesprek.
- Het goede gesprek wordt door een onafhankelijk procesbegeleider begeleid;
- Om concreet resultaat te kunnen bereiken is het nodig dat het ontwerpproces werkbaar (constructief) en productief (doelgericht) is. Daarbij is een stabiele samenstelling (continuïteit) en hanteerbare groeps grootte van belang;
- Het is belangrijk dat de groep van meest betrokken personen representatief is; als dat niet vanzelf gaat is hier extra inzet op nodig, bijvoorbeeld om jonge mensen te betrekken;
- Net als bij andere maatschappelijke ontwikkelingen beschikken deelnemers niet over een vetorecht; wel wordt er gerapporteerd aan de gemeenteraad hoe de betrokkenen in het ontwerpproces de verschillende scenario's waarderen.

In oktober 2017 heb ik de opdracht aanvaard om als onafhankelijk procesbegeleider betrokken te zijn bij het ontwerpen van mogelijke scenario's voor een energielandschap in Rijnenburg/Reijerscop. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd in een brief op 1 november.

In overleg met de projectgroep van de gemeente Utrecht hebben we bepaald dat mijn rol die van een actieve waarnemer zou zijn. Het is mijn taak om te monitoren of een evenwichtige participatie is gewaarborgd en om twijfels of vragen hierover tussentijds aan te kaarten bij de gemeente.

Ik volg het proces zoals de gemeente Utrecht dat uitvoert, adviseer tussentijds gevraagd en ongevraagd over het goed ophalen van meningen en ideeën en het navolgbaar maken van het proces. Dit alles met als doel dat de gemeenteraad via de documenten van de gemeente en mijn verslag alle invalshoeken op tafel heeft om een afweging te kunnen maken.

Het omschreven raadsbesluit liet nog veel keuzes voor de inrichting van het proces. In overleg met de gemeentelijke projectgroep is er gekozen voor breed opgezette werkbijeenkomsten in de directe omgeving van het gebied waar iedereen die interesse of belangen heeft in het onderwerp zich kon laten informeren en inbreng kon leveren.

De scenario's die zijn getoond tijdens deze werkbijeenkomsten kwamen tot stand in ontwerp sessies waarbij de landschapsarchitecten van Bosch Slabbers het potlood hanteerde om scenario's te schetsen. De zeven initiatiefnemers (Rijne Energie, BHM Solar, Eneco, BAM Energy Systems/Wirsol, Kopgroep Rijnenburg en consortium Rijnenburg, Statkraft en Tomorrow Energy) brachten hun deskundigheid in waarmee werd bepaald wat mogelijk en haalbaar was.

DGMR is toegevoegd aan het proces voor onderzoek naar effecten van geluid en slagschaduw.

We hebben een Uitwerkingsgroep gevormd met daarin mensen die op persoonlijke titel hun mening en informatie gaven. Deze Uitwerkingsgroep nam actief deel aan de ontwerpateliers. Daarnaast waren er belangenverenigingen zoals de Buren van Rijnenburg en later het die tussentijds in direct overleg met de projectgroep hun mening en ideeën gaven.

Het ontwerpproces was bedoeld om alle informatie rondom alle mogelijke belangen in beeld te brengen, om raadsleden optimaal in staat te stellen een afgewogen keuze te maken. Dit document is bedoeld om u als raadslid te informeren over het proces, de discussiepunten gedurende het proces en het eindoordeel van betrokkenen. Dit verslag bestaat uit drie onderdelen.

1. Mijn blik op het doorlopen proces met mijn bevindingen.
2. Een chronologisch overzicht van alle stappen die zijn gezet gedurende het proces
3. De resultaten van de vragenlijst voor belanghebbenden in dit proces.

Mijn blik op het doorlopen participatietraject Energielandschap Rijenburg Reijerscop

De opdracht

Vraag initiatiefnemers op basis van de startnotitie, samen met belanghebbenden, ten minste vier onderscheidende scenario's te ontwerpen voor een samenhangend energielandschap.

- Eén scenario dat geen windenergie bevat (wel zon en andere energiebronnen).
- Eén scenario, waarbij op basis van berekeningen, geen slagschaduw op de gevel van woningen plaatsvindt en bij woningen geen geluidstoename ten opzichte van aanwezige wegverkeersgeluid als gevolg van windmolens, voor de omliggende woonwijken;
- Eén scenario dat een combinatie kent van zo hoog mogelijk energie-opwekking en rendement voor omwonende, met slechts beperkte vorm van hinder;
- Een scenario dat alleen de wettelijke normen als beperkingen kent.

Initiatiefnemers werd tevens gevraagd om met inbreng van alle belanghebbenden het optimum te zoeken tussen de energieopbrengst, de ruimtelijke waarden, ecologische en natuurwaarden, functies in het gebied, financiële participatie en het beperken van hinder.

De gemeenteraad wil graag een integrale visie, borging van de kwaliteit van het landschap bij inrichting, exploitatie en afbouw, en woningbouw na 2030 moet mogelijk blijven.

De opdracht die de gemeenteraad in de zomer van 2017 heeft meegegeven aan het college en aan de initiatiefnemers is bijzonder complex. Iedereen die het proces en de discussies voorafgaand aan het raadsbesluit volgde, weet dat onder de relatief zakelijke beschrijving een wereld van politieke verschillen zit. Met het accorderen van de startnotitie werden de stadsgesprekken afgerond en een politieke discussie voorlopig getemperd.

De vele vragen, aspecten en discussiepunten rondom het energielandschap verschoven van de politieke arena naar de ontwerptafel met alle verschillende deelnemers.

Elk van de hierboven genoemde aspecten op zich zijn al goed voor discussies, interpretatieverschillen, subjectieve oordelen en belangentegenstelling. Bij elkaar zorgde dit dus voor een ingewikkelde opdracht met veel discussie. Het was niet de vraag óf er gedoe zou ontstaan gedurende het proces maar wanneer, waarover en bij wie. Wat ik ook vooraf incalculeerde is het bekende fenomeen dat als mensen twijfels hebben over de inhoud, zij het proces in twijfel trekken. Dat hoeft niet onterecht te zijn. Maar dit was vooraf mede een garantie voor ontevredenheid bij groepen of individuen.

De Uitwerkingsgroep

Deelnemen aan een ontwerpproces verschilt wezenlijk van de reguliere participatie waar een plan ter reactie voorligt. Ontwerpen is een fluïde proces van schuiven, uitproberen, tekenen, krassen, rekenen en toch weer opschuiven. Voor professionals is dit dagelijks werk. Voor veel omwonenden en belanghebbenden is dit geen dagelijks werk waar zij ervaring mee hebben.

Het is belangrijk om voorafgaand aan een ontwerpproces niet alleen de opdracht maar ook de gedeelde en tegengestelde belangen duidelijk uit te spreken. De opdracht van de raad was complex maar duidelijk. Er moesten scenario's komen en de verschillen ertussen waren benoemd. Aan de gezamenlijke uitgangspunten hebben we voorafgaand aan het ontwerpen tijdens de start bijeenkomst onvoldoende aandacht besteed. We hadden voorafgaand aan het eerste echte ontwerpatelier nadrukkelijker moeten stil staan om te bepalen en ervaren wat de gedeelde uitgangspunten waren en waar onoverbrugbare verschillen zaten. Wellicht had dit wrevel en irritatie aan de ontwerptafels kunnen verminderen. Het had de onoverbrugbare verschillen niet kunnen voorkomen. Maar nu kwam het verschil in inzicht steeds weer naar voren en voedde dit steeds opnieuw het al in meer of mindere mate bestaande gebrek aan vertrouwen.

Samenstelling en spelregels

Na enkele gesprekken met de gemeentelijke projectgroep over de vorm van participatie, waren we het onderling vrij snel eens over deelname van een diverse groep omwonenden en belanghebbenden aan de ontwerptafel. Die moest zo breed mogelijk zijn; ook uitgesproken tegenstanders en uitgesproken voorstanders van een energielandschap moesten aan tafel zitten. Op basis van eerdere ervaringen heb ik een voorstel gedaan voor spelregels en werkwijze.

Terwijl wij in het najaar van 2017 nog bezig waren met het bespreken van werkwijze, had Rijne Energie inmiddels een enthousiaste oproep op hun website staan waarin mensen werd gevraagd om mee te denken over de uitwerking van de scenario's. Die oproep kwam van de verkeerde partij. Niet een initiatiefnemer maar de gemeente moest hier het voortouw in nemen. Bovendien hadden mensen op dat moment nog geen idee waarvoor zij zich zouden opgeven. Hoe we het proces zouden vormgeven was immers nog niet bepaald. Die oproep is dan ook op verzoek van de gemeentelijk projectleider van de site gehaald.

Nadat we de spelregels en de werkwijze binnen de projectgroep hadden bepaald, is vanuit de gemeente hard gewerkt om alle informatie over het vervolgproces op de juiste manier en op de juiste momenten breed te communiceren. Het was duidelijk de intentie om iedereen met enige interesse goed te bereiken. Dat moest tot diversiteit binnen de Uitwerkingsgroep kunnen leiden. Het is gelukt om ook mensen te bereiken die tot op dat moment het proces op enige afstand volgden. Dat bleek mij uit diverse gesprekken die ik heb gevoerd, bijvoorbeeld tijdens de bezoeken aan winkelcentra met de informatiestand om mensen uit te nodigen zich aan te melden voor de nieuwsbrief en deelname aan de Uitwerkingsgroep te overwegen. Een aantal van de mensen die geen specifiek vooringenomen standpunt had, heeft zich dan ook opgegeven voor de Uitwerkingsgroep.

De selectie van deelnemers is zorgvuldig verlopen. We hebben elke aanmelding een nummer gegeven en dat nummer op een kaart gezet. Op basis van een goede spreiding hebben we een eerste selectie gemaakt. Mensen die geen of onvoldoende motivatie hadden opgegeven hebben we

daarna nog gemaild en gebeld met de vraag dat alsnog te doen. Enkele mensen vielen af omdat ze ook na diverse contacten die motivatie niet verstrekten.

Op basis van de spreiding hebben we gekeken naar specifieke interesse en kennis (ecologie, agrarische achtergrond), leeftijd en geslacht. Zo probeerden we zoveel mogelijk invalshoeken in de Uitwerkingsgroep te krijgen.

Na een laatste check op naam en toestemming om die te publiceren hebben we mensen aangeschreven dat zij al dan niet waren geselecteerd.

Duidelijkheid vooraf en tussentijds

Zowel bij de oproep aan mensen om deel te nemen aan de Uitwerkingsgroep als bij de eerste bijeenkomst en bij vele bijeenkomsten daarna, is de rol en taak van de Uitwerkingsgroep steeds nadrukkelijk besproken. Zeker in de beginfase ging de discussie nog regelmatig over het mandaat van de groep en de bevoegdheden. Voortdurend heb ik gepoogd duidelijk te maken, zowel binnen de Uitwerkingsgroep als naar de buitenwereld, dat de leden in de groep informatie en inzichten aandragen waarmee de scenario's beter en completer worden. Maar zij hoefden niet te kiezen voor een scenario en deelnemers waren niet verantwoordelijk voor de inhoud van de scenario's. We wisten immers vanaf het begin dat er voor iedereen onacceptabele scenario's zouden ontstaan. Juist daarom hebben we benadrukt dat mensen zich niet hoeven te verantwoorden naar een achterban. Dit was ook van belang omdat er bij verschillende deelnemers huiver was dat zij door burens en anderen zouden worden aangesproken op de scenario's en zich dan zouden moeten verantwoorden voor de keuze die uiteindelijk niet bij hen lag.

Binnen de groep ontstond regelmatig de neiging om stemmen te tellen over scenario's en zo aan te geven welke scenario's wel en niet acceptabel zouden zijn voor de omgeving. Dat heb ik altijd afgehouden onder het mom: het gaat niet om de kwantiteit maar om de kwaliteit van argumenten voor of tegen een scenario. Die argumenten wilden we op de ontwerptafel hebben. Omdat de groep niet representatief was (want geen gekozen vertegenwoordiging) maakte het aantal voorstanders of tegenstanders van een idee of argument niet uit. Het ging om de inhoud van het idee of argument.

Er was bij enkele leden van de Uitwerkingsgroep onvrede over het aantal deelnemers vanuit initiatiefnemers tijdens de ontwerpafspraken. Er bestond een door de stadsgesprekken gevoede angst dat een 'overmacht' aan initiatiefnemers de inbreng van de Uitwerkingsgroep van tafel zou vegen. Vooraf hebben we de initiatiefnemers gemeld dat zij met twee personen konden komen. Net als bij de Uitwerkingsgroep mochten zij zich niet laten vervangen omdat dit de voortgang in het proces zou kunnen verstoren. Rijne Energie wilde graag 5 deelnemers meenemen. Ik heb aangegeven dat dit niet acceptabel was. Uiteindelijk zijn ze met twee mensen gekomen en met een derde persoon als vaste vervanger. Later in het proces verschenen er toch anderen. Omdat kort hierna de oorspronkelijke Uitwerkingsgroep uit elkaar viel en de samenstelling dus sowieso veranderde, heb ik hierover niet meer nadrukkelijk gesproken met Rijne.

Het ongemak over de positie van de Uitwerkingsgroep binnen het ontwerpproces groeide naarmate de scenario's concreter werden. Wel meepraten maar geen verantwoordelijkheid dragen voor het eindresultaat ging meer wringen naarmate het proces langer duurde. Niet raar omdat leden van de Uitwerkingsgroep voor alle tijd en energie die zij in het proces staken, ook graag resultaat wilden zien.

Invloed en resultaat

De invloed van de Uitwerkingsgroep, en daarmee het resultaat, zit in veel, soms moeilijk aanwijsbare elementen. Dat diverse belanghebbenden uit de directe omgeving aan tafel zaten, zorgde ervoor dat er geen stap werd gezet zonder het belang van de omgeving mee te wegen. Vaak wordt bij een ontwerp eerst vrij gedacht en worden grenzen opgezocht. Hier waren, al dan niet fysiek aanwezig, de bewoners met hun belangen zo nadrukkelijk in beeld dat daarmee het denken en doen van ontwerpers en initiatiefnemers werd beïnvloed. Het is niet aantoonbaar hoe groot het verschil in ontwerp zou zijn zonder de Uitwerkingsgroep als ‘advocaat van de duivel’ in voortdurende aanwezigheid.

Welke hindereffecten er per scenario zijn onderzocht en de wijze waarop dat is gebeurd, is directe invloed van de Uitwerkingsgroep. Dat er steeds is getekend en gemeten met de hoogste windmolens bijvoorbeeld. Dat er per scenario niet alleen een berekening op basis van jaargemiddelden is gemaakt zoals de wet voorschrijft maar ook is van geluideffecten op momenten met harde wind en weinig weggeluid is ook door invloed van de Uitwerkingsgroep. Evenals het zichtbaar maken van de windmolens in het landschap met behulp van een computerprogramma tijdens de werkbijeenkomsten. Alles om te zorgen dat het geschetste beeld niet mooier is dan de toekomstige werkelijkheid. Integendeel.

Veel ideeën van mensen uit de Uitwerkingsgroep zijn onderzocht en al dan niet overgenomen. De zonnepanelen op geluidswallen langs de snelweg bleken financieel niet haalbaar. De kosten van het bouwen van een geluidswal zijn veel hoger dan de opbrengst van de panelen. Wel is er steeds gepuzzeld met panelen langs de snelweg of op aarden wallen.

Drijvende zonnepanelen op de Nedereindse Plas zoals aangedragen door mensen uit de Uitwerkingsgroep, staat in een scenario benoemd.

Andere ideeën zijn al sprekend en schetsend met elkaar ontstaan zoals dat in een ontwerpatelier ook hoort. Het is niet direct navolgbaar wie het idee inbracht en dat hoeft ook niet. Daarin verschilt het ontwerptraject wezenlijk van het traditionele inspraaktraject. En dat was voor alle partijen soms lastig. Zeker ook voor de bewoners die feiten en cijfers wilden over hun invloed.

Opstappen Uitwerkingsgroep

Het opstappen van een deel van de Uitwerkingsgroep vlak voor de eerste werkbijeenkomst was een onaangename verassing, maar hing al langer in de lucht en was wellicht onafwendbaar.

Enkele leden hebben andere leden benaderd met de vraag of zij mee wilden opstappen. Verschillende mensen bleven in de Uitwerkingsgroep omdat zij het proces graag van dichtbij wilden blijven volgen. Andere mensen zijn niet benaderd om zich aan te sluiten bij de opstappers.

Kort na het opstappen van zes leden van de groep spraken alle leden, aan tafel bij de wethouder, zich uit over het proces tot dat moment. Bij deze samenvatting van gevoelens en ervaringen ontstond een negatief beeld over het werk binnen de Uitwerkingsgroep tot dan toe. De wethouder en projectleider reageerden dat zij niet op de hoogte waren dat de bestaande onvrede zo groot was. Ik heb dat ter plekke niet stellig weerlegd omdat het me niet het juiste moment en de juiste setting leek. Later heb ik zowel de wethouder als de projectleider gemeld dat dit wat mij betreft onterecht was. Zij wisten wel degelijk van de spanning en twijfels binnen de Uitwerkingsgroep. Bij elk overleg is dit aan de orde geweest.

Het opstappen van enkele leden was onafwendbaar, omdat de onvrede die bij een aantal mensen vanaf het begin aanwezig was, verder groeide. Gebrek aan vertrouwen in het proces en scepsis bij deelnemers kon slechts worden weggenomen door resultaten. Die resultaten zijn er pas na uw raadsbesluit. De einduitslag ligt niet in handen van deelnemers aan het ontwerpatelier maar in handen van de gemeenteraad.

Een vorm om tussentijds toch grip te krijgen op het proces en de resultaten was voor deelnemers om stappen te noteren, te volgen en te controleren. Dat is verklaarbaar maar werkt binnen een ontwerpproces niet altijd goed.

Zoals een deelnemer het later formuleerde: "Alle controle tussentijds door enkele leden van de Uitwerkingsgroep was niet bedoeld om te kijken waar het goed of fout ging. Het was bedoeld om achteraf aan te tonen dát het fout ging. "

De opgestapte leden hebben een goed moment gekozen voor hun breuk, met optimale attentiewaarde kort voor de eerste werkbijeenkomst. Het politieke effect bleef dan ook niet uit. Nog steeds betreur ik het dat het niet is gelukt met de complete Uitwerkingsgroep naar een eindresultaat toe te werken. Maar ook als we wel voorafgaand aan het ontwerpen meer tijd en aandacht hadden besteed aan de verschillen in uitgangspunt, betwijfel ik of we met de gehele groep de eindstreep hadden kunnen halen.

De Uitwerkingsgroep met mensen die wilden blijven hebben we omgedoopt tot Poldergroep. Zij wilden niet dat hun directe invloed aan de ontwerpafel zou eindigen doordat anderen de beslissing namen om op te stappen. Daarom hebben ze de gemeenteraad destijds gevraagd hen de kans te geven om alsnog hun scenario te ontwikkelen zoals dat al was gepland. Binnen de Poldergroep is het in korte tijd en in ontspannen sfeer goed gelukt om het alternatieve scenario, dat we al zouden maken met de complete groep, met elkaar te schetsen. Binnen de overgebleven groep waren nog steeds discussies en was er het nodige wantrouwen, maar was er ook de wens om een alternatief scenario neer te leggen.

Rol initiatiefnemers

Verschillende initiatiefnemers zitten met een verschillende intentie in het ontwerpproces. Waar Rijne Energie vol idealisme en deels met vrijwilligers windmolens wil realiseren, zijn andere meer commerciële partijen betrokken om hun concurrentiepositie veilig te stellen.

Alle deelnemers hebben hun nek uitgestoken, tijd en energie gestoken in dit proces terwijl de uitkomst onzeker is. Waar initiatiefnemers normaal gesproken met een grondpositie of contract en een winstgevend plan bij de gemeente aankloppen, zijn ze nu met concurrenten om tafel gegaan in een langdurig proces zonder dat ze enige garantie hebben op een lucratieve deal. De ene initiatiefnemer heeft aanzienlijk meer tijd gestoken in het proces dan de ander. Het waren vaak dezelfde initiatiefnemers die extra tijd en energie staken in gesprekken met belanghebbenden, deelname aan ontwerpoverleg en tussentijdse afstemming. Andere initiatiefnemers hebben minder tijd en energie geïnvesteerd.

Voor initiatiefnemer Eneco en Rijne Eenergie was het best zuur dat bij de start van het ontwerpproces eind 2017 andere partijen aan tafel schoven, waar zij tot dat moment samen hadden meegepraat. De windondernemers kenden inmiddels het gebied, de mensen en de gemeente en hadden al veel geïnvesteerd in het proces. Nu kwamen er nieuwe partijen aan tafel die tot dat moment nog geen tijd in Rijnenburg/Reijerscop hadden geïnvesteerd en toch gelijkwaardig met hen aan tafel zaten.

Rijne Energie is een ideële organisatie die deels werkt met vrijwilligers. Maar ook deze ideële organisatie wil rendabele projecten. Bij de start van het ontwerpproces zat Rijne Energie aan tafel als elke andere commerciële club die een rendabel project wilde starten. De achterban van Rijne kwam als bewonerscollectief en overtuigd voorstander van windenergie belanghebbenden tegen die fel gekant zijn tegen de effecten van windenergie. Dat leverde soms felle discussies op tussen voor- en tegenstanders van windenergie.

Omdat de gemeenteraad heeft gevraagd om financiële participatie, kreeg Rijne naast de rol van initiatiefnemer bovendien de rol om aan bewoners uit te leggen hoe die financiële participatie werkt. Waarbij de term participatie regelmatig tot verwarring leidde. Want de financiële participatie binnen de coöperatie is iets wezenlijk anders dan de participatie bij het tot stand komen van de scenario's. Waar Rijne in nieuwsbrieven sprak over de participatie leidde dat tot verwarring en soms ambtelijk tot irritatie. Rijne ging immers niet over de participatie binnen het proces. Deze onduidelijkheid is naar mijn weten steeds uitgesproken.

Binnen dit ontwerpproces waren diverse aspecten voor initiatiefnemers anders dan gebruikelijk. Deelnemende partijen zijn concurrenten van elkaar, maar moesten wel samenwerken. Vanuit het oogpunt van concurrentie is het vaak verstandiger om niet alle informatie prijs te geven, maar hier moesten de kaarten open op tafel. Dat vergde aanpassing van initiatiefnemers.

De initiatiefnemers zien bewoners meestal pas aan het einde van het traject als het plan klaar ligt, terwijl ze nu serieus rekening moesten houden met leken die veel vragen stellen en hun mening geven voordat er iets is beklonken.

De ene veel meer betrokken dan de ander, hebben de initiatiefnemers allen deel uitgemaakt van dit proces en hielden de initiatiefnemers elkaar onderling ook scherp. Na de eerste werkbijeenkomst werd de inzet van een aantal initiatiefnemers minder omdat zij aangaven dat hun deelname teveel tijd kostte in deze fase. Initiatiefnemers hebben in verschillende mate maar allen tijd en daarmee geld geïnvesteerd in dit proces. Ze weten nog niet wat dit bedrijfsmatig zal opleveren maar het heeft hen in elk geval inzicht en ervaring in een participatieproces opgeleverd.

Rol gemeentelijke projectgroep

De gemeentelijke projectgroep is een beperkte groep ambtenaren (projectleider en junior projectleider, soms aangevuld door anderen zoals de communicatieadviseur of de stedenbouwkundige) die een beroep kunnen doen op mensen uit de gehele organisatie. Aanvankelijk was hierbij ook een omgevingsmanager betrokken, maar zijn rol is uit efficiencyoverwegingen overgenomen door de junior projectleider.

Voor een complex project als dit met veel maatschappelijke en politieke druk, is dit in deze fase een bescheiden bezetting. Verschillende malen heb ik met de ambtelijk opdrachtgever gesproken. Ik merkte dat de werkdruk hoog was en vond de bezetting kwetsbaar. Budgettaire overwegingen noopten de ambtelijke leiding echter om strak te sturen en geen extra capaciteit als hulp en back-up in te zetten.

Vanaf het begin is mij gebleken dat de mensen die ik trof binnen het ambtelijk apparaat allemaal de intentie hadden om de omgeving goed te betrekken en belangen mee te wegen. Ik heb echter wel geconstateerd dat de projectgroep onbewust soms defensief te werk ging. Toezeggingen naar omwonenden, contacten met belangengroepen en mailverkeer met belanghebbenden werden nauwkeurig vastgelegd. Vooral om te zorgen dat de input goed werd geborgd en om te zorgen dat achteraf was te traceren hoe zij hadden gehandeld. Bijvoorbeeld in geval van WOB-verzoeken of procedures bij de Raad van State. Ik ben van mening dat dit niet verwijtbaar maar zelfs verstandig is en het gevolg van maatschappelijke en politieke druk.

In het licht van de verhoudingen binnen dit project is een wat defensieve houding een volstrekt verklaarbare reflex. Die is ook terecht gebleken op momenten dat er een WOB-verzoek kwam of toezeggingen moesten worden gecontroleerd. Binnen een proces met belangentegenstellingen, kritische volgers en politieke discussie blijkt het noodzakelijk om vooral te werken vanuit de gedachte dat alles te verantwoorden moet zijn. Maar een dergelijke defensieve houding kan een open blik voor suggesties en ideeën en een vrije gedachtenuitwisseling wel in de weg staan. Het dwingt mensen om hun eigen positie in te nemen en te verdedigen terwijl het juist goed kan zijn om denkbeeldig in elkaars schoenen te gaan staan. Deze houding heeft het eindresultaat niet beïnvloed. Het had hooguit invloed op het werkplezier. Alle reacties, meningen en ideeën zijn voor zover dat voor mij te controleren was zorgvuldig meegewogen en niet terzijde geschoven.

Ik heb in al die afgelopen maanden geen onwil of onmacht bespeurd bij het betrekken van personen, organisaties of belangen. De projectgroep werkte integer en betrokken. We hebben steeds vrij van gedachten kunnen wisselen over de inrichting van het proces en adviezen van mijn kant werden steeds overgenomen of we kwamen in gesprekken tot een andere oplossing.

Op twee momenten heb ik ongevraagd geadviseerd aan de organisatie.

De eerste keer was over het alternatief voor de Uitwerkingsgroep na het opstappen van enkele leden. Als direct betrokkene vond ik enkele zinsneden in de brief van de wethouder aan de gemeenteraad feitelijk onjuist. Ik vond dat ik voorafgaand aan het verzenden van die brief mijn mening had moeten kunnen geven. Dat werd ook erkend door zowel de wethouder als de ambtelijke opdrachtgever.

In een gesprek hebben we vervolgens enkele onduidelijkheden opgehelderd. Dit betrof de zinsnede waarin stond dat het de wethouder en ambtelijke organisatie onbekend was dat er zoveel onvrede leefde bij de Uitwerkingsgroep. Ik denk dat het zowel de projectgroep als de wethouder zeer wel bekend was dat er veel spanning was binnen de Uitwerkingsgroep en waardoor die werden veroorzaakt.

En het betrof de zinsnede waarin stond dat ik als onafhankelijk procesbegeleider het proces moest waarborgen. Zonder vooraf met mij te overleggen werd mij een rol toebedeeld die ik vaag en onduidelijk vond. In een gesprek hebben we vervolgens met elkaar bepaald dat dit betekende dat ik, zoals ook daarvoor al het geval was, het proces nauw zou volgen, en gevraagd en ongevraagd zou adviseren.

Een tweede keer gaf ik ongevraagd advies toen de Buren van Rijnenburg in juni een voorstel deden voor hun participatie. Ik hoorde daar toevallig over en heb vervolgens op mijn verzoek het voorstel doorgestuurd gekregen. Dit leek me bij uitstek een onderwerp waarover ik vanuit mijn rol een mening moest geven. Hier werd niet om gevraagd, terwijl er al wel over was gesproken in de ambtelijk overleg van de wethouder. Mondeling en aanvullend per mail heb ik gemeld dat ik hierover ongevraagd wilde adviseren. Dat heb ik vervolgens op eigen initiatief ook gedaan. Het advies is ook opgevolgd.

Hoewel ik niet twijfel aan de intentie om mij van elke stap op de hoogte te houden en waar nodig om mijn advies te vragen, leidde de hoge werkdruk bij de projectgroep soms tot onvolkomenheden in onze onderlinge communicatie. Heel bewust heb ik geen werkplek gekozen binnen het stadskantoor om mijn onafhankelijkheid te waarborgen. Daardoor maakte ik geen deel uit van het 'dagelijkse werk' en waren er minder natuurlijke contactmomenten, terwijl de momenten in de wandelgangen dergelijke omissies wel zouden kunnen voorkomen. Daardoor hoorde ik soms achteraf van een overleg of het bestaan van een document. Dat werd dan steeds gerepareerd door het mij alsnog toe te sturen of mij bij een vervolgoverleg wel te betrekken.

Effectiviteit van ontwerpateliers

Ontwerpateliers zijn een goede manier om breed naar een opgave te kijken en met elkaar alle mogelijkheden te verkennen.

Tijdens de ontwerpateliers voor de scenario's is dit ook zeker gepoogd. We hebben vooraf echter onvoldoende gesproken over de gezamenlijke uitgangspunten. De belangen verschilden dusdanig en het wantrouwen tussen partijen was zo groot dat de effectiviteit van de ontwerp sessies niet optimaal was. De bijeenkomsten kregen toch meer het karakter van het klassieke tonen van resultaten met de mogelijkheid daarop te schieten door de bewonersgroep. De resultaten gingen terug met de ontwerpers die achter hun tekentafel verder werkten waarbij tussentijds ook nieuwe informatie werd toegevoegd. Dit gebeurt als vanzelfsprekend wanneer professionals met elkaar werken. Maar bij omwonenden die als niet-professionals aan tafel zitten, zorgden tussentijdse wijzigingen voor verrassingen bij een volgend ontwerpatelier, wat het reeds bestaande wantrouwen verder voedde.

De wens om als gelijke partners aan de ontwerptafel te zitten, is zo niet uitgekomen. Dit vind ik niet verwijtbaar. Het is inherent aan een ontwerp proces dat tussentijdse informatie direct wordt verwerkt. Maar voor omwonenden kwam nieuwe informatie zo als 'voldongen feit' en soms onaangename verrassing in de volgende tekening terecht. Dit werd het meest duidelijk toen tussen het tweede en derde ontwerpatelier het aantal windmolens in het scenario Energie Voorop was toegenomen, omdat was gebleken dat radar op die locatie geen beperking vormt. Waar bewoners hadden gepleit voor minder windmolens, stonden er bij de volgende bijeenkomst juist meer molens ingetekend omdat dit overeenkwam met het uitgangspunt om maximale energie op te wekken in dit scenario. Dit versterkte bij enkele bewoners het gevoel dat er niet werd geluisterd. Dat gevoel was begrijpelijk maar onterecht en het had beter uitgelegd moeten worden.

Leerpunt is hier dat er meer tijd nodig is voor de terugkoppeling en uitleg van tussentijdse wijzigingen.

Werkbijeenkomsten

De drie werkbijeenkomsten in het ontwerpproces zijn breed opgezet en goed bezocht. Bij de eerste bijeenkomst op 17 mei in De Meern waren ruim 500 mensen aanwezig, bij de tweede bijeenkomst op 30 juni Nieuwegein waren bijna 200 bezoekers en bij de laatste werkbijeenkomst op 9 oktober in De Meern waren ruim 200 bezoekers.

Er is steeds zorgvuldig nagedacht over de vorm van de bijeenkomsten, de begrijpelijkheid van het getoonde materiaal en de wijze waarop mensen duidelijk hun inbreng konden achterlaten.

Tijdens de eerste bijeenkomst was een route uitgezet die begon met een filmpje over het proces. Daarna volgden de scenario's met per scenario een persoonlijke toelichting en konden mensen hun vragen stellen aan experts. Uiteindelijk konden zij hun opmerkingen opschrijven en achterlaten. Tijdens de tweede werkbijeenkomst in juni in Nieuwegein was de animo van bezoekers kleiner. Begrijpelijk omdat een uitwerkingsslag werd getoond met minder nieuwe informatie dan de eerste keer. Maar ook bij de derde bijeenkomst, waarvan vooraf was gecommuniceerd dat het ging om een terugkoppeling van de inbreng, kwamen nog ruim 200 veelal zeer betrokken omwonenden. Hier vonden in verschillende rondes tafelgesprekken plaats. Veel vragen die hier zijn gesteld worden achteraf nog beantwoord.

Elke bijeenkomst leverde een rijke oogst op aan vragen, reacties, ideeën en ook protesten. De verwerking daarvan en het navolgbaar maken van de inbreng en de reactie daarop vergde zorgvuldigheid en tijd. Het was steeds een puzzel om recht te doen aan elke individuele bijdrage en de zichtbare reactie hierop of verwerking ervan en aan de begrijpelijkheid van de tekeningen en de leesbaarheid van de documenten. Alle documenten waarin de opbrengst is verwerkt staan nog online.

Rol Belangengroepen

Diverse belangengroepen en vertegenwoordigende organen hebben in de loop van het ontwerpproces aan tafel gezeten met de projectleider, initiatiefnemers en/of de deskundigen. Aan het begin van het ontwerpproces is een stakeholdersanalyse gemaakt waarin alle belangengroepen en organisaties zijn -geïnterviewd. Dat zijn:

Stichting watersportbaan Midden-Nederland
Modelvliegclub Midden-Nederland
Natuur & Milieufederatie Utrecht
Bewonersgroep IJsselveld Oost
Bewonersgroep IJsselveld West
De Heem - Leger des Heils
Wijknetwerk Batau Noord
Buren van Rijnenburg
Hollandse IJssel
Fietzersbond
LTO Noord

LEU
KNNV
Energie-U
Energiepanel
Recreatiegebied
Wijkoverleg Galecop
Wijkraad Leidsche Rijn
Wijknetwerk Bateau Zuid
Wijknetwerk Batau Noord
Recreatie midden Nederland
Wijkraad Vleuten – De Meern

Deze groepen hebben in elk geval één maar als zij dat wilden meer uitnodigingen gekregen voor

tussentijds overleg. Zij kregen de gelegenheid zich hun visie te geven op het proces en de inhoud. Hiervan zijn verslagen beschikbaar. Diverse groepen werden uitgenodigd maar hadden geen behoefte aan intensieve betrokkenheid. Anderen, met name De Buren van Rijnenburg hadden daaraan juist grote behoefte. Na de eerste werkbijeenkomst voegde het Energiepanel zich in het proces als belangengroep. In het chronologisch verslag staan de overleggen benoemd.

Volgens mijn waarneming zijn de groepen steeds open en uitgebreid geïnformeerd over alle feiten wanneer zij daaraan behoefte hadden. Als er behoefte was aan meer informatie werden de deskundigen ingeschakeld voor extra toelichting, zoals het geval was bij De Buren van Rijnenburg die met DGMR hebben gesproken en bij leden van het Energiepanel die met initiatiefnemers hebben gesproken. Het overleg met de belangengroepen was steeds bedoeld om te zorgen dat vertegenwoordigers tijdens de werkbijeenkomsten goed beslagen ten ijs konden komen en waar mogelijk antwoord kregen op hun vragen. Hun betrokkenheid was een aanvulling op het werk van de Uitwerkingsgroep/Poldergroep en op de inbreng die ze als groep of individuen hadden tijdens de werkbijeenkomsten. Naar mijn mening is daarmee podium gegeven aan groepen in de stad die betrokken waren bij belangen die spelen bij het ontwerp van een energielandschap.

Positie

Een enkele groep had op basis van de omvang of positie van hun achterban, een nadrukkelijker positie in het proces gewenst. Het aantal leden of sympathisanten speelden echter geen rol bij de vraag of en hoe vaak een vertegenwoordiger aan tafel zat. Daartoe hebben we aan het begin van het proces al besloten en aan deze lijn heeft de projectleiding, m.i. terecht, vastgehouden. Op enkele momenten was dit wel een discussiepunt.

Voorafgaand aan de eerste werkbijeenkomst verzocht De Buren van Rijnenburg om een plek in de zaal om hun informatie te delen met bezoekers. Ik vond een gemeentelijke informatiebijeenkomst niet de juiste plek voor een belangengroep om mensen te informeren over hun standpunt. En als we dat zouden toestaan, zouden we dat ook aan andere groeperingen moeten toestaan. Ik vond dat de duidelijkheid van de gemeentelijke informatie niet ten goede komen. Zonder andere afzenders was de feitelijke informatie al complex genoeg. Dat heb ik de Buren van Rijnenburg ook laten weten. Tegen mijn advies in heeft de gemeente besloten toch podium te bieden aan De Buren van Rijnenburg. Aanvullend is die mogelijkheid ook aan andere organisaties geboden.

Tijdens de tweede werkbijeenkomst hadden De Buren van Rijnenburg ook een ruimte in de zaal. Daar ving ik op dat zij een eigen scenario mochten gaan ontwerpen. Ter plekke heb ik hierover direct gesproken met de ambtelijk opdrachtgever en gemeld dat ik dit zeer onverstandig vond. Hierover heb ik vervolgens ook ongevraagd geadviseerd aan de projectleiding en ambtelijk opdrachtgever. Immers, we zaten midden in een zorgvuldig vorm gegeven ontwerpproces waarbij individuen en groepen reageerden op de opbrengst uit de ontwerpateliers. Een eigen scenario van De Buren van Rijnenburg zou dit proces doorkruisen. En als De Buren een eigen scenario kon ontwerpen, moesten anderen ook die mogelijkheid krijgen om iedereen gelijk te behandelen. Daarmee zouden we het lopende proces drastisch wijzigen. Ik vond deze wijziging niet gewenst. Uiteindelijk hebben De Buren van Rijnenburg geen eigen scenario geschetst.

Na de eerste werkbijeenkomst werd het Energiepanel actief. De projectleiding heeft diverse malen overleg gevoerd met vertegenwoordigers van het Energiepanel. Zij hebben een eigen scenario geschetst en wilden dat dit gelijkwaardig met de scenario's uit het ontwerpproces zou worden aangeboden aan de gemeenteraad. Ook voor dit scenario gold dat het gelijkwaardig opnemen van het Energiepanel-scenario bij overige scenario's, het proces zou doorkruisen. Desalniettemin is het

panel gefaciliteerd door de projectleiding in overleg geweest met enkele initiatiefnemers om het scenario op haalbaarheid te toetsen. De conclusie was dat de energieopbrengst niet in verhouding stond tot de kosten van het ontwerp. Het Energiepanel heeft nog gezocht naar eigen mogelijkheden om hun scenario gefinancierd te krijgen en bleef hierover ook in overleg met de projectleiding. Voor zover mij bekend is geen financierende partij gevonden.

In het scenario van het Energiepanel zaten enkele bijzondere ideeën. De projectleiding wilde onderzoeken of enkele ideeën uit het scenario konden worden ingebracht in een bestaand scenario. De leden gaven echter aan dat zij hier niet voor open stonden.

Rol politiek

Veel meer dan zonne-energie is windenergie politiek en maatschappelijk een thema dat leidt tot grote meningsverschillen en felle discussies met (vooral op sociale media) soms onsmakelijke voorbeelden van het uitwisselen van verwijten en vooringenomen standpunten. De verharding in het debat hebben we aan de ontwerptafel niet gehad, maar tijdens de werkbijeenkomsten kwam dit wel naar voren.

Met de vraag om scenario's in het raadsbesluit van juli 2017, heeft de gemeenteraad een poging gedaan om invloed uit de omgeving maximaal in te brengen. Echter, een politieke discussie is hiermee tevens verplaatst naar de omgeving.

Hoewel de projectgroep, soms mede op mijn verzoek, in de communicatie voortdurend heeft benadrukt dat de afweging tussen de scenario's een politieke afweging is, werd dit niet altijd zo gezien in de wijken en tijdens de werkateliers. Veel gehoord is de aanname dat alles toch al was bepaald. De uitspraak van de verantwoordelijk wethouder die eind september werden gepubliceerd in De Helling zagen mensen als een bevestiging hiervan. Of mensen vroegen zich af waarvoor dit hele proces nodig was als het uiteindelijk toch de politiek is die de afweging maakt. Binnen de Uitwerkingsgroep bleef deze afweging ook een issue. Immers, als de afweging wat acceptabele hinder is niet bij de Uitwerkingsgroep maar bij de gemeenteraad lag, waarom zaten ze dan bij elkaar?

De reflex van het klassieke inspraakpatroon (reageren op een voorgelegd plan waarbij mensen weinig vertrouwen hebben dat er iets met hun inbreng gebeurt) was steeds aanwezig. Een nieuwe vorm van mee-ontwerpen zonder de uiteindelijke afweging zelf te mogen maken als belanghebbenden, blijkt uiterst lastig. Dit is wellicht teveel gevraagd. De investering van leden van de Uitwerkingsgroep/Poldergroep bij het ontwerpen van scenario's voor een energielandschap stond niet in verhouding tot de invloed die zij hebben bij de eindbeslissing.

Het uitgangspunt gedurende het gehele proces was dat er maar één representatief orgaan is en dat is de gekozen gemeenteraad. Daar tellen de stemmen terwijl aan de ontwerptafel louter de argumenten telden. Het ontwerpproces was bedoeld om alle informatie rondom alle mogelijke belangen in beeld te brengen om raadsleden in staat te stellen een afgewogen keuze te maken.

Waar politici tijdens de besluitvorming in juli 2017 wellicht hoopten dat het ontwerpproces een ideaal scenario tevoorschijn zou komen, worden zij teleur gesteld. Maar het is mijn overtuiging dat alle ingebrachte belangen zijn verwoord of verbeeld. De keuze ertussen zal een lastige zijn.

De communicatie

De communicatie over de achtergrond, de raadsbesluiten, de mogelijke scenario's, de inbreng van mensen en de besluitvorming door de gemeente was uitgebreid en compleet. Er zijn dingen mis gegaan, zoals bij wijzigingen van door de Uitwerkgroep aangeleverde webteksten. En snel iets aanpassen op de website omdat er achterhaalde informatie op staat, blijkt niet gemakkelijk. Dat moet binnen de gemeente over verschillende schijven.

De plek van informatie van de Uitwerkgroep op de website van de gemeente was een lastige. De Uitwerkgroep wilde een eigen pagina bij de gemeentelijke informatie over dit onderwerp. Dat zou ook recht doen aan de positie van de Uitwerkgroep. Daarmee staat de gemeente een pagina af, terwijl ze wel voor verantwoordelijk blijft omdat het op de gemeentelijke site staat. Tegelijk kan het onduidelijk zijn hoe de positie van die groep is, als de informatie hierover op de gemeentelijke pagina staat. In de toekomst kan hier wellicht een vorm voor worden gevonden zodat het voor lezers duidelijk is dat het gaat om een pagina waarvoor de gemeente niet verantwoordelijk is maar waar ze in het kader van participatie en informatie wel ruimte aan wil geven.

Zeker aan het begin van het ontwerpproces was er discussie over het verspreidingsgebied van de gemeentelijke informatie zoals de oproep voor aanmelding voor de uitwerkgroep en uitnodigingen voor bijeenkomsten. Het uit te nodigen gebied is zeer ruim gemaakt, zowel binnen als buiten gemeentegrenzen, waardoor er per keer werden verzonden.

Daarbij is steeds gepoogd om mensen te stimuleren zich aan te melden voor de digitale nieuwsbrief omdat de gemeente via dit medium, sneller, flexibeler en goedkoper kan communiceren. Op dit moment ontvangen ruim 700 mensen de digitale nieuwsbrief.

Voortdurend dilemma was de balans tussen complete en toch nog begrijpelijke informatie. Om de scenario's en de achtergrond aan iedereen duidelijk toe te lichten was begrijpelijke taal en heldere vorm nodig. Maar de complexe en complete informatie over de scenario's maakte dit lastig. Suggesties vanuit de Uitwerkgroep voor een toelichtend filmpje, begrijpelijker teksten op panelen en herkenningpunten op kaarten, zijn overgenomen. Dat verbeterde de informatievoorziening. Het blijft echter lastig om een genuanceerd en technisch complex verhaal begrijpelijk en simpel uit te leggen.

Bij de voorbereiding van de werkbijeenkomsten, was veel aandacht voor de informatievoorziening, de vorm, begrijpelijkheid en reactiemogelijkheid door bezoekers. Dit leidde tot de bijeenkomsten met een route waarbij voorin een film werd getoond over het proces en hetgeen te zien was. Vervolgens waren veel mensen aanwezig om tekst en uitleg te geven. Deze vorm met deels eenvoudige informatie, alle technische gegevens beschikbaar en veel persoonlijke uitleg werkte goed maar was desalniettemin soms voor mensen overdadig en lastig te volgen.

De complete en genuanceerde informatie hield soms moeilijk stand in de wirwar van belangen, korte berichten op social media en emoties. Toch denk ik dat met veel inzet vanuit de gemeente, initiatiefnemers en ingeschakelde bureaus het is gelukt om belangstellenden zo goed mogelijk te informeren. Dit onderwerp vraagt echter van die belangstellenden behoorlijk wat tijd en moeite om het genuanceerde verhaal te kennen voordat zij een oordeel hebben. En zo zit de werkelijkheid niet in elkaar. Veel mensen komen bij een bijeenkomst binnen met een oordeel op basis van flarden informatie en zoeken daarvoor bevestiging. Dit geldt overigens voor zowel voorstanders als tegenstanders van de komst van windmolens. Want tussen alle scenario's en informatie was dat steeds het grootste discussiepunt.

Conclusies en leerpunten

Op basis van mijn ervaringen oordeel ik dat er bijzonder veel tijd en energie in het proces is gestoken door zowel de gemeente, belanghebbenden als initiatiefnemers. Hiervoor heb ik veel waardering.

Ambtelijk is er hard en zorgvuldig gewerkt om het ontwerpproces voor scenario's te organiseren en alle benodigde informatie te verzamelen en uiteindelijk voor te leggen aan de gemeenteraad. Uit niets is mij gebleken dat er ambtelijk werd aangestuurd op een bepaald scenario of dat er werd gemanipuleerd om meningen uit te vergroten of juist te verdoezelen.

Het is een megaklus om met zo veel informatie en belangen enigszins begrijpelijke documenten en informatie te produceren ten behoeve van communicatie en besluitvorming. Daarbij worden binnen een politiek bedrijf als de gemeente is, ook politieke afwegingen gemaakt. Bijvoorbeeld rond timing en inhoud van raadsbrieven. Een brief van de wethouder aan de gemeenteraad wordt ambtelijk voorbereid. Maar het is een brief van de wethouder, dus kan zij haar boodschap bepalen. Dat wil niet zeggen dat daarmee het participatieproces inhoudelijk wordt beïnvloed. Mij is uit niets gebleken dat de informatie over scenario's en/of de opgehaalde reacties daardoor zijn aangepast of gekleurd. Hiermee is de ambtelijke organisatie steeds integer omgesprongen.

Er is geen ideaal scenario uitgekomen dat voor alle belanghebbenden acceptabel is. De keuze blijft dus bij de gemeenteraad.

Wel zijn er een paar punten waar we, met de kennis van nu, meer aandacht aan hadden kunnen besteden.

Bij de start hadden we langer stil kunnen staan bij het benoemen van het verschil in belangen en inzichten tussen deelnemers aan het ontwerpproces. Dat had de kloof daartussen niet verkleind. Maar door dit nadrukkelijker uit te spreken was het wellicht wat hanteerbaarder geworden aan de ontwerptafel.

Tussentijds hadden we de leden van de Uitwerkingsgroep meer en beter moeten informeren over tussenstappen in het ontwerpproces. In een poging het tijdsbeslag voor belanghebbenden enigszins binnen de perken te houden, wilde we geen extra ontwerpatelier inplannen. Maar meer tekst en uitleg over tussentijdse wijzigingen, zodat belanghebbenden zich minder overvallen voelden tijdens een ontwerpatelier, was goed geweest. Hierbij hadden we op momenten meer aandacht moeten hebben voor het verschil tussen professionals en belanghebbenden dat door beperkte informatie-uitwisseling tussentijds te groot werd.

Met die constatering komen we bij het dilemma hoeveel tijd en energie je mag vragen van belanghebbenden bij een proces. Ik heb veel waardering voor de tijd en energie die mensen, met name in de Uitwerkingsgroep en de Poldergroep, hebben besteed in het afgelopen jaar. Zodra je mensen serieus deel laat uitmaken van een ontwerpproces, vraag je ook een serieuze tijdsinvestering van deze mensen. We naderen het punt waarbij de geïnvesteerde tijd niet meer in verhouding staat tot de mate van invloed die mensen hebben. Toch zie ik niet hoe de tijdsinvestering voor bewoners zou kunnen worden verkleind in een proces als dit. Als je bewoners gelijkwaardig aan professionals behandelt, vraagt dit ook een bijna professionele tijdsinvestering van bewoners.

De tijdsinvestering aan ambtelijke zijde was ook groot. Het in de lucht houden van alle bordjes in dit proces vroeg veel tijd en energie. Ik heb niet de indruk dat er ambtelijke tijd is verspild. Of dit proces de tijd en daarmee de kosten ook waard is, blijft een politieke afweging. Maar het is in elk geval duidelijk dat het serieus nemen van maatschappelijke inbreng veel vraagt van alle partijen. Daar staat tegenover dat het ook veel oplevert in de vorm van inbreng en betrokkenheid.

Chronologische overzicht

2 oktober

Eerste overleg gemeentelijke projectgroep met onafhankelijk procesbegeleider. We spreken over diverse vormen van participatie. We concluderen dat participatie door een groep belanghebbenden zoals een klankbordgroep of adviesgroep nooit de vervanging kan zijn maar aanvullend is op de gehele participatie.

4 oktober

Stakeholdersanalyse gemaakt met ambtenaren uit Utrecht en omliggende gemeenten die tot nu toe bij het proces betrokken waren. Het blijkt een heel diverse groep stakeholders met soms tegengestelde belangen.

5 oktober

Nader overleg met mensen uit projectgroep over doel en opzet van participatie. Mijn conclusie:

Participatie is ter ondersteuning van het democratisch proces en niet de vervanging ervan.

Van participatie wordt het draagvlak niet groter maar de inhoudelijke plannen worden er beter van. Een beter plan kan rekenen op meer draagvlak. Maar bij dit onderwerp zal weerstand blijven bestaan.

Representativiteit is niet haalbaar want we weten niet wat of wie representatief is. Er is niemand gekozen.

Participatie is bedoeld om te zorgen dat zo veel mogelijk belangen worden meegewogen. Daar wil ik op toezien.

Belangen van initiatiefnemers zijn niet op voorhand belangrijker dan die van bewoners of gebruikers van het gebied. Ze zijn voor mij allemaal gelijk. We hebben een duidelijke opdracht van de gemeenteraad. Die is uitgangspunt. Het gaat hier niet om stemmen voor of tegen tellen.

Opdracht is: Ontwikkel scenario's. Ik wil dat die scenario's de informatie uit de participatie meewegen en dat mensen de mogelijkheid krijgen de scenario's te toetsen. De resultaten van die toetsing moeten vervolgens verwerkt worden.

We gaan toewerken naar een adviesgroep die tijdens het ontwerpproces meepraat en meedenkt. Taken worden: informatie aandragen, toetsen van voorstellen en zo zorgen voor goed afgewogen voorstellen. Deze groep hoeft niet te stemmen of beslissen over scenario's. En deze groep is slechts aanvullend op de inbreng van ieder ander die wil meedenken.

17 oktober

Communicatieoverleg op stadskantoor over vorm en boodschap in de communicatie. De opzet van het ontwerpproces wordt nu bekend gemaakt en mensen kunnen zich aanmelden voor de adviesgroep. De gemeente wil informeren over het proces en de mogelijkheid bieden aan mensen om aan te haken. Tegelijkertijd is verwachting management ten aanzien van deelname aan de adviesgroep (slechts 15 mensen en best een zware taak) belangrijk. We moeten duidelijk maken dat er ook andere manieren zijn om invloed uit te oefenen, zoals tussentijdse bijeenkomsten.

Een-op-een-gesprekken zijn het beste vorm van communicatie dus besluit de projectgroep tot een toer langs winkelcentra om daar met mensen in gesprek te gaan.

Punt van aandacht zijn de belangenverenigingen. Hoe gaan die zich gehoord voelen? Gesproken over expertmeetings rond de ontwerpatelier. Dat is een plek waar ze tot hun recht komen en inhoudelijk kunnen meepraten.

Eerste bijeenkomst met alle initiatiefnemers:

Eerste bijeenkomst met alle initiatiefnemers. Iedereen ziet dat samenwerken noodzakelijk is. Ik bespeur wel wat huiver richting elkaar, maar ook het besef dat ze tot elkaar zijn veroordeeld.

Rijne Energie en Eneco hebben een lastige positie. Zij hebben al veel tijd en energie gestoken in dit traject. Nu zitten er plotseling ook anderen aan tafel die nieuw in proces stappen en daarbij ook gebruik maken van de resultaten tot nu toe.

Het betrekken van bewoners in de 'omgekeerde volgorde' (eerst participatie en dan een plan) wordt geprezen. Het is de initiatiefnemers heel duidelijk dat participatie niet te veronachtzamen of te negeren is. De club maakt een vervolgspraak, zodat voor 1 nov duidelijk kan zijn wie deelneemt en wie alsnog afhaakt.

Projectgroep:

Bijeenkomst met de projectgroep. Gesprek over de vraag of de adviesgroep het ontwerp bureau kan mee selecteren. Projectleider ziet zijn planning in het gedrang komen en vreest dat we te ver doorschieten. Ik pleit voor investeren aan de voorkant zodat het proces daarna met vertrouwen en dus vlotter kan verlopen. Andere mogelijkheid is om aan de adviesgroep aan te geven wie er op de shortlist staan en vragen of leden hierop bureaus zien waartegen ze bezwaar hebben.

Bovendien is besproken dat de adviesgroep in het proces zelf contraexpertise kan inhuren en gebruiken. Hierover zijn nog geen randvoorwaarden en afspraken gemaakt. Welk budget? Wanneer en hoe? Planning wordt nu afgemaakt, veel spoed en zenuwen. Het proces moet door maar er zijn veel dingen die tegelijkertijd georganiseerd moeten worden. De communicatie moet op orde zijn en de politieke gevoeligheid wordt gevoeld waardoor elke stap zeer zorgvuldig wordt gezet.

22 oktober 2017

Veel gesprekken telefonisch en op het stadskantoor over de inhoud van de raadsbrief van de wethouder. Belangrijkste vraag is hoe de bevolking breed aan bod komt voordat de ontwerpateliers starten. In welke vorm en op welke momenten. We willen het stadsgesprek niet over doen. Er moet iets concreets te melden zijn voordat de gemeente de buurt weer in gaat om suggesties op te halen.

De benaming wordt gewijzigd na ambtelijk overleg. Adviesgroep van omwonenden wordt de Uitwerkingsgroep. De bijeenkomsten in de omgeving worden werkbijeenkomsten. Dit is om de bedoeling van zowel de groep als de interactieve bijeenkomsten in de wijken nog duidelijker te maken. Ik vrees voor toenemende verwarring maar heb geen principiële bezwaren hiertegen.

30 oktober

Kennismakingsgesprekken met vertegenwoordiger van MCU. Wil betrokken zijn maar de club is op dit moment niet heel actief. En met een vertegenwoordiger van Schuurlab. Heeft veel waardevolle informatie uit het gebied. Maar zij wil haar oogst van de afgelopen periode niet zomaar overdragen. Zij ziet dat als opdracht.

31 oktober

Wijkbericht met informatie over het vervolgproces wordt verspreid. Hierin ook de uitnodiging voor meer info en gesprekken in de winkelcentra De Meern, Veldhuizen, Batau, Galecop, IJsselstein en AC De Meern.

9 november

Gesprek bij de Buren van Rijnenburg om kennis te maken. Ze delen hun zorgen over het participatieproces. Ik geef aan dat zij niet namens hun achterban in de Uitwerkingsgroep kunnen. Dat zij wel hun rol als belangenclub houden. Henk Diemer besluit dat hij niet langer op de lijst deelnemers van de Uitwerkingsgroep wil. We spreken af contact te houden.

10, 11 en 14 november

Ik ben met de gemeentelijke projectgroep aanwezig in diverse winkelcentra voor toelichting op het ontwerpproces. Het blijkt dat een comité 'Rijne energie Nee' flyers en posters met informatie heeft verspreid in buurten. Het comité roept op om een petitie tegen windmolens te ondertekenen. Gevolg is dat verschillende mensen naar de kraam komen om de petitie te tekenen. Wij gaan in gesprek en geven aan dat we willen toelichten hoe mensen betrokken kunnen blijven en invloed kunnen uitoefenen.

Uit gesprekken blijkt dat de informatievoorziening vrij ingewikkeld was en/of dat mensen niet de tijd nemen om te lezen. De verschillende benamingen (Uitwerkingsgroep, werkbijeenkomsten, ateliers) roepen verwarring op. Er komen ook mensen met gerichte vragen over de taak van de Uitwerkingsgroep. Tegenstanders komen melden wat hun zorgen zijn. Uit gesprekken blijkt dat er veel informatie rond gaat die niet is geverifieerd maar wel wordt geloofd.

Bijvoorbeeld dat er al tekeningen zijn waarop staat waar de 12 molens komen.

14 november

Aanmeldingen voor Uitwerkingsgroep komen per mail binnen.

16 november

Alle aanmeldingen voor Uitwerkingsgroep op een rij gezet met junior projectleider en omgevingsmanager. Veel motivaties ontbreken terwijl dat wel van belang is voor diversiteit in de groep. Alle mensen worden gebeld of gemaild door omgevingsmanager en mij met het verzoek om die alsnog door te geven.

Conceptlijst samengesteld. We geven elke aanmelding een nummer. De nummers plaatsen we op een kaart. Eerst gekeken naar spreiding over het gebied. Op basis van die spreiding gekeken hoe we ook een goede spreiding kunnen krijgen in motivatie, belangen en invalshoeken, mannen/vrouwen, oud/jong.

17 november

Mede met behulp van nieuwe motivaties stel ik de uiteindelijke lijst met deelnemers aan de Uitwerkingsgroep samen.

We vragen leden vooraf per mail of ze akkoord gaan met publicatie van hun naam. Afgevalen deelnemers ontvangen een mail.

Enkele dagen later verneem ik van de projectleider dat de lijst is getoond aan de wethouder. Ik geef aan dat dit wat mij betreft uitsluitend ter informatie kan. Dit word bevestigd door de projectleider.

18 november

Alle deelnemers en afvallers krijgen een bericht per mail. Omdat de eerste bijeenkomst al op korte termijn is, doen we dit in het weekend.

20 november

Overleg met de projectgroep. Ik heb een secretaris nodig voor de Uitwerkingsgroep. We besluiten die van buiten te halen omwille van objectiviteit.

Tijdens het overleg blijkt me dat Bosch Schlabbers die dag langs komt voor een gesprek naar aanleiding van hun offerte. Ik sluit aan bij dit gesprek. Op basis daarvan kan ik aan de Uitwerkingsgroep ook de naam van het bureau voorleggen om te horen of er bezwaren zijn.

27 november

Eerste bijeenkomst Uitwerkingsgroep.

Mensen zijn open over hun motivatie en belangen. Ze hebben vragen over hun mandaat in de ontwerpatelier, wie bepaalt nou wat? Ze pleiten ervoor om in de communicatie naar omwonenden steeds te benadrukken dat uiteindelijk de gemeenteraad beslist.

Discussie over de uitvraag van de gemeente aan het landschapsbureau. Enkele leden willen de uitvraag zien. De offerte kan gedeeld worden. Discussie over de vraag of we in de komende periode consensus kunnen bereiken en of dat nodig is. Er blijkt fiks wantrouwen tegenover het proces en de gemeentelijke organisatie. De stadsgesprekken worden met name genoemd als voorbeeld waar mensen hun vertrouwen in het proces al zijn verloren.

We delen de planning voor de komende tijd. De Uitwerkingsgroep adviseert om niet eerst de wijken in te gaan maar dat pas te doen als er al eerste schetsen zijn. Dit advies wordt overgenomen.

5 december

Ik hoor in de wandelgangen dat een lid van de Uitwerkingsgroep een contract heeft met initiatiefnemer. Hij was bij eerste bijeenkomst niet aanwezig wegens vakantie. Ik bel hem en hij blijkt inderdaad een afspraak te hebben met een initiatiefnemer. Dat betekent dat hij niet voldoet aan voorwaarden (o.a. geen zakelijk belang) voor de Uitwerkingsgroep. Hij denkt er even over na en besluit enkele dagen later dat hij niet zal deelnemen. Maar hij dringt aan op deelnemer uit Reijerscop. Ik ga de lijst met aanmeldingen na en bel de andere kandidaat uit het gebied. Die zit in dezelfde situatie.

We houden vast aan de voorwaarden dat mensen met zakelijke belangen niet kunnen deelnemen aan de Uitwerkingsgroep. Ik spreek met de beoogd deelnemer af dat, ter compensatie van deelname aan de Uitwerkingsgroep, de gemeente tussentijds met bewoners Reijerscop om tafel gaat zodat zij de scenario's tijdig zien en hun belang kunnen inbrengen.

14 december

Eerste ontwerpatelier.

Discussie vooraf met Rijne Energie per mail en telefoon. Ze willen met 5 mensen komen naar het eerste ontwerpatelier. Iedereen is gevraagd met maximaal twee personen te komen om de belangen in evenwicht te houden aan de ontwerpafel. Rijne vraagt om uitzondering in verband met verdeeldheid van expertise bij de vrijwilligers. Uiteindelijk geef ik aan dat als het echt moet voor een keer drie mensen kunnen komen. Maar twee blijft de norm.

Alle deelnemers (Uitwerkingsgroep, initiatiefnemers en ontwerpers) eten met elkaar. Daarna bespreken we de werkwijze in de komende periode. De gesprekken blijven vrij algemeen. Heel voorzichtig worden posities afgetast. Er is enige discussie over de betrouwbaarheid van berekeningen en cijfers waarmee de initiatiefnemers zullen komen.

16 december

Rijne Energie houdt zelf een bijeenkomst over de te ontwerpen scenario's waarvoor ze via hun eigen kanalen mensen hebben uitgenodigd. Veel enthousiasme in de zaal maar er zijn ook enkele tegenstanders van windenergie op land. Dit leidt tot duidelijk ongemak bij de organisatie.

18 december

Beleidsambtenaren uit omliggende gemeentes komen naar stadhuis Utrecht waar de projectleider hen informeert over proces en stappen daarin. Ook de afstemming van communicatie komt aan de orde.

22 december

Op 20-1 is een volgend ontwerpatelier gepland maar initiatiefnemers weten nog niet goed wie wat moet aanleveren. Ik vraag de projectleider dit snel door te geven omdat initiatiefnemers ook voorbereidingstijd nodig hebben.

Tussentijds zijn ook initiatiefnemers bijeen geweest. Ik hoor dat er naar aanleiding van de kennismakingsbijeenkomst zorgen zijn over kennisniveau en de wil tot meedenken bij de Uitwerkingsgroep.

9 januari

Uitwerkingsgroep bijeen ter voorbereiding op het ontwerpatelier. Ik deel de zorg van de initiatiefnemers met de groep. Iedereen erkent dat er, ook binnen de groep, een groot verschil is in kennis maar dat is geen probleem. Integendeel. Dat kan juist helpen in het proces.

Met elkaar maken we een matrix gemaakt ter toetsing van scenario's. Daarin staan de onderwerpen die mensen meer of minder belangrijk vinden. Het is bedoeld als checklist bij de gesprekken over scenario's. Geprobeerd op te roepen tot actieve deelname en kansen zoeken. Ik wil graag voorkomen dat leden van de Uitwerkingsgroep alleen als scheidsrechter meekijken en beoordelen.

Aan het einde blijkt dat deelnemers toch een beetje huiverig zijn om te worden aangesproken op het raadsvoorstel of zelfs een raadsbesluit. Mensen proberen grip te krijgen. Daarom in een extra tekst op de website nog een keer uitgelegd dat de leden van de Uitwerkingsgroep slechts adviseren tijdens de ontwerpatelier.

Er is ergernis bij leden Uitwerkingsgroep over het laat versturen van de agenda voor ontwerpatelier door de gemeente. De leden willen zich immers kunnen voorbereiden. Hierdoor nog meer twijfels over grip op proces bij enkele leden. Vraag van enkele leden om te zorgen dat scenario's voorafgaand aan het ontwerpatelier al op papier staan zodat de Uitwerkingsgroep dan kan reageren. Ik geef aan dat het juist de bedoeling is om ter plekke met elkaar in gesprek te gaan en samen te schetsen.

16 januari

Telefonisch gesprek met vertegenwoordiger Buren van Rijnenburg. Hij uit nogmaals zijn zorgen.

Ook telefonisch gesprek met vertegenwoordiger van Rijnse Energie. We spreken over het onderling vertrouwen tijdens de ontwerpatelier. Hij voelt nog veel weerstand van enkele leden van de Uitwerkingsgroep. Ik bevestig dat er wantrouwen is dat we met goede onderlinge communicatie en met resultaten die verschillen moeten pogen te overbruggen.

17 januari

Tekst aangeleverd voor de website over bijeenkomst van de Uitwerkingsgroep. Het duurt mij te lang voordat die erop staat. Zeker omdat de tekst ongewijzigd op de aparte pagina van de Uitwerkingsgroep kan staan. Discussie via de mail met de projectleider over de status van de tekst. Het is immers best ongebruikelijk dat een gemeente teksten plaatst waarvoor de gemeente niet verantwoordelijk is.

20 januari

Tweede ontwerpatelier

Begonnen met alle 20 scenario's fout (met een knipoog naar de oude lp's) om de gesprekken op gang te brengen over wensen en mogelijkheden. Het volgende ontwerpatelier werken we toe naar 6 mogelijke scenario's.

Ontbreken van kwantitatieve doelstelling voor het opwekken van energie is besproken. Het ontbreken daarvan maakt discussies over nut en noodzaak lastig, bijvoorbeeld bij het bepalen van hoeveelheid windmolens. Wat is acceptabel of nodig? Hinder is nadrukkelijk aan de orde en we maken de afspraak om gezamenlijk een bureau te selecteren om effecten te berekenen.

In mails na afloop teleurstelling bij enkele leden van de Uitwerkingsgroep. Ze hadden meer toetsbare informatie willen zien. Dat hoort nu echter nog niet in het ontwerpproces.

23 januari

De concepttekst van Rijn en Eneco voor de uitvraag voor een onderzoeksbureau dat effecten van windmolens moet berekenen komt binnen. Ik stel een aantal wijzigingen voor in zinsneden die verkeerd uitgelegd kunnen worden. Deze worden direct aangepast. Gaat bijvoorbeeld over kennisniveau bij de uitwerkingsgroep. Dat kan verkeerd worden uitgelegd alsof niet alle mensen even slim zijn, terwijl die tekst niet zo was bedoeld.

30 januari

Tekst van de uitvraag wordt aangepast terug gestuurd en gaat door naar Uitwerkingsgroep.

Diverse telefoongesprekken waaronder met initiatiefnemers. Er zijn zorgen over het kennisniveau in de Uitwerkingsgroep. Het zijn immers mensen zonder gerelateerde achtergrondkennis. Ik geef aan dat dit niveau per persoon verschilt. Maar dat initiatiefnemers in staat zouden moeten zijn om dingen eenvoudig uit te leggen. Precies zoals de tegenstanders van windturbines dat doen. Ook aangegeven dat initiatiefnemers en gemeente juist de beperkte kennis kunnen gebruiken om te zien welke uitleg werkt naar het grote publiek. Samenwerken tussen professionals en leken vergt van alle kanten aanpassingen. Samenwerken tussen gemeente en initiatiefnemers is deze fase ook nieuw. En de initiatiefnemers moeten ook onderling nog positie kunnen bepalen. Is effe wennen.

In een mail meldt een initiatiefnemer dat de uitwerkingsgroep geen achterstand heeft in kennis over geluid, maar dat initiatiefnemers een achterstand hebben in kennis over communicatie over dit onderwerp. Goede constatering. Daarover willen ze graag spreken met de Uitwerkingsgroep. Terugkoppeling van gesprek tussen Schuurlab en projectleider. Ze discussiëren over de voorwaarden voor het overdragen van informatie. Er volgt nog een gesprek.

1 februari

Nieuw gesprek geweest met projectleider en Schuurlab. Er volgt een slotbijeenkomst en er wordt bekeken of dit voldoende is om de informatie over te dragen.

5 februari

In de aanloop naar de bijeenkomst van de Uitwerkingsgroep vandaag was er een pittige discussie per mail over verbondenheid aan Nederlandse WindEnergie Associatie van alle onderzoeksbureaus die op de longlist staan voor de selectie van een bureau bij dit project. De NWEA zegt te werken aan bevordering van windenergie op land. Dat wekt wantrouwen bij enkele leden van de Uitwerkingsgroep over de onafhankelijkheid van de aangesloten bureaus. Tegelijk staan alle gerenommeerde bureaus op deze lijst. Leden van de Uitwerkingsgroep stellen enkele andere bureaus voor die niet zijn verbonden aan NWEA.

Eerst met elkaar besproken welk criterium acceptabel is bij de selectie van een onderzoeksbureau. We komen er gezamenlijk op uit dat een bureau "bewezen onafhankelijk" moet zijn. Ook overige criteria gezamenlijk opgesteld met Eneco, Rijne en gemeente en afspraken gemaakt over de selectieprocedure.

6 februari

Eneco schrijft bureaus aan om een offerte aan te leveren voor het onderzoek naar hindereffecten bij de scenario's. Vandaag ook een gesprek met raadsleden van de commissie Stad en Ruimte in het oude stadhuis. Kennismaking en proces doorgenomen. Veel vragen over de participatie.

7 februari

Start van mijn vakantie. In overleg van 5 februari heeft iedereen ingestemd dat de omgevingsmanager van de gemeente mij vervangt als gespreksleider. Ik mail alle betrokkenen over de stand van zaken met het verzoek ietsje water bij de wijn te doen als dat nodig is om tot een gezamenlijke bureaukeuze te komen in de komende weken.

In mijn vakantieperiode is bureau DGMR gekozen voor onderzoek naar de hindereffecten. Zie chronologisch overzicht. Diverse leden van de Uitwerkingsgroep en projectleider apart telefonisch gesproken. Hieruit blijkt dat de zaak op scherp heeft gestaan. Een bureau dat door de Uitwerkingsgroep op de lijst werd gezet, voldeed volgens de projectleider niet aan het criterium bewezen onafhankelijkheid. Per mail deed hij het voorstel om dit bureau niet uit te nodigen. Dit viel verkeerd bij enkele leden van de Uitwerkingsgroep, omdat het hiermee lijkt alsof de gemeente stuurt.

Tijdens een bijeenkomst met de Uitwerkingsgroep, gemeente, Rijne en Eneco is hierover gesproken. Andere bureaus hebben wel een presentatie gehouden. Op basis daarvan is DGMR gekozen door een meerderheid van de Uitwerkingsgroep, gemeente, Eneco en Rijne. Op verzoek van de Uitwerkingsgroep is de gemeente opdrachtgever voor het bureau, omdat er vrees bestaat dat de initiatiefnemers als opdrachtgever voor onderzoek te veel zullen sturen op gewenste resultaten.

In de tussentijd is er ook een gesprek geweest tussen de projectleider en de Buren van Rijnenburg. Er wordt afgesproken dat BvR tussen de werkbijeenkomsten verdiepende gesprekken zal hebben om te reageren op de scenario's. Er komt een vervolgesprek in mijn aanwezigheid omdat BvR zich afvragen of er wel voldoende ruimte is voor inbreng.

5 maart

Mail van BvR met het verzoek meer werkbijeenkomsten te houden in verschillende wijken. Nieuwe aanmelding van een deelnemer voor de Uitwerkingsgroep. Ik heb met verwijzing naar de spelregels gebeld en gemailld om uit te leggen dat dit niet kan. Wel afgesproken dat de ontwikkelaar (Van Wanrooy) zijn kopers in Rijnvliet wijst op dit onderwerp en mogelijkheid voor mensen die er nog niet wonen om zich aan te melden voor de nieuwsbrief. De gemeente geeft dit nadrukkelijke verzoek door aan de projectontwikkelaar.

7 maart

Tijdens bijeenkomst van de Uitwerkingsgroep uitgebreid gesproken over bureaukeuze en afgesproken dat mijn chronologisch overzicht deel uitmaakt van dit verslag. Veel onvrede bij enkele mensen. Zij hebben het gevoel dat de gemeente heeft willen sturen in de bureaukeuze. Mij blijkt dat niet uit gesprek met de projectleider. Een van de leden van de Uitwerkingsgroep komt niet,. Ik bel hem en hij blijkt te twijfelen of hij nog wil deelnemen. Heeft hij ook aangegeven in het vorige overleg. Hij twijfelt omdat het wel erg veel informatie is waarin hij zich moet verdiepen. Hij zegt te reageren vanuit zijn gevoel en is tegenstander van windmolens. De informatiestroom en discussies in de Uitwerkingsgroep gaan hem te ver en te snel. Na diverse telefoontjes besluit hij toch om te stoppen.

Naar aanleiding hiervan in de Uitwerkingsgroep gesproken over de samenstelling. We zouden tussentijds geen nieuwe mensen toevoegen. Omdat Reijerscop nu niet aan tafel zit, spreken we af dat ik twee mensen persoonlijk benader die zich al hadden opgegeven vanuit dit gebied. De ene blijkt onbereikbaar. Vermoedelijk langere tijd in het buitenland. De ander besluit af te zien van deelname en bedankt voor het verzoek. Daarmee blijft de samenstelling nu gelijk. In Uitwerkingsgroep gesproken over noodzaak tot meer werkbijeenkomsten in verschillende wijken. Ik geef mijn opinie dat, mits de aankondigingen ruim op tijd zijn en de locatie goed bereikbaar is, het wat mij betreft voldoende toegankelijk is. Er komt de suggestie vanuit enkele leden om pendelbusjes te laten rijden. Ik speel die door aan de projectleider.

10 maart

Bosch Slabbers toont in het ontwerpatelier resultaten van vele gesprekken en tussentijdse onderzoeken. Onvrede bij enkele leden van de Uitwerkingsgroep. Zij hebben aangegeven sommige scenario's te willen aanpassen en zien dat dit niet is gebeurd. Met name een scenario met grote opbrengst stuit tegen de borst. Mensen vragen zich af waarom hun suggesties voor schuiven en minderen van windmolens niet zijn meegenomen. Discussie over de opdracht van de raad (maximaal scenario) tussentijdse wijzigingen (info over radar waardoor er toch meer molens kunnen staan). Input uit vorige ontwerpatelier blijkt de ene persoon te zien als 'afspraak' en de ander als suggestie binnen het ontwerpproces.

Tussentijds overweegt een lid van Uitwerkingsgroep op te stappen omdat naar zijn idee afspraken worden geschonden. Na een gesprek blijft hij toch, maar is zeer ontevreden. Ook discussie over het aantal deelnemers. Er zit een nieuwe deelnemer namens Rijne aan tafel. Is niet de afspraak. Maar dit heeft geen invloed op de inbreng omdat het niet gaat om meerderheid van stemmen. Dit neemt niet weg dat enkele mensen uit de Uitwerkingsgroep het idee hebben dat hun inbreng verwatert.

Tijdens het ontwerpatelier hebben deelnemers besloten dat de producten nog niet klaar zijn voor eerste werkbijeenkomst. Afspraak is dat de werkbijeenkomst een maand wordt uitgesteld. De Uitwerkingsgroep maakt een

digitaal formulier waarmee iedereen zijn of haar input kan leveren op elk scenario zodat dit integraal naar de ontwerpers van Bosch Slabbers kan. Ik stuur de opmerkingen integraal door naar gemeente en ontwerpers met het verzoek aan ontwerpers om deze te beantwoorden.

13 maart

Een raadslid uit Nieuwegein is benaderd door Buren van Rijnenburg over het ontwerpproces en zij checkt telefonisch bij mij een aantal aannames. Ik licht het proces nogmaals toe.

Diverse telefoontjes van initiatiefnemers. Zij voelen onvrede bij de Uitwerkingsgroep en missen een positieve ontwerpsfeer. Zij vragen zich af hoe zij kunnen bijdragen aan verbetering van de sfeer en samenwerking.

Lid van Uitwerkingsgroep mailt wethouder Nieuwegein en dringt erop aan om via een bestuurlijk overleg ook een bijeenkomst in Nieuwegein te laten organiseren.

Ik heb verzocht tot tussentijds overleg met ambtelijk opdrachtgevers om ze bij te praten over zaken die gaande zijn omdat de onvrede in de Uitwerkingsgroep toeneemt en de tijdsdruk op het ambtelijk proces ook.

14 maart

Ondertussen heb ik een chronologisch feitenrelaas gemaakt rond de bureaukeuze. Goed voor veel tekstuele wijzigingen bij de een en irritatie over "geneuzel" bij de ander in de Uitwerkingsgroep. Enkele mensen willen zich vooral op het schetsen van scenario's en mogelijkheden storten, terwijl andere leden zich meer bezig houden met het controleren van het proces.

20 maart

Overleg tussen gemeente en initiatiefnemers over te presenteren materiaal bij de eerste werkbijeenkomst. De input van de initiatiefnemers moet door hen worden gecheckt. Iedereen zoekt naar manieren om alle beschikbare info goed in beeld te brengen.

Een initiatiefnemer maakt bezwaar tegen verschillende scenario's omdat die volgens hem financieel niet haalbaar zijn. Daardoor ontstaat discussie over de wat uiteindelijk bij de scenario's moet staan over kosten. Andere initiatiefnemer vraagt om objectivering van taalgebruik. Bijvoorbeeld door hinder te vervangen door effecten omdat hinder een subjectief begrip is. Dat gebeurt.

23 maart

Voortgangsoverleg met projectleider. Ik uit mijn zorgen over het begrijpelijk houden van de te presenteren informatie. En we spreken over de onvrede binnen de Uitwerkingsgroep.

Locatie van volgende werkbijeenkomst blijft een issue. Ik geef aan dat ik goede bereikbaarheid en tijdige aankondiging van belang vind.

Mail van lid Uitwerkingsgroep. Hij heeft geconstateerd dat er een andere versie van de tekst over de laatste uitwerkingsgroep op de site staat dan de versie die is goedgekeurd.

Ik check het direct. Ik heb een zin gewijzigd nadat ik het ter info heb doorgestuurd aan de gemeente voor plaatsing. De projectleider had veel moeite met één zin waarin staat dat een bureau is afgevallen omdat het volgens gemeente en initiatiefnemers niet voldeed aan de criteria. Hij wilde dat verduidelijken in de tekst. Voel ik niet voor. Dus ik besluit die zin in z'n geheel te schrappen. Ik heb deze wijziging niet gemeld bij de Uitwerkingsgroep. Dat is dom van me.

Maar ik zie in het geplaatste bericht ook wijzigingen waar ik niets van weet. Overigens onschuldige tekstuele zaken, maar toch. Ik verzoek het bericht er onmiddellijk vanaf te halen zodat ik kan uitzoeken wat er is gebeurd. Aldus geschiedt.

Ik bel uitgebreid met het oplettende lid van de Uitwerkingsgroep hierover. Hij heeft het idee dat er achter de schermen wordt gemanipuleerd en dat ik me voor een karretje laat spannen. Over dat laatste kan ik hem blijkbaar niet gerust stellen, maar ik deel zijn opinie niet. Ik mail de gehele Uitwerkingsgroep over het tijdelijk verwijderen van het bericht.

Een ander lid van Uitwerkingsgroep vraagt om Schuurlab uit te nodigen bij het volgende overleg. Ik geef de Uitwerkingsgroep aan dat ik daar in deze fase van het ontwerpproces niet voor voel. Ik heb geverifieerd dat de info van Schuurlab is betrokken bij de scenario's. Dat moet voor nu voldoende zijn.

24 maart

Mail van enkele leden van de Uitwerkingsgroep met openstaande punten. Die zijn deels beantwoord maar het antwoord is blijkbaar onvoldoende. Er spreekt veel wantrouwen en onvrede over de procedure uit de openstaande punten. Bovendien kan ik een aantal punten niet beantwoorden want die gaan over de wijze waarop de gemeenteraad een afweging zal maken.

26 maart

Meer duidelijkheid over de tekst voor de website. Het blijkt bij verschillende mensen langs gegaan voorafgaand plaatsing. Ook langs een communicatieadviseur van de gemeente. Hoewel dat met deze tekst van de Uitwerkingsgroep niet zou moeten, is dit een gebruikelijke ronde voordat een gemeentelijke tekst wordt geplaatst. Zich niet bewust van de afwijkende status van deze tekst en de gevoeligheid heeft de communicatieadviseur die vrij nieuw is, een aantal tekstuele zaken gewijzigd. Dit deed hij niet met de bedoeling de tekst inhoudelijk aan te passen maar het is wel wel zeer onhandig.

Ik wil de tekst, zonder de zin waar de projectleider moeite mee had, weer terugplaatsen en mail alle leden van de Uitwerkingsgroep hierover. De meerderheid gaat akkoord en tilt er niet zwaar aan. Enkele anderen zien hierin een nieuw bewijs dat er wordt gemanipuleerd. Tekst wordt weer teruggeplaatst zonder de tekstuele wijzigingen van de communicatieadviseur.

Overleg met de projectgroep en terugkoppeling uit het ambtelijk overleg met de wethouder. Wethouder kiest voor één centrale locatie per werkbijeenkomst. Zoals eerder aangegeven kan ik me onder voorwaarden daarin vinden. Gesproken over de wijze waarop de gemeente de input van mensen ophaalt en navolgbaar zal verwerken en aangegeven dat ik dat erg belangrijk vind.

Ik pleit opnieuw voor een filmpje met tekst en uitleg over de scenario's tijdens de werkbijeenkomst en op de site.

27 maart

Op mijn verzoek gesproken met ambtelijk opdrachtgevers. Ik wil ze een tussenstand geven en aangeven dat overleg met de Uitwerkingsgroep moeizaam loopt. De druk op projectorganisatie is bovendien groot. Ik waarschuw voor het gevaar dat ambtenaren onder die druk gaan uitvallen. We blikken vast vooruit op de vorm van dit verslag.

28 maart

Bijeenkomst met initiatiefnemers en Bosch Slabbers. Discussie over financiële haalbaarheid komt nadrukkelijk naar voren. Een initiatiefnemer acht de scenario's niet haalbaar door extra kosten voor landschap zoals inrichting van parken. Ook de wijze waarop hinder in beeld komt met verschillende lijntjes en kleuren is besproken. Iedereen is het erover eens dat dit zo eenvoudig en begrijpelijk mogelijk moet.

Daarna een gesprek met Buren van Rijnenburg. Veel vragen die zij hebben zijn gericht aan de politiek. Nogmaals gesproken over het proces. Afgesproken dat we na de eerste werkbijeenkomst opnieuw met hen om tafel gaan. Indien gewenst ook met DGMR en andere deskundigen.

Bij de gemeente wordt druk gezocht naar geschikte locatie voor de werkbijeenkomst. Ik wil de Uitwerkingsgroep laten weten dat er maar één werkbijeenkomst is. Maar de wethouder moet de wethouders uit omliggende gemeentes eerst informeren. Dat moeten we dus op elkaar afstemmen voordat de nieuwsbrief uitgaat waarin datum en locatie wordt gecommuniceerd. Ook lever ik voor de nieuwsbrief een tekst aan over de positie van de Uitwerkingsgroep om nog eens duidelijk te maken dat zij niet medeverantwoordelijk zijn voor de scenario's.

30 maart

Het is nu zeker dat de nieuwsbrief van de gemeente vandaag uit gaat. Zodra ik die zekerheid heb meld ik per mail aan de leden van de Uitwerkingsgroep dat er is besloten tot 1 bijeenkomst. Ik wacht niet tot ik hoor welke locatie het wordt. Een uur later gaat de nieuwsbrief uit. Daarin staat de locatie wel. Ook de tekst over de bijeenkomst van de Uitwerkingsgroep staat weer terug op de site.

5 april

Het college van Nieuwegein vraagt per brief aan het college van Utrecht om de volgende bijeenkomst ook in Nieuwegein te organiseren.

6 april

Bericht van vergetenwoordiger Schuurlab dat zij na alle gesprekken over de voorwaarden waarop de informatie van Schuurlab meegaat in de scenario's, daar niet langer energie in wil steken. Ik check nogmaals bij Bosch Slabbers of al die informatie van Schuurlab in de basiskaarten zit. Dat blijkt het geval.

Tussentijds overleg met projectgroep. Ik heb veel vragen over voortgang en het plannen van overleg met belangengroepen.

Ik uit nogmaals mijn zorg over de communicatie. Ik vraag om een filmpje met heldere uitleg. Lijkt me nodig naast alle emoties die zullen spelen. De wijze van noteren van reacties met daarop een antwoord, vind ik van groot belang. Daar wordt nog nader naar gekeken. Ik wil dat het navolgbaar is wat de gemeente doet met de opmerkingen.

Bosch Slabbers stuurt de reacties op opmerkingen van de Uitwerkingsgroep na het vorige ontwerpatelier naar me op. Hij zal ze toelichten op het volgende ontwerpatelier en daarna ook rondmailen naar betrokkenen.

9 april

Bijeenkomst Uitwerkingsgroep ter voorbereiding op het volgende ontwerpatelier. Feitenrelaas rond bureaukeuze wordt vastgesteld. Uitgebreid gesproken over het vastleggen van zaken en het gebrek aan vertrouwen bij enkele leden van de Uitwerkingsgroep. De neiging bestaat om ter controle alles naar iedereen te mailen. Ik raad dat nogmaals af. Vertroevelt de onderlinge discussie.

Punten van aandacht voor volgende ontwerpatelier:

- Hoe worden zaken vastgelegd. Heb ik toegelicht.
- Rijden er pendelbusjes? Vraag aan gemeente
- Aantal deelnemers vanuit initiatiefnemers. Kunnen we een presentielijst bijhouden?

12 april

Het derde ontwerpatelier van vandaag begint met een excursie naar windmolens in Vianen. We bekijken en beluisteren de effecten op 400 meter afstand en vlak onder de molen. Er is weinig wind maar de wieken draaien wel. De excursie levert weinig aanvullende info op over hindereffecten. Een lid van de Uitwerkingsgroep moet eerder weg en kan vast een blik werpen op de scenario's. Er wordt afgesproken dat de scenario's niet worden gefotografeerd of gedeeld. Dat roept scepsis op bij enkelen. Maar alles moet tegelijk openbaar worden tijdens de werkbijeenkomst. We willen niet dat onderdelen een eigen leven gaan leiden zonder dat mensen de context kunnen kennen. Bij de toelichting op de scenario's wrekt het gebrek aan tijd zich. Er is weinig gelegenheid om te reageren op het resultaat. Een lid van de Uitwerkingsgroep ontploft en voelt dat de leden van de Uitwerkingsgroep er uitsluitend zitten om ja te knikken. Bij het nader aanschouwen van de scenario's ontploft een ander lid van de Uitwerkingsgroep omdat hij toch weer meer molens ziet dan in een vorige tekening in het scenario met een maximale opbrengst. Hij voelt zich niet gehoord en wil vertrekken. Na een gesprek blijft hij toch. Initiatiefnemers geven een toelichting om uit te leggen hoe een businesscase tot stand komt en hoe haalbaarheid wordt berekend.

Uiteindelijk blijkt dat het worst case effecten per scenario (geluid als het hard waait en de snelweg relatief stil is) ontbreekt. Daar heeft de Uitwerkingsgroep steeds om gevraagd. Ik doe een interventie. Er ontstaat verschil van inzicht. Ging een worst case om de hoogste molens (die zijn ingetekend en meegerekend) of ging dat over geluid tijdens fikse wind en stille snelweg? Ik ben alle afspraken hierover nagegaan om het misverstand op te lossen en de worst case effecten worden per scenario alsnog ingevoegd, voorafgaand aan de werkbijeenkomst. Al met al heeft het onderling vertrouwen een dieptepunt bereikt. Er is te weinig tijd om wijzigingen goed toe te lichten en te bespreken.

13 april

Mail aan leden van de Uitwerkingsgroep van een deelnemer met zijn terugblik op het ontwerpatelier. Hij is geschrokken en voelt zich niet serieus genomen. Hij doet mijns inziens een aantal onjuiste aannames over de wijze waarop reacties zullen worden verzameld tijdens de werkbijeenkomst (gebeurt niet door initiatiefnemers zoals hij suggereert), het verschil in behandeling tussen Rijne en Uitwerkingsgroep (het blijkt niet te kloppen dat Rijne scenario's met achterban deelt) discussie over aantal windmolens dat is toegenomen in een scenario (door tussentijds nieuwe informatie over radar) en andere ergernissen. Hier blijkt het verschil tussen traditionele participatie met actie, reactie en afspraken en een ontwerpproces waar een tussenstand wordt gedeeld die kan wijzigen door nieuwe informatie. Er zijn geen afspraken gemaakt over maximaal 7 windmolens. Nieuwe informatie over radar heeft opgeleverd dat er 12 molens in het maximale scenario kunnen. Dus die 12 staan in het maximum scenario waar de gemeenteraad om heeft gevraagd. Ik snap dat dit de deelnemer rauw op het dak valt.

Vervolgens komen er per mail nog extra vragen binnen over de wijze waarop reacties worden vastgelegd, de capaciteit van de zaal, pendelbusjes etcetera. Die beantwoord ik rechtsreeks na het weekend.

16 april

Via de gemeente krijg ik een afschrift van een mail van iemand uit de Uitwerkingsgroep aan de gemeenteraad van Nieuwegein met de oproep in te grijpen omdat de belangen van Nieuwegein ondergesneeuwd dreigen te raken. Omdat hij daarin expliciet in gaat op enkele aspecten die ik als mijn verantwoordelijkheid rond de participatie beschouw en hij mijns inziens verkeerde aannames doet, besluit ik te reageren. Dit doe ik uitsluitend richting de verantwoordelijk wethouders in Utrecht en Nieuwegein. De wethouders kunnen zo zelf bepalen of zij mijn reactie breder willen delen. Ik wil de onjuiste aannames recht zetten. Bijvoorbeeld over de initiatiefnemers die reacties van belanghebbenden zouden gaan verzamelen tijdens de werkbijeenkomst. Geen sprake van. Dat het aantal windmolens is toegenomen in het maximale scenario. Het betreft hier geen schending van afspraken, zoals hij suggereert. Ik nodig de bestuurders uit om contact op te nemen en stuur een cc aan het mailende lid van de Uitwerkingsgroep.

18 april

Leden van de Uitwerkingsgroep mailen onderling over zorgpunten. Ik vind ingrijpen noodzakelijk en geef per mail mijn visie op het ontstaan van de onvrede. Ik wil de groep op korte termijn bij elkaar om zaken uit te spreken. Bovendien stel ik voor om als Uitwerkingsgroep een eigen nieuw scenario te maken. De leden ontvangen een uitnodiging hiervoor voor overleg op 25 april. Verschillende mensen reageren direct dat zij kunnen en willen komen. Van anderen ontvang ik nog geen bericht.

Dit breng ik ook ter sprake tijdens overleg met de wethouder die ik dezelfde dag bijwoon in verband met de onvrede in de Uitwerkingsgroep en ter voorbereiding op de werkbijeenkomst. Ik meld dat we als deelnemers aan het ontwerpatelier de gezamenlijke uitgangspunten missen en dat die nu beginnen op te breken en geef aan dat we alle zeilen moeten bijzetten. Ik meld dat ik een nieuw scenario wil ontwikkelen met de Uitwerkingsgroep en de onvrede onderling wil bespreken.

20 april

De deelnemer aan de Uitwerkingsgroep die de raad van Nieuwegein vroeg om in te grijpen, mailt dat hij blij is met mijn interventie en meldt zich aan voor overleg op 25 april. Ik bel uitgebreid met hem en stel voor dat we gezamenlijk een bericht sturen aan beide wethouders waarin we uitleggen hoe misverstanden zijn ontstaan en wat we eraan gaan doen. Dat vind hij aanvankelijk een goed idee. Ik maak een concept waarin ik ook aankondig dat we een nieuw scenario met de Uitwerkingsgroep gaan maken. Later die dag meldt het betrokken lid dat hij toch afziet van een gezamenlijke reactie.

Ik ontvang tevens een signaal leden van de Uitwerkingsgroep die vragen krijgen van belangengroepen en zich daar wat ongemakkelijk bij voelen. De Uitwerkingsgroep is immers geen vertegenwoordiging en hoeft geen verantwoording af te leggen. Ik zal dit wederom bespreken in de Uitwerkingsgroep en met betrokken belangengroepen.

De meerderheid van de Uitwerkingsgroep heeft zich aangemeld dus we bevestigen het overleg om een nieuw scenario te maken op 25 april.

Buren van Rijnenburg vragen me per mail om een plek op de werkbijeenkomst.

22 april

Rijne Energie heeft een nieuwsbrief uitgedaan. Daarin spreken zij over participatie, doelend op financiële participatie. Dit kan echter verwarring oproepen met het participatieproces. De gemeentelijk projectleider vraagt om voortaan eerst de nieuwsbrieven van Rijne over Rijnenburg te zien om mee te lezen of er geen onduidelijkheden in staan voordat ze uitgaan.

23 april

Enkele leden melden zich per mail toch af voor het extra overleg van de Uitwerkingsgroep op 25 april.

24 april

Nog meer mensen melden zich af voor het overleg met de Uitwerkingsgroep dus ik besluit de bijeenkomst te verzetten.

Gesprekken met belangengroepen na de eerste werkbijeenkomst worden door de gemeente voorbereid. Ik krijg een lijst met belangenclubs. Ik benadruk nogmaals de noodzaak van overleg met bewoners van Reijerscop als oude toezegging. Dat moet nu snel worden geregeld om te zorgen dat mensen niet tijdens de werkbijeenkomst worden verrast.

25 april

Ik heb een afspraak in het stadskantoor om de bijeenkomst voor te bereiden waarin de Uitwerkingsgroep een nieuw scenario zal maken. Terwijl ik daarop wacht komt de wethouder langs wandelen. Ik meld dat het nog erg spannend is omdat ik erg veel onvrede bespeur bij de Uitwerkingsgroep.

Bij terugkomst na het overleg aan het einde van de dag ontvang ik de mail waarin enkele leden aankondigen dat zij per direct uit de Uitwerkingsgroep stappen. Ik bel met een van de leden die aangeeft dat ze geen licht meer zagen aan het einde van de tunnel. Bellend met wat andere leden begrijp ik dat er breed onderling overleg is geweest maar niet met mij en niet met alle leden van de groep. Ik geef een korte reactie per mail aan alle leden en zoek contact met de projectgroep. De wethouder wil graag met de leden spreken. Lijkt me een goed idee. Uitnodiging wordt voorbereid.

26 april

Uitnodiging van Eneco en Rijne om mee te doen aan een presentatie over het proces tijdens de landelijke dag voor OmgevingsManagement. Ik zeg af. Vind ik niet goed gedurende dit proces. Zeker nu.

30 april

Ik antwoord Buren van Rijnenburg dat het mij niet nodig lijkt vanuit een goed participatieproces om hen een eigen stand te geven op de werkbijeenkomst, zoals zij me hadden verzocht. Een stand van één belangengroep zou de duidelijkheid niet ten goede komen bij de toch al zo complexe informatie. Het is een bijeenkomst van de gemeente over de scenario's. Bovendien hebben de Buren ook andere mogelijkheden om hun geluid te laten horen. Ik nodig ze wel van harte uit om aanwezig te zijn en te reageren op de scenario's en geef aan dat we elkaar ook na de bijeenkomst nog afzonderlijk spreken over de inhoud.

1 mei

Ik bel verschillende initiatiefnemers om te horen hoe zij reageren op het opstappen van enkele leden van de Uitwerkingsgroep. Breed gedeeld dat dit jammer is maar wellicht ook onvermijdelijk was. De samenwerking was onvoldoende gebaseerd op vertrouwen. Teleurstelling bij alle partijen. Verschillende initiatiefnemers geven aan dat zij zich ook niet echt gehoord voelen omdat er wel erg veel aandacht uit ging naar de leden van de Uitwerkingsgroep tijdens de ontwerp ateliers.

2 mei

Gesprek van wethouder met alle leden Uitwerkingsgroep. Brede frustratie wordt gedeeld. Zo gecompriemd lijkt het of de samenwerking alleen kommer en kwel was terwijl we meestal in goede sfeer bij elkaar kwamen.

Wethouder en projectleider geven aan dat zij verrast zijn dat de onvrede zo groot was dat dit tot opstappen leidde. Ik ben van mening dat iedereen op de hoogte was maar dat de ernst anders is ingeschat. Een aantal leden geeft aan niet meer bij vervolg betrokken te willen zijn. Anderen willen graag bovenop het proces blijven en blijven wel graag betrokken. Zij willen wel een nieuw scenario maken.

7 mei

Het overgebleven deel van de Uitwerkingsgroep komt bij elkaar om het materiaal voor de werkbijeenkomst van 17 mei te checken. Daarbij ook nog enkele opgestapte leden. Grootste kritiekpunt is dat de informatie en de kaarten erg ingewikkeld zijn. Ben ik het mee eens maar we willen wel alle info delen; dus ontkomen we daar niet aan. Dilemma; hoe hou je het eenvoudig maar deel je wel alle info.

Afgesproken dat de ecooloog uit de Uitwerkingsgroep afzonderlijk met de ecologen van Bosch Slabbers en de gemeente om tafel gaat om hun inbreng te borgen.

11 mei

Projectleider belt om te melden dat Buren van Rijnenburg toch ruimte krijgen in de zaal tijdens werkbijeenkomst. Ik uit mijn verwondering dat dit gebeurt zonder overleg met mij en geef het ongevraagde advies dan te zorgen voor meer en diverse geluiden. Als de Buren daar mogen staan, moeten anderen ook die mogelijkheid krijgen. Dit wordt bevestigd.

Het college wil volgende week verder praten over inrichting van het proces. Er is een voorstel richting de gemeenteraad in de maak hiervoor. Ik geef aan dat ik het voorstel moet zien voordat ik kan reageren.

16 mei

Brief van het college aan de raad wordt verstuurd. Ik had het niet vooraf gezien en verzoek om een gesprek met de wethouder hierover op korte termijn.

's Avonds gesprek met bewoners van Reijerscop. Kort ervoor blijkt me dat niet alle bewoners hiervoor zijn uitgenodigd. Door de junior projectleider is op advies van de voormalig omgevingsmanager aan enkele bewoners gevraagd hun burens hiervoor uit te nodigen. Bij binnenkomst blijkt echter maar een selecte groep bewoners te zijn uitgenodigd. Ik nodig de bewoner met wie ik destijds de afspraak maakte dat er een gesprek zou zijn, alsnog telefonisch uit om langs te komen vanuit het idee dat er een open gesprek zal plaats vinden. Op het moment dat de betreffende boer bij het gesprek binnen komt, wordt hem door zijn burens verzocht weer te vertrekken omdat hij belangen heeft bij de komst van windmolens. Het blijkt me dat het gesprek niet breed is met alle bewoners zoals was toegezegd in december. Bewoners van Reijerscop komen tegenover elkaar te staan als voorstanders en tegenstanders van windenergie door financiële belangen.

In het gesprek met de bewoners die wel aanwezig zijn, worden veel vragen beantwoord door de junior projectleider. Een bewoner wil een nieuw scenario tekenen. Hij wordt uitgenodigd om dat bij de werkbijeenkomst in te brengen.

17 mei

De eerste werkbijeenkomst in De Meern. Veel bezoekers (500) en veel reacties (300) in behoorlijk ontspannen sfeer. De vorm met een route langs de informatie, blijkt goed te werken. Zo komen mensen ook allemaal langs de tafels waar zij hun reactie kunnen opschrijven om te delen. Ik voer veel gesprekken. Veel mensen hebben vragen over het proces en over de inhoud. Wel of geen windmolens is zoals verwacht het belangrijkste issue.

De Buren van Rijnenburg organiseren buiten een persmoment om hun bezwaren tegen de komst van windmolens te benadrukken.

Bewoners van Reijerscop tonen een eerste schets van een nieuw scenario dat zij verder willen uitwerken. We spreken af dat zij hiervoor contact zoeken met de gemeente. Door anderen, buiten het ontwerpproces, een nieuw scenario laten schetsen lijkt me lastig. Dan zouden andere betrokken dat ook moeten mogen. Maar de input meenemen via de initiatiefnemers kan natuurlijk wel.

Pendelbus rijdt vier keer met in totaal veertien passagiers.

22 mei

Tijdens een voortgangsgesprek met de projectleiders van de gemeente verzoek ik alle reacties uit de werkbijeenkomst anoniem openbaar te maken. Zo kan iedereen nagaan wat er met zijn/haar reactie gebeurt. We praten verder over "twee kolommen stuk" of andere versies om alle reacties navolgbaar te maken. We hebben concrete afspraken gemaakt over het betrekken van mij bij de gesprekken met belangengroepen.

Gemeente stuurt een bewoner van Reijerscop informatie toe waarmee hij een scenario kan schetsen en adviseert hem hierover contact te hebben met de initiatiefnemers.

28 mei

Gesprek met wethouder op mijn verzoek. Ik meld dat ik me in een paar dingen in haar brief aan de gemeenteraad niet kan vinden:

Gemeente wist onvoldoende van de onrust? Is voortdurend over gesproken; dus wasb ekend.

Gemeente trekt regie naar zich toe. Prima maar wek niet de indruk dat de Uitweringsgroep niet goed werd geleid. En ik wil ook dan er voortdurend bovenop kunnen zitten.

Gemeente beschrijft in de raadsbrief het proces als een proces van de initiatiefnemers dat door de gemeente wordt gefaciliteerd. Dat komt niet overeen met beleving van initiatiefnemers en van mij.

ik kan me vinden in een waarnemende rol. Maar hoe kan ik het "proces borgen" zoals in de raadsbrief staat? Wat is dat? We spreken af dat ik onbeperkt toegang blijf houden tot informatie. Gemeente zal mij actief informeren over bijeenkomsten en discussies. Ik ben daarbij aanwezig als ik dat van belang vind. Ik zal gevraagd en ongevraagd adviseren.

Vervolgens ook gesprek met ambtelijk opdrachtgever. Gold nog als kennismaking. Ik waarschuw vooral voor de grote druk op dit proces en daarmee op de projectleiding. De bezetting binnen het project is kwetsbaar. Zeker nu dit voor een deel weer van de ontwerptafel naar de politieke arena is gebracht.

's Avonds heb ik een informeel gesprek met raadsleden. Ik geef mijn visie en beantwoord vragen. Vooral de vraag waarom niet eerder is bijgestuurd om uitvallen van de Uitwerkingsgroep te voorkomen is belangrijk.

29 mei

De overgebleven leden van de Uitwerkingsgroep komt bij elkaar met uitzondering van één lid dat niet aanwezig kan zijn. Ik heb haar vooraf gebeld. Zij geeft vooral mee dat we zuinig moeten zijn op goede landbouwgrond in het gebied. Ik geef haar input mee aan de groep. In goede sfeer hebben we in vrij korte tijd een nieuw scenario getekend. Dit kan vooral doordat alle betrokkenen inmiddels veel kennis hebben vergaard.

30 mei

Ik stuur de scenarioschets door naar initiatiefnemers en bel hen met het verzoek het door te rekenen. Ook DGMR en Bosch Slabbers breng ik vast op de hoogte.

Later die dag belt projectleider me. Hij neemt het proces nu over, conform afspraken uit de raadsbrief.

31 mei

Raads Informatie Bijeenkomst. Het politieke aspect en de verschillen van inzicht komen naar voren. Opgestapte leden van de Uitwerkingsgroep geven een toelichting. Tevens verzoeken overgebleven leden om de restgroep serieus te blijven nemen en hun scenario te ontvangen.

Een zonontwikkelaar vraagt om zon los te koppelen van windontwikkeling. Het ontwerpproces houdt de boel op en zij willen graag aan de slag met de procedure om zonnepanelen te plaatsen. De kopgroep van grondeigenaren noemt veel scenario's financieel onhaalbaar.

6 juni

Mijn dochter studeert af; dus ik ben niet bij ontwerpatelier. Veel aspecten uit de werkbijeenkomst worden omgezet in de scenario's.

Ik verneem dat het gesprek tussen de ecologen heeft plaats gevonden en hun input een betere plek krijgt.

Er wordt gewerkt aan afspraken voor gesprekken met bewonersgroepen en belangengroepen. Ik krijg een lijst van belangengroepen.

12 juni

De rest van de Uitwerkingsgroep komt bijeen over hun scenario, met uitzondering van één lid dat net als vorige keer niet aanwezig kan zijn. Het scenario is doorgerekend en getekend. We bespreken het onder leiding van de projectleider en er komen wat aanpassingen. We spreken verder over onderdelen zoals de route van het gewenste fietspad. De groep wordt omgedoopt tot Poldergroep met het polderscenario.

Per mail adviseer ik de projectleider af te zien van deelname aan de landelijke dag voor OmgevingsManagement. Hij zegt niet van plan te zijn geweest om hierheen te gaan reageert direct naar de organisatie dat hij niet komt.

14 juni

Via de mail stelt één lid van de Poldergroep voor om het polderscenario toch te wijzigen en zonnepanelen meer naar het noorden te plaatsen. Anderen besluiten echter dat ze het zo willen houden. 's Avonds raadscommissie. Politieke discussie over diverse aspecten.

19 juni

Ontwerpateliers hoeven niet meer 's avonds of in het weekend omdat de Uitwerkingsgroep niet meer deelneemt. De leden van de Poldergroep zijn voor het ontwerpatelier vandaag wel uitgenodigd en enkelen maken hiervan gebruik. Laatste aanpassingen voor de volgende werkbijeenkomst worden bekeken. Ik vraag om duidelijker aan te geven wat het verschil is tussen deze scenario's en de vorige. Waar zitten de verschillen? Initiatiefnemers op het gebied van zon ontbreken. Windinitiatiefnemers zijn wel aanwezig.

Ik bel enkele zonondernemers om te vragen wat er speelt. Het proces gaat volgens hen erg veel tijd kosten met zeer ongewisse uitkomst. Bovendien willen ze graag zon loskoppelen van dit proces om haast te maken zoals ze aan de gemeenteraad hebben gevraagd.

21 juni

Gesprek met het zelfbenoemd Energiepanel van enkele bewoners uit De Meern en Reijerscop. Bewoners willen meedenken vanuit positieve grondhouding. Zij hopen op een plek aan de ontwerptafel. Ik geef tijdens het gesprek aan dat er verschil is tussen mee ontwerpen of meepraten als belangengroep. Een plek als belangengroep met tussentijdse gesprekken is een goed idee. Zo kan alle inbreng die zij hebben, worden meegenomen. Met name de leefbaarheid vindt het panel van belang. Mee ontwerpen in het ontwerpatelier kan in deze fase niet meer maar actieve deelname aan de werkbijeenkomsten en bij tussentijdse gesprekken is zeer gewenst.

22 juni

Korte bijeenkomst in stadhuis voor een laatste check op panelen voor de werkbijeenkomst. Ook enkele leden van de Poldergroep zijn aanwezig.

26 juni

Uit mailwisseling blijkt me dat er weer sprake is van een pendelbusje voor de werkbijeenkomst.

27 juni

Gesprek met wijkoverleggen IJsselvest Oost en West. Zij voorzien geen heel grote impact maar waarderen het gesprek.

28 juni

Aanwezig bij de workshop tijdens een landelijke bijeenkomst over omgevingsmanagement. Rijne en Eneco lichten toe hoe het proces verloopt, inclusief lastige punten als de complexe informatie en omgaan met weerstand. Het proces wordt door toehoorders gezien als behoorlijk vooruitstrevend. Gemeentelijke projectleiding heeft 's avonds overleg met bewonersvertegenwoordiging in Nieuwegein. Vragen over financiële participatie en verdeling van lusten én lasten en ook over taakstelling provincie en liquiditeit van initiatiefnemers als er ook planschade moet worden uitgekeerd.

30 juni

Werkbijeenkomst 2

Hier aanzienlijk minder mensen op de werkbijeenkomst dan de eerste keer. Vermoedelijk speelt het mooie weer een rol. Bovendien is tijdens deze bijeenkomst minder nieuws te melden dan de eerste keer. Wel wederom veel inhoudelijke gesprekken bij de scenario's en bij de deskundigen. Enkele leden van de Poldergroep lichten hun eigen scenario toe.

Buren van Rijnenburg hebben een plek in de zaal en vertellen dat dat zij een nieuw scenario gaan tekenen. Ik informeer bij de projectleider hiernaar en geef aan dat ik mijn visie hierop in een mail zal verwoorden omdat ik vind dat mijn mening hierover moet meetellen bij politieke beraadslagingen. Ik word toegevoegd aan een mailwisseling waarin wordt gepoogd een datum te vinden voor overleg over de wensen van BvR. De pendelbus rijdt vier keer. In totaal drie passagiers.

2 juli

Ik mail projectleider en opdrachtgever mijn advies om geen apart scenario te laten ontwerpen door BvR. Als dat nu zou gebeuren, ontstaat een heel nieuw proces. Dan moeten we immers ook anderen die gelegenheid geven, zoals het energiepanel. We hebben er vooraf voor gekozen om iedereen volop gelegenheid te geven om hun inbreng te leveren tijdens de werkbijeenkomsten en tussentijdse gesprekken. Dit nu overboord gooien lijkt me niet raadzaam.

3 juli

Afspraak met projectleider wordt afgezegd omdat hij ziek is.

9 juli

Lid van de Poldergroep belt me. Het lid wil afzien van deelname aan de Poldergroep omdat het lid te druk is maar zeker ook omdat nu blijkt dat er een molen op het lids land in Reijerscop is getekend in het polderscenario. Het lid was er niet bij en wist er niet van. Het lid wil voorkomen dat het lijkt alsof er uit eigen gewin de molen die kant op is geschoven. Overigens meldt het lid dit het beste scenario te vinden waarmee goed is te leven.

Ik vraag de projectleider om contact met het lid op te nemen en we willen dit een volgende keer in de Poldergroep bespreken.

10 juli

Overleg met projectleiding over voortgang in project. Projectleider meldt dat het niet lukt om een afspraak te plannen met de Buren van Rijnenburg. Lastig want om hun input mee te nemen zou dat overleg voor de vakantie moeten plaats vinden. De Buren vragen tevens om de antwoorden op hun vragen. Projectleider zal die zo spoedig mogelijk beantwoorden.

Buren van Rijnenburg sturen vandaag tevens hun analyse van de inbreng op de werkbijeenkomsten. Zij bekijken de reacties kwantitatief en zien een ruime meerderheid van negatieve reacties op scenario's met windmolens. We hebben hier al eerder over gesproken. Omdat het onduidelijk is hoe representatief de opkomst is, telt uitsluitend de kwaliteit van argumenten en niet de kwantiteit van stemmen voor of tegen.

11 juli

Gesprek met Energiepanel, gemeente en enkele initiatiefnemers. Diverse vragen over beleidskaders van gemeente rond energie worden beantwoord. Gezondheidsaspecten, met name over laag frequent geluid, blijken een belangrijke zorg. Het panel licht het scenario toe dat zij hebben ontwikkeld. Initiatiefnemers willen daar naar kijken om businesscase te berekenen. Ook aspecten van ecologie, haalbaarheid, roeibaan etc. moeten worden bekeken. Vertegenwoordigers melden dat zij zelf een investeerder kennen om dit te gaan uitvoeren. Binnenkort volgt een gesprek met de eigen initiatiefnemers van het energiepanel over dit scenario. Gemeente bekijkt diverse aspecten en komt hierop terug. Ik heb twijfels of dit een haalbaar scenario is. We spreken af dat het scenario mee kan als inspraakreactie. Het Energiepanel kan het ook altijd zelf aan de gemeenteraad aanbieden. Leden willen het scenario als geheel presenteren en geen onderdelen eruit halen om in te brengen in andere scenario's.

12 juli

Gesprek wijkraad Vleuten De Meern. Lid van de wijkraad geeft aan dat de informatievoorziening voldoende is maar voorziet geen consensus over de inhoud.

17 juli

Gemeentelijke nieuwsbrief over vervolgproces gaat uit.

19 juli

De Poldergroep komt bij elkaar onder leiding van de projectleider. Het lid dat tijdens de afgelopen bijeenkomsten niet aanwezig kon zijn, bespreekt haar deelname met de rest van de groep en besluit op te stappen in verband met de schijn van belangenverstrengeling. Dat wordt zeer betreurd maar er is begrip voor. De reacties op het polderscenario die tijdens de werkbijeenkomst zijn gegeven, worden doorgenomen. Eén lid van de groep vraagt opnieuw om de zonnevelden niet in het zuiden van het gebied te leggen maar in het noorden, boven de ecologische zone. Hij geeft aan dat hij liever heeft dat een beperkt aantal bewoners van Reijerscop uitkijkt op de panelen dan een groter aantal mensen in IJsselstein. De optie wordt besproken en beoordeeld als een alternatief maar de voorkeur van anderen blijft uitgaan naar zonnepanelen in het zuiden. Dat betekent dat hij zich niet kan vinden in het Polderscenario omdat hij dit niet kan verantwoorden naar mensen die hij kent in IJsselstein. De volgende dag mailt hij in een nieuwe poging om toch de velden in het noorden van het gebied in te tekenen. Ik mail hem terug dat ik zijn bezwaren snap maar dat de projectleider de regie heeft en dit zal oppakken.

23 juli

Projectleider laat Energiepanel weten dat er veel vragen zijn bij de financiering van hun plan en verzoekt om afspraak op korte termijn, liefst met hun investeerders. Het panel laat weten dat het om meer gaat dan haalbaarheid en rendement en dat ze iets langer nodig heeft.

25 juli

Gesprek gemeente en Buren van Rijnenburg in aanwezigheid van diverse geluidsexperts. Er wordt diepgaand gesproken over techniek, metingen en berekeningen en hindereffecten.

30 juli

Projectleiding stuurt het gespreksverslag naar het Energiepanel. Bij vorige versie wilden zij graag een vraag over de Poldergroep opgenomen zien, maar die werd buiten de vergadering gesteld. NI; klopt het dat een belanghebbende boer bij wie nu een molen op het land is getekend, deel uitmaakt van de Poldergroep. Ik heb uitgelegd dat dit klopt maar dat de betreffende boer niet bij deze bijeenkomsten aanwezig kon zijn en dus geen enkele invloed daarop heeft gehad. Zij wist van niets. Toen zij dit ontdekte is ze omwille van de zuiverheid uit de groep gestapt.

8 augustus

BvR reageert op het verslag van hun gesprek. Zij hebben aanvullingen op het zonsscenario. Ze zien graag meer ha en doen daar suggesties voor. Ze vragen ook de mogelijkheid van panelen op palen te onderzoeken, roeiwater en recreatie mee te nemen en evt eerder te starten met energieopwekkende woningbouw

9 augustus

Overleg met gemeentelijk projectleider. Met name over de vorm van dit verslag en de vorm van de derde werkbijeenkomst. Uit de tweede bijeenkomst blijkt dat er, afgezien van de reacties op het nieuw toegevoegde Polderscenario, weinig nieuwe inzichten, ideeën of meningen binnen komen. De scenario's gaan daardoor niet meer belangrijk wijzigen. Mensen zijn nu twee keer geweest dus het wordt tijd om toe te werken naar een afronding. De laatste werkbijeenkomst is dan vooral het presenteren van de scenario's en alle rapporten zoals die naar de raad zullen gaan. Vooral ter info, check op de documenten die tot nu toe zijn gemaakt en toelichting en niet meer voor reacties. Dat moeten we dan ook helder communiceren.

Het gaat nu om een enorme bult informatie dus moeten de spullen ook allemaal vooraf al op internet staan zodat mensen die dat willen, het goed door kunnen nemen om te bepalen of ze naar een derde bijeenkomst komen. Dit idee wordt in ambtelijk overleg met de wethouder besproken. Ik bied aan om dit daar toe te lichten maar dat blijkt niet nodig.

10 augustus

BvR reageren op het verslag met enkele aanvullingen en verduidelijkingen.

20 augustus

BvR reageren op het verslag met enkele aanvullingen en verduidelijkingen. BvR verspreiden een nieuwsbrief waarin zij melden dat er nu sprake is van een dialoog met de gemeente.

27 augustus

Overleg met projectleiding met name over vorm en inhoud van de derde werkbijeenkomst en vorm van de reactienota waarin alle opbrengst uit de omgeving verwoord moet worden. Ook uitgebreid gesproken over de procedure waarmee omliggende gemeentes om advies wordt gevraagd. Er gaat een brief naar de gemeenteraad over de werkbijeenkomst en het bijzonder complexe besluitvormingsproces bij gemeentes, provincie, college en raad. Een werkbijeenkomst eind september betekent dat de gemeenteraad er in april over spreekt. Leg dat maar eens uit...

BvR hebben verzocht om gedetailleerde informatie over de wijze waarop DGMR alle berekeningen uitvoert. In een apart overleg krijgen de heren uitgebreide toelichting, in aanwezigheid van geluidsexpert van de gemeente. De Buren geven aan dat ze alles willen weten om alles te begrijpen. Het niveau is zeer gedetailleerd. Buren zijn blij met de toelichting en spreken hun waardering uit.

28 augustus

Tussentijds overleg over stand van zaken met projectleiders. Vooral over de vorm van de volgende werkbijeenkomsten. Derde bijeenkomst krijgt een informeren karakter waarbij veel gelegenheid moet zijn voor mensen om toelichting te krijgen op alle documenten die richting besluitvorming gaan. Want dat wordt een enorme stapel leeswerk.

Ook spreken we af dat in de komende raadsbrief op korte termijn de vorm wordt voorgesteld voor mijn eindverslag met een vragenlijst voor alle betrokken personen en belangengroepen. Ik stuur hierover een alinea tekst op.

30 augustus

Initiatiefnemers komen bij elkaar voor een vooruitblik op de volgende werkbijeenkomst en de besluitvorming. Niet alle initiatiefnemers blijken er bovenop te zitten. Er komt een vraag over de scenario's terwijl we die al uitgebreid hebben besproken in de ontwerpatelier. Hier breekt zich het verschil in betrokkenheid. Het zijn vaak dezelfde initiatiefnemers die betrokken zijn, bij overleggen zijn en ook extra tijd investeren, bijvoorbeeld in gesprekken met het Energiepanel.

Andere initiatiefnemer komt toch weer terug op de betaalbaarheid. Hij blijft ontevreden met het volgens hem beperkte inzicht in de financiële consequenties bij de modellen die raad krijgt voorgelegd. Zo kan de gemeenteraad geen afgewogen keuze maken. Signaal wordt ter harte genomen.

Steeds blijkt dat de status van de scenario's en de (vele) vervolgstappen na de besluitvorming belangrijk zijn in de communicatie de komende periode. Wellicht verwachten mensen dat mogelijke molens of panelen enkele maanden na het raadsbesluit in de polder verschijnen.

Er komt een wijziging in de gemeentelijke projectleiding. De beoogde nieuwe projectleider is aanwezig bij dit gesprek. Hij loopt zich warm langs de kantlijn maar voorlopig trekken de oude en nieuwe projectleider samen op. Prettig omdat zo de bezetting minder kwetsbaar wordt.

4 september

Lid van BvR heeft gevraagd of zij de adresgegevens van de Poldergroep mogen gebruiken. Daar zijn twijfels over binnen de groep. Alle informatie over hun scenario is immers al openbaar. Er is huiver voor te nauwe samenwerking.

Overleg met de projectleider hierover. We besluiten dat de groep op korte termijn bij elkaar moet komen om te horen hoe het proces verder zal verlopen. Dan kan het verzoek van de BvR ook worden besproken.

Bovendien heeft Bosch Slabbers op verzoek van de projectleider het alternatief voor het polderscenario getekend met zonnepanelen in het noorden. Dit is wat één lid van de groep graag wilde en moet nu worden besproken met de hele groep.

Bijeenkomst van 10 sept. met de BvR wordt afgezegd door de projectleider ivm met agendaproblemen.

5 september

De oorspronkelijk geplande datum voor de derde werkbijeenkomst eind september wordt verschoven naar oktober omdat het te kort dag wordt. Intern is er discussie over de vorm van deze bijeenkomst. En vooral de vraag welke documenten tijdens de werkbijeenkomst al gereed moeten zijn en welke documenten nog niet gereed hoeven zijn. Met de politieke advisering houd ik me niet bezig maar we spreken regelmatig over de vorm waarin mensen hun inbreng terug kunnen vinden.

14 september

Projectleider stuurt energiepanel een mail waarin hij aangeeft dat proces naar een afronding gaat en hij motiveert waarom hij weinig kansen ziet om hun scenario verder te brengen. Er is immers nog geen investeerder en de initiatiefnemers zien geen haalbaarheid in het scenario. Het is ook al enige tijd stil vanuit de zijde van het Energiepanel. Hij nodigt het panel uit om bij de derde bijeenkomst langs te komen.

17 september

Afspraak met projectleiders over de vorm van mijn vragenlijst. Vooral gesproken over de documenten zoals die gebruikt worden voor de derde en laatste werkbijeenkomst. Ik geef aan dat ik hierover ook met de directe adviseurs van de wethouder wil praten als zij dit bespreken. Dit is niet alleen een politiek item maar ook van groot belang dat mensen op een goede manier hun inbreng terug vinden. Ik kan direct aanschuiven.

Ook blijkt dat de wijkberichten al zijn geschreven en de bezorging is gepland. Ik geef aan dat ik dit eerst had willen lezen. Begrip voor mijn irritatie. Ik krijg het idee dat de politieke adviseurs meer in beeld komen naarmate de besluitvorming nadert. Omdat het participatieproces grotendeels is afgerond raak ik op de achtergrond. Maar de projectleider is het met me eens dat dit onterecht is. We bevestigen de afspraken dat ik stukken lees en mijn advies geef voordat belangrijke stappen worden gezet.

De procedure langs andere gemeenteraden en de vorm van de stukken die naar de besluitvorming gaan, zijn belangrijk gespreksonderwerp. Ik besluit dat ik slechts zal letten op de helderheid en navolgbaarheid van de input van belanghebbenden. Het wordt eens te meer duidelijk dat er een enorm boekwerk richting de gemeenteraad zal gaan. Moeten ze dit verslag ook nog lezen...

18 september

Ik lees de conceptstukken voor de derde werkbijeenkomst en adviseer de projectleiding om de vorm van diverse stukken aan te passen. Alles om de inbreng van mensen navolgbaar te maken. Fikse kluit werk voor de gemeente.

19 september

Buren van Rijnenburg geven aan dat zij op dit moment geen behoefte hebben aan een nieuw overleg. Ze stellen nog wel schriftelijk een vraag over slagschaduw.

24 september

Poldergroep komt bij elkaar om te spreken over de stukken zoals die naar de derde werkbijeenkomst gaan. Het alternatieve scenario met panelen in het noorden in plaats van het zuiden van het gebied wordt besproken. Tijdens de discussie wordt het scenario met zonnepanelen in het zuiden aangepast. Meer groen langs IJsselstein, de plas vrij laten in verband met recreatie en een bredere strook tussen IJsselstein en de panelen. Het groepslid dat het alternatieve scenario wil, vindt dit toch onvoldoende. Hij wil uitsluitend panelen aan de noordzijde waar andere leden zich niet in kunnen vinden.

Er wordt besloten tot één scenario namens de Poldergroep, zoals dat oorspronkelijk ook was bedoeld. Het groepslid besluit dat hij zijn naam daar niet onder wil hebben en kondigt aan een afspraak te maken met de wethouder hierover.

25 september

Ik krijg het concept van de raadsbrief opgestuurd en zie dat er niets in staat over de vorm van mijn verslag. Uit navraag blijkt dat ambtelijk is besloten dit niet nu voor te leggen aan raadsleden. Hadden we dan al eerder moeten doen. De projectleider koppelt terug dat de brief zonder mijn alinea wordt verstuurd. Ik kan daar wel mee leven maar hoop dat er achteraf geen gedoe ontstaat over de vorm van mijn verslag.

26 september

Ambtelijk overleg over de vorm van de derde werkbijeenkomst en een laatste check op de begrijpelijkheid van de scenario's zoals ze zullen worden getoond. Ik krijg ook de aangepaste documenten met de verwerkte reacties opgestuurd.

Er ontstaat politieke reuring rond uitspraken die de wethouder gedaan zou hebben over de participatie in dit proces. Er is opgetekend dat de windmolens er zullen komen. De wethouder moet zich hiervoor verantwoorden in de gemeenteraad. Dat doet ze naar aanleiding van vragen.

Op social media is dit een startschot voor mensen die vooraf ingenomen standpunten vermoeden en de participatie een farce noemen. De uitspraken veranderen feitelijk niets maar zullen de geloofwaardigheid van het proces bij mensen die hun twijfels daarover hebben niet ten goede komen.

27 september

Lid van de Poldergroep dat eerder deze week uit de groep stapte, stuurt nu een mail waarin hij van de projectleider eist dat alles wat met de Poldergroep te maken heeft of ernaar verwijst, uit het proces verdwijnt, dus ook het polderscenario. Hij heeft het gevoel dat hij door mij is verleid om gezamenlijk tot een scenario te komen terwijl hij eigenlijk alleen een controlerende functie wilde. Hij geeft bovendien aan dat hij wordt aangesproken door burens en anderen alsof hij mede verantwoordelijk is voor de mogelijke komst van windmolens. Dat drukt zwaar. Hij meldt zelfs dat hij wil voorkomen dat leden van de Poldergroep of hun gezinnen mogelijk gevaar lopen.

In het weekend reageert één ander lid van de groep dat niet bij de bespreking was met de vraag wat zich heeft voorgedaan. Anderen reageren nog niet. Ik overleg kort met de projectleider met het verzoek bij de andere leden te checken hoe zij hier tegenover staan.

1 oktober

Projectleider stuurt een uitgebreide mail aan de Poldergroep met de vraag hoe zij willen reageren op de mail van het voormalig lid. En hij roept op om aan te geven als zij zich bedreigd voelen of worden bedreigd omdat we daar dan serieus werk van maken.

Van bedreiging blijkt geen sprake. Mensen voelen wel de druk vanuit de omgeving. "Je zorgt toch wel dat we hier geen windmolens krijgen.." Met verschillende leden van de Poldergroep gesproken. Zij zijn allemaal heel duidelijk. Ze zijn tevreden met dit scenario als het best mogelijke alternatief en zij willen graag doorgaan. Ze hebben minder last van druk uit de omgeving en staan vierkant achter het scenario. Ze reageren dan ook per mail met die mededeling.

2 oktober

De documenten ten behoeve van de werkbijeenkomst staan nu online zodat iedereen die kan bekijken. Dat betekent dat de nieuwsbrief om mensen daarop te wijzen ook uitgaat.

Er wordt hard gewerkt aan de voorbereiding van de bijeenkomst. Op zoek naar een werkvorm die geen verwachting wekt dat mensen nu nog allerlei nieuwe dingen kunnen inbrengen. We willen ook voorkomen dat mensen teleurgesteld komen omdat er weinig nieuws te zien is. Maar mensen moeten wel de gelegenheid krijgen op de bestaande documenten te reageren voordat deze naar de politiek gaan.

3 oktober

Via social media ontvang ik een flyer die het energiepanel heeft verstuurd in de Meern e.o. Strategisch vormgegeven want het lijkt erg op de wijkberichten van de gemeente. In de flyer staat dat het scenario van het energiepanel niet zou zijn opgenomen omdat het geen hoge windmolens bevat. Dat is onjuist. De groep meldde zich te laat in het proces. Toch is er nog heel serieus naar het scenario gekeken maar de opbrengst van de energie in dat scenario was te laag ten opzichte van hoge kosten voor educatieve elementen. Daarmee was het geen haalbaar scenario. Er hebben zich dan ook geen investeerders of initiatiefnemers gemeld die het scenario haalbaar vinden.

Er zijn ongeveer 150 aanmeldingen voor de werkbijeenkomst.

4 oktober

Ik hoor van de projectleider dat het niet is gelukt om een externe voorzitter te vinden voor de korte plenaire gedeeltes van de werkbijeenkomst. Ik pleit ervoor toch verder te zoeken en geef namen door van mensen. Ik vind het risico te groot dat het juist de plenaire start van elk uur chaotisch wordt waardoor mensen onvoldoende aan bod zullen komen. Later die dag krijg ik bericht dat er een externe voorzitter is gevonden die structuur kan aanbrengen in het plenaire deel en de tafels scherp in de gaten zal houden.

Uit reacties van de initiatiefnemers blijkt dat dezelfde partijen aanwezig zullen zijn die steeds tijd investeren. Enkele andere initiatiefnemers geven geen prioriteit aan de werkbijeenkomst.

8 oktober

Inmiddels is het aantal aanmeldingen voor de werkbijeenkomst opgelopen tot ruim 200.

9 oktober

De werkbijeenkomst verloopt goed. Veel intensieve gesprekken zowel aan de tafels als in de koffiehoeck. Diverse mensen melden me dat ze het idee hebben dat de gemeenteraad allang heeft besloten. Ze komen dan ook terug op de uitspraken van de wethouder waarover eerder in de gemeenteraad is gesproken. Mensen voelen zich vooral machteloos en zijn bang dat hun belang ondersneeuwt. Als ik aangeef dat uiteindelijk de gemeenteraad beslist, vragen zij zich af hoe ze daar nog invloed op kunnen uitoefenen. Dat wordt de komende periode een belangrijk item in de communicatie.

De wethouder is het laatste uur van de bijeenkomst aanwezig. Raadsleden van verschillende fracties wonen gesprekken bij. Ik verneem van een bewoner dat een raadslid aan een tafel antwoord heeft gegeven op vragen en hij uit zijn ongenoegen daarover bij mij. Het blijkt te gaan om een feitelijke aanvulling op informatie.

11 oktober

De vragenlijst aan alle betrokkenen in het ontwerpproces gaat uit. De leden van de Uitwerkingsgroep, initiatiefnemers en belangenverenigingen die hebben meegesproken ontvangen een vragenlijst om terug te kijken op het proces. Zo krijgt de gemeenteraad een beeld vanuit diverse belangen. In de toelichting verzoeken we de mening over de inhoud van de scenario's en de mening over het proces van elkaar te scheiden.

12 oktober

De vragenlijst is verzonden aan de vooraf afgesproken deelnemers aan het proces. Een lid van de Uitwerkingsgroep reageert dat de Uitwerkingsgroep de mogelijkheid zou krijgen om te reageren per scenario. Aanvankelijk antwoord ik dat dit dubbel werk zou zijn maar het blijkt inderdaad een door mij niet goed opgemerkte toezegging aan de raad te zijn. In de gesprekken over de vragenlijst is die toezegging uit zicht geraakt. Ik antwoord vervolgens dat er naar de leden van de Uitwerkingsgroep een aanvullende vragenlijst zal komen. Er gaan tussen de leden van de voormalige Uitwerkingsgroep wat pinnige mailtjes onderling heen en weer over de toon die wordt gebruikt.

16 oktober

Een bewoner van Reijerscop belt me met een technische vraag over meetpunten in de geluidsberekeningen. In overleg zal de gemeente die afhandelen. Maar de achtergrond van de vraag bevestigt dat de onderlinge verhoudingen in de buurt stevig verstoord zijn. Grondeigenaren met contracten voor het mogelijk plaatsen van een molen en hun burens die geen windmolens willen, staan recht tegenover elkaar. De projectleider beantwoordt de vraag dezelfde dag.

17 oktober

Eneco, Rijne en BHMSolar houden samen een avond voor bewoners van Reijerscop om te praten over sociale grondvergoeding. Projectleider gemeente is erbij aanwezig. Geheel in lijn der verwachting gaat een groot deel van de avond over de vraag of er wel windmolens zouden moeten komen. Veel mensen voelen er niet veel voor om op twee paarden te wedden. Bezwaar maken bij de gemeenteraad tegen de mogelijke komst van windmolens én tegelijk afspraken maken voor een vergoeding als ze er toch zouden komen. Dat gaat voor velen te ver.

De reacties op de vragenlijst druppelen binnen.

23 oktober

Ik wordt gebeld door een bewoner met de vraag hoe het zit met het Energiepanel want hij heeft een flyer ontvangen die van de gemeente lijkt te komen. Maar de inhoud leek van het Energiepanel te komen. Ik heb uitgelegd dat het Energiepanel heeft gekozen voor een vormgeving die erg lijkt op dat van de wijkberichten van de gemeente. Ik overleg met de projectleider die dit tijdens een volgend overleg met het Energiepanel zal aankaarten.

28 oktober

Enkele leden van de Uitwerkingsgroep mailen met elkaar over scenario 'Het groene lint' van het Energiepanel en vragen de gemeente dit serieus te nemen. Een dag later mailt de projectleider van de gemeente aan allen terug met een uitleg over hoe de contacten met het Energiepanel zijn verlopen en waarom het scenario niet net als de andere scenario's aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

5 november

Overleg met projectleiders van de gemeente over de voortgang. Er zijn personele wisselingen. Een nieuwe projectleider loopt zich al enige tijd warm langs de zijlijn. Hij neemt het proces over nu het richting besluitvorming gaat. We constateren dat mijn taak er ook grotendeels op zit en ik meld dat ik mijn verslag ga afronden. Enkele dagen later mailt de projectleider veel betrokkenen over het overdragen van zijn taken aan een collega. De nieuwe projectleider heeft 's avonds een gesprek met het Energiepanel waar ik niet bij kan zijn ivm andere verplichtingen. Ze spreken af dat het Energiepanel de vormgeving van hun correspondentie zal aanpassen zodat het niet meer op gemeentelijke informatie lijkt.

13 november

Ik spreek met de nieuwe projectleider af dat ik mijn verslag ga afronden. Ik beschouwde de check op het navolgbaar verwerken van reacties als een belangrijke taak voor mij omdat uiteindelijk alle inbreng herkenbaar en in alle diversiteit op tafel bij de gemeenteraad moet liggen. Naar mijn mening is dat nu het geval. De opbrengst staat in

- Beschrijving van de scenario's en bouwstenen,
- Het document waarin het trechteren van de scenario's in de loop van het proces wordt toegelicht,
- Het document met vragen en antwoorden en

Daarmee beschouw ik mijn taak als onafhankelijk procesbegeleider afgerond. Inmiddels beginnen de bestuurlijke beraadslagingen en de ambtelijke adviezen met betrekking tot de politieke besluitvorming over alle onderliggende stukken. Daar kan en wil ik geen deel van uitmaken.

Dat betekent dat ik de opbrengst van het ontwerpproces overlaat aan de politieke besluitvorming met alle middelen die de lokale democratie kent voor mensen om aanvullend persoonlijk hun reactie aan politici over te brengen.

Reflectie op het doorlopen proces

Om betrokkenen de gelegenheid te geven om te reflecteren op het doorlopen proces, ontvingen zij een vragenlijst. Zowel de initiatiefnemers, als de belangenorganisaties, bewonersorganisaties en de leden van de voormalige Uitwerkingsgroep en de Poldergroep hebben het verzoek gekregen de vragenlijst in te vullen. In totaal 19 mensen hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

In onderstaande opsomming van de antwoorden hebben we de namen verwijderd ivm privacy. Wel is steeds terug te lezen vanuit welke rol iemand het antwoord heeft ingevuld.

Welke aspect vindt u het belangrijkste bij het ontwerp van een energielandschap Rijnenburg en Reijerscop?

1	Initiatiefnemer	Een haalbaar en realistisch ontwerp, met nadruk op energie-opwek
2	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	Dat zoals afgesproken voor energie, woningbouw en recreatie samen een ontwerp gaan maken. Achteraf ging het alleen over windmolens.
3	Lid Uitwerkingsgroep	Het meenemen van alle aspecten en belangen en niet alleen de klimaat doelstelling
4	Lid Uitwerkingsgroep	Snel woningbouw, geen windmolens, vol inzetten op zon. Windturbines maken woningbouw onmogelijk en verstoren de nachtrust.
5	Vertegenwoordiger Bewonersorganisatie	Voorkomen overlast voor bewoners in omgeving = geen extra geluidsoverlast !
6	Vertegenwoordiger Bewonersorganisatie	Natuur
7	Vertegenwoordiger Belangenorganisatie	Roeiwater
8	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	Beperking van de impact op de omgeving en zo veel mogelijk behoud van de landschappelijke beleving en ecologische kwaliteit van de polder.
9	Lid Uitwerkingsgroep	Als bewoner van de polder natuurlijk dat de eventuele hinder tot een minimum beperkt blijft voor omwonenden. Dat ook nieuwe technieken een kans krijgen in het ontwerp en dat met zich dus niet vastbijt op alleen de mogelijkheden tijdens de opstart van het [tijdelijke] project.
10	Initiatiefnemer	Procesparticipatie: samen ontwerpen in de stijl van de nieuwe Omgevingswet

11	Vertegenwoordiger Belangenorganisatie	Helderheid over wanneer wie waarover op welke manier wat te zeggen heeft. En dat het gesprek over uiteindelijke techniek en locatiekeuzes oprecht gevoerd kan worden, los van (ingenomen) grondposities. Wat ik ook belangrijk (lees: wenselijk!) vind, is dat een overheid / bevoegd gezag duidelijke energie-ambities heeft-> kaders stelt voorafgaand aan het starten van participatieproces. Dus waarbinnen zijn keuzes te maken?
12	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	Dat de omwonende geen overlast ondervinden
13	Vertegenwoordiger Bewonersorganisatie	De overlast van windmolens en de afbraak van een mooi stukje groen
14	Vertegenwoordiger Bewonersorganisatie	Dat er een voorstel komt dat voldoet aan de opdracht zonder dat schade wordt berokkend aan omgeving en aan inwoners. Onder schade aan inwoners reken ik óók schade aan hun gezondheid.
15	Lid Uitwerkingsgroep	Dat het een integraal ontwerp wordt wat iets teruggeeft aan de omwonenden. Dat ook de windmolenhater kan genieten van het landschap omdat er naast de windmolen een bos is aangelegd bijvoorbeeld.
16	Initiatiefnemer	Procesparticipatie: samen ontwerpen in de stijl van de nieuwe Omgevingswet
17	Lid Uitwerkingsgroep	Voorkomen van hinder voor omliggende woonwijken, zoals Galecop, ten aanzien van slagschaduw en (laagfrequent) geluid.
18	Vertegenwoordiger Belangenorganisatie	Het belangrijkste aspect bij de totstandkoming van een "energielandschap" Rijnenburg en Reijerscop is dat alle belanghebbenden een daadwerkelijke inbreng hebben en dat het voorkomen van hinder bij zon en/of bij wind al bij de ontwerpfase meegewogen wordt.
19	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	overlast, opbrengst, aantasting landschap

Kunt u kort aangeven hoe u terugkijkt op de participatie van de belanghebbenden gedurende het ontwerpproces?

1	Initiatiefnemer	Een mooi, zorgvuldig traject waarbij er in een vroeg stadium met allerlei betrokkenen naar de mogelijkheden is gekeken en wat de voor- en nadelen zijn van keuzes die gemaakt moeten worden. Dit voorkomt dat mensen zich gepasseerd voelen!
2	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	Jammer dat alleen negatieve mensen gehoord worden, en dat mensen met andere ideeën en wensen niet gehoord worden. En ik denk dat er meer mensen zijn met goede ideeën, dan mensen die overal negatief over zijn.
3	Lid Uitwerkingsgroep	Teleurstellend. De achterliggende agenda van 'er moeten windmolens komen', werd verdoezeld. Communicatie en inspraak was een farce, bv ook de laatste sessie. De gemeente gaf geen antwoorden, alleen politiek correct.
4	Lid Uitwerkingsgroep	Plannen liggen al klaar. Dit proces is voor de Bühne.
5	Vertegenwoordiger Bewonersorganisatie	Ronduit MOEIZAAM, weinig helder, niet transparant.
6	Vertegenwoordiger van Belangenorganisatie	Veel aandacht voor voorlichting en discussie. Ook inspraak op diverse aspecten, maar niet op de kernvragen, zoals wenselijkheid, rendement en zin van het hele project.
7	Belangenorganisatie	Zeer intensief participatie traject, bewonderenswaardig hoe het is vormgegeven.
8	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	De initiatiefnemers van zon en wind hebben duidelijk hun invloed als marktpartij uitgeoefend op de randvoorwaarden en scenario's voor het energielandschap. De rol/ invloed van de grondeigenaren/ projectontwikkelaars die doorslaggevend is voor realisatie, is wat onderbelicht gebleven in het proces. De participatie van de Uitwerkingsgroep heeft mede door het uiteenvallen ervan maar beperkt impact gehad.

9	Lid Uitwerkingsgroep	Als geheel redelijk teleurstellend! Uitkomst reeds bekend door starre houding in de opdracht.
10	Initiatiefnemer	De procesparticipatie heeft hier uitvoerig plaatsgevonden. In de energiebranche is het niet gebruikelijk dat omwonenden in een vroeg stadium zo breed worden aangeschreven en zoveel invloed hebben op het ontwerp. Voor de gemeente, Rijne Energie en Eneco, die vanaf het begin betrokken waren, was dit een nieuw proces. Er was grote zorgvuldigheid en transparantie, maar er was geen standaard manier van werken. Dat was best spannend. Wat ingewikkeld was voor ons is dat de procesparticipatie voor burgers veel tijd kost. Vooral mensen die zich zorgen maken over veranderingen in hun omgeving maken hier tijd voor. De voorstanders voor duurzame energie sloten zich al snel aan bij Rijne Energie. Door de gemeente is Rijne Energie voornamelijk gezien als initiatiefnemer, waardoor de positieve bewoners minder ruimte kregen om mee te praten. Het proces heeft in totaal (te) lang geduurd en was door de mate van detail en professionaliteit ook kostbaar. Als initiatiefnemers van het eerste uur hebben we hier heel veel tijd en geld in gestoken. Dit is niet verwijtbaar, maar wel een les voor de volgende keer. Doordat de kaders vanuit de gemeente erg vrij waren, werd de opdracht door veel burgers niet goed begrepen. Het had geholpen als er een MW doelstelling was geformuleerd en het voor betrokkenen helder was welke initiatiefnemers aan de lat stonden. Doordat aan de initiatiefnemers geen eisen zijn gesteld en grondspeculatie niet is uitgesloten, is het de vraag of hetgeen ontworpen is in dit proces straks ook gebouwd kan worden. De gemeente heeft immers geen invloed op privaatrechtelijke (grond)overeenkomsten die door partijen gesloten zijn.

11	Vertegenwoordiger Belangenorganisatie	Ik heb het idee dat de gemeente erg zorgvuldig is geweest in het betrekken van omgeving. Gemeente heeft de omgeving ruimschoots de gelegenheid geboden zich te informeren, en inbreng te leveren op de plannen, zowel middels (inloop)bijeenkomsten in De Meern en Nieuwegein, als online.
12	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	Er is met heel veel oprechte inzet gewerkt door bewonersvertegenwoordigers. De gemeente is er nauwelijks in geslaagd hier iets uit mee te nemen. Dat blijft een ernstig gebrek van deze procedure. De procedure is gevolgd. Dat klopt. Maar het door dit soort procedures gewenste doel, echte inspraak, is genegeerd. En dat is slecht.
13	Vertegenwoordiger Bewonersorganisatie	De gemeente heeft het inspraakproces goed geregeld, maar de vraag die blijft hangen is of er met de inbreng echt iets gedaan wordt, gezien de ambities van de gemeente Utrecht en met name de wethouder van Hooijdonk. Je blijft toch het gevoel krijgen, dat er een proces wordt doorlopen, omdat het moet, maar dat de uitkomst al bij voorbaat vaststaat.
14	Vertegenwoordiger Bewonersorganisatie	Dat er een voorstel komt dat voldoet aan de opdracht zonder dat schade wordt berokkend aan omgeving en aan inwoners. Onder schade aan inwoners reken ik óók schade aan hun gezondheid.
15	Lid Uitwerkingsgroep	Chaotisch. Men merkte dat het een eerste keer was om burgers te laten participeren. Dit zal in de toekomst waarschijnlijk anders gaan. Nu was in elk geval de participatie nog niet voldoende meegenomen.

16	Initiatiefnemer	Als zonontwikkelaar is het voor ons nieuw om in een dusdanig uitgebreid participatieproces betrokken te zijn. In een vroeg stadium zijn initiatiefnemers en belanghebbenden uitgenodigd om mee te ontwerpen. Doordat duidelijke kaders ontbreken, voelde deze exercitie soms als theoretisch en zijn scenario's moeilijker te vergelijken. Hierdoor bleven suggesties als het bedekken van geluidsschermen met zonnepanelen terugkomen. Daarnaast zorgde het "samen" ontwerpen dat niemand zich volledig eigenaar voelde van de scenario's: als initiatiefnemers hebben we input geleverd, maar het zijn niet 'onze' scenario's.
17	Lid Uitwerkingsgroep	Helaas is in de praktijk gebleken dat het geen participatieproces is maar een consultatieproces: naar inbreng van de Uitwerkingsgroep werd namelijk beperkt geluisterd, kanttekeningen werden voor kennisgeving aangenomen, vragen werden niet beantwoord, afspraken werden niet nagekomen of eenzijdig gewijzigd. Dit leidde tot het opstappen van de helft van de uitwerkingsgroep; recent zijn er nog 2 mensen opgestapt. Dit zegt genoeg, lijkt mij... Meermalig is dit door de Uitwerkingsgroep signaleerd aan en besproken met de onafhankelijk procesbegeleidster. Hierop werd niet of nauwelijks geacteerd. De onafhankelijk procesbegeleidster heeft afwijkingen in het proces geaccepteerd of zelfs geïnitieerd, zonder draagvlak van de Uitwerkingsgroep. Het feitenrelaas over de bureaukeuze geluid/slagschaduw was van zeer slechte kwaliteit en moest door uitwerkingsgroepsleden worden gecorrigeerd. Dit geeft geen vertrouwen in hoe de rest van de verslaglegging zal zijn... In het proces is meermalen bij de projectorganisatie aangedrongen op volledigheid van informatie, zodat de raad een weloverwogen besluit kan nemen. Belangrijke informatie over laagfrequent geluid en inzichtelijke effecten

		slagschaduw is tot op heden (bewust?) niet in beeld gebracht, waardoor de raad op basis van een onvolledig beeld een afweging gaat maken. In een goed proces zou dit niet zijn voorgekomen.
18	Vertegenwoordiger Bewonersorganisatie	Wij als Buren van Rijnenburg vertegenwoordigen inmiddels meer dan 1600 omwonenden (die de petitie getekend hebben) en zijn vanaf de start van het proces in het voorjaar van 2017 genegeerd. Pas door de druk van gemeente Nieuwegein in mei 2018 werden wij als belangengroep uitgenodigd bij de eerste werkbijeenkomst op 17 mei 2018. In de tussenliggende periode hebben wij de Gemeente/ projectorganisatie bij voortduring vragen gesteld, waar steeds geen antwoorden op kwamen. Dit mondde tenslotte uit in een vragenlijst met 38 vragen, die wij aanboden aan de gemeenteraad, college en projectorganisatie op 31 mei bij de raadsinformatiebijeenkomst. Daarin hebben wij de Raad toegesproken en werd het proces als mislukt aangemerkt. Pas in juli zijn er gesprekken tot stand gekomen tussen de Buren en de projectorganisatie. Daarbij waren door de gemeente ingehuurd deskundigen over hinder aanwezig. Dit waren open gesprekken, echter een jaar te laat. Wij hebben uiteindelijk moeten constateren dat er geen manoeuvreerruimte meer was om nog wijzigingen aan te brengen in de zes scenario's. Er is maar één zon-scenario (Zon voorop). De geluidshinder is onvolledig in kaart gebracht. Al met al zijn de Buren zeer teleurgesteld dat wij geen wezenlijke inbreng hebben kunnen leveren.
19	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	Een mooi initiatief allen zijn de verwachtingen niet goed gemanaged. Of misschien is die wel niet te managen als de belangen zover uit een liggen.

Beoordeling scenario's

Zoals is toegezegd in de raadsbrief van mei 2018 kregen de leden van de voormalige Uitwerkingsgroep en de huidige Poldergroep de mogelijkheid om per scenario hun oordeel te geven. Zeven leden hebben hiervan gebruik gemaakt. Onderstaand treft u hun oordeel.

Beoordeel de zes scenario's naar wenselijkheid.

	Scenario energie Voorop	Scenario zon Voorop	Scenario De Ring	Scenario De Kreek	Scenario Nieuw Rijnenburg	Polder-Scenario
1	Ze er Onwenselijk	Onwenselijk	Ze er Onwenselijk	Acceptabel	Wenselijk	Ze er Wenselijk
2	Ze er Onwenselijk	Ze er Wenselijk	Ze er Onwenselijk	Onwenselijk	Onwenselijk	Acceptabel
3	Ze er Onwenselijk	Acceptabel	Onwenselijk	Onwenselijk	Acceptabel	Wenselijk
4	Onwenselijk	Acceptabel	Wenselijk	Wenselijk	Acceptabel	Acceptabel
5	Ze er Onwenselijk	Onwenselijk	Ze er Onwenselijk	Ze er Onwenselijk	Ze er Onwenselijk	Ze er Onwenselijk
6	Ze er Onwenselijk	Ze er Wenselijk	Ze er Onwenselijk	Wenselijk	Acceptabel	Ze er Onwenselijk
7	Ze er Onwenselijk	Ze er Wenselijk	Ze er Onwenselijk	Onwenselijk	Acceptabel	Acceptabel

- Zeer Wenselijk
- Wenselijk
- Acceptabel
- Onwenselijk
- Zeer Onwenselijk

Licht uw beoordeling van scenario 'Energie Voorop' toe

1	* Te veel molens. * Volgorde woningbouw onlogisch. * Te veel zon. geen recreatie (slecht 6)
2	Veel te zware belasting van omliggend gebied en inwoners en maakt woningbouw onmogelijk. Je praat dan ovWer 2040-2045
3	Opties groot zoekgebied voor wind hebben potentieel zeer veel impact op omgeving. Intensief invullen energiefunctie met hoge opbrengst laat weinig ruimte voor landschap en recreatief gebruik.
4	Te zware belasting voor de polder. Laat geen of weinig recreatieve aanvulling toe.
5	Windturbines kunnen hier niet ivm de overlast. Zonnevelden zie 3
6	Bij dit scenario was geen burgerparticipatie vereist. Er is maar één winnaar.
7	De effecten van slagschaduw en geluid zijn op deze afbeelding niet zichtbaar; aan de raad dient een afbeelding te worden voorgelegd waarin de effecten integraal zichtbaar zijn. Mijn toets heb ik dus aan de hand van de afbeelding in het rapport van DGMR gedaan. Hierbij gaat het om de effecten van gemiddelde frequenties, terwijl laagfrequent geluid niet in beeld is gebracht. Uit onderzoek blijkt dit nog verder te reiken dan de gemiddelde frequenties, waarmee o.a. Galecop veel onacceptabele hinder zal hebben. Inhoudelijk: de omgeving wordt onacceptabel zwaar belast door de windmolens (slagschaduw en geluid). Dit scenario is hierom onacceptabel. Bovendien staat dit de woningbouwontwikkeling flink in de weg. Tot slot is het plaatsen van windturbines niet reversibel, wat wel een randvoorwaarde is vanuit de raad.

Licht uw beoordeling van scenario 'Zon Voorop' toe

1	* slecht voor recreatie. * logische opbouw woningen. Zon op de plek van woning later op de daken plaatsen. (4)
2	Uitstekend, geen aanvullende overlast voor gebied en bewoners (de snelwegen A2 en A12 zijn al luid genoeg) en woning bouw mogelijk
3	Scenario heeft beperkt impact op omgeving, de overige functies naast energie kunnen een plaats behouden en hebben ontwikkelingsruimte.
4	De zonnenvelden zijn veel te groot en moeten een grote afstand bij de woningen vandaan blijven.
5	Windturbines kunnen hier niet ivm de overlast. Zonnenvelden zie 3
6	Dit scenario is niet opdringerig, hier kunnen veel mensen zich in vinden.
7	Inhoudelijk: In dit scenario gaat de opwek van duurzame energie hand in hand met respect voor de omgeving! Bovendien beperken de zonnepanelen de woningbouw niet en kunnen ze zelfs worden teruggeplaatst op de daken van de nieuwbouw! Dat is pas duurzaam! En volledig reversibel! Met een extra trafostation zou nog (veel) meer zonne-energie kunnen worden opgewekt. In combi met wijkaccu's is deze energie ook in de avond/ nacht te benutten.

Licht uw beoordeling van scenario 'De Ring' toe

1	* goede roeibaan, 1 kant fietspad. * teveel molens. * waarom geen geluidswal als zon? . * slechte planning woningen. * goede recreatie(5)
2	Wederom net als scenario 1 , te veel overlast voor bestaande kernen mn De Meern en woningbouw alleen mogelijk in uiterste zuiden.
3	Panelen op Nedereindse Plas maken recreatie-functie daar onmogelijk. Opties zoekgebied voor wind hebben potentieel veel impact op omgeving. Kostbaar door investeringen in landschap en roeiwater.
4	Voldoende mogelijkheden de polder verder te ontwikkelen met waarschijnlijk acceptabele overlast.
5	Windturbines kunnen hier niet geplaatst worden ivm overlast en zonnevelden alleen langs de A 12 plaatsen.
6	De Nedereindse plas vol met zonnepanelen is verschrikkelijk, voor de mens en de natuur.
7	De effecten van slagschaduw en geluid zijn op deze afbeelding niet zichtbaar; aan de raad dient een afbeelding te worden voorgelegd waarin de effecten integraal zichtbaar zijn. Mijn toets heb ik dus aan de hand van de afbeelding in het rapport van DGMR gedaan. Hierbij gaat het om de effecten van gemiddelde frequenties, terwijl laagfrequent geluid niet in beeld is gebracht. Uit onderzoek blijkt dit nog verder te reiken dan de gemiddelde frequenties, waarmee o.a. Galecop veel onacceptabele hinder zal hebben. Inhoudelijk: de omgeving wordt onacceptabel zwaar belast door de windmolens (slagschaduw en geluid). Dit scenario is onacceptabel. Bovendien staat dit de woningbouwontwikkeling flink in de weg. Tot slot is het plaatsen van windturbines niet reversibel, wat wel een randvoorwaarde is vanuit de raad.

Licht uw beoordeling van scenario 'De Kreek' toe

1	* te veel molens. * liever woningbouw 1 en 2 omdraaien. * waarom geen geluidswal. * goede roeibaan(3)
2	Dit voorstel lijkt de huidige kern minder te belasten, echter dit zou wel terdege uitgezocht moeten worden EN woningbouw wordt weer moeilijker.
3	Opties zoekgebied voor wind hebben potentieel veel impact op omgeving. Kostbaar door investeringen in landschap en roeiwater.
4	Voldoende mogelijkheden de polder verder te ontwikkelen met waarschijnlijk acceptabele overlast.
5	Windturbines kunnen hier niet ivm overlast en zonnevelden vernietigen het polderlandschap.
6	Hier komt naast energie ook nog iets in het landschap, prima.
7	De effecten van slagschaduw en geluid zijn op deze afbeelding niet zichtbaar; aan de raad dient een afbeelding te worden voorgelegd waarin de effecten integraal zichtbaar zijn. Mijn toets heb ik dus aan de hand van de afbeelding in het rapport van DGMR gedaan. Hierbij gaat het om de effecten van gemiddelde frequenties, terwijl laagfrequent geluid niet in beeld is gebracht. Uit onderzoek blijkt dit nog verder te reiken dan de gemiddelde frequenties, waarmee o.a. Galecop veel onacceptabele hinder zal hebben. Inhoudelijk: de omgeving wordt onacceptabel zwaar belast door de windmolens (slagschaduw en geluid). Dit scenario is onacceptabel. Bovendien staat dit de woningbouwontwikkeling flink in de weg. Tot slot is het plaatsen van windturbines niet reversibel, wat wel een randvoorwaarde is vanuit de raad.

Licht uw beoordeling van scenario 'Nieuw Rijnenburg' toe

1	* teveel zon en te weinig natuur. * waarom geen geluidswal als zon. (2)
2	Dit lijkt een pragmatische oplossing, echter de bewoners van Velthuizen en deels De Meern krijgen in extreme de specifieke overlast.
3	Nieuwe structuur biedt mogelijkheden voor andere beleving en recreatieve functie. Mogelijk is relatief beperkte energie-opbrengst een nadelig punt van dit scenario.
4	Geeft te veel zichtvervuiling in IJsselstein
5	Zonnevelden versnipperen en vernietigen het polderlandschap.
6	Hier komt iets terug, vind ik mooi
7	De effecten van slagschaduw en geluid zijn op deze afbeelding niet zichtbaar; aan de raad dient een afbeelding te worden voorgelegd waarin de effecten integraal zichtbaar zijn. Mijn toets heb ik dus aan de hand van de afbeelding in het rapport van DGMR gedaan. Hierbij gaat het om de effecten van gemiddelde frequenties, terwijl laagfrequent geluid niet in beeld is gebracht. Uit onderzoek blijkt dit nog verder te reiken dan de gemiddelde frequenties, waarmee o.a. Galecop veel onacceptabele hinder zal hebben. Inhoudelijk: slagschaduw en geluid (gemiddelde frequenties) lijken Galecop niet te raken. Echter, laagfrequent geluid is nog niet in beeld gebracht. Indien de Raad kiest voor de inzet van windmolens en er wordt aangetoond dat het laagfrequente geluid Nieuwegein niet zal raken, kan dit een mogelijkheid zijn. Het staat wel de woningbouwontwikkeling in de weg en het plaatsen van windturbines is niet reversibel, wat wel een randvoorwaarde is vanuit de raad.

Licht uw beoordeling van scenario 'Polderscenario' toe

1	* woningbouw 4 en 1 omdraaien. * hogere molens. * zon op woningbouw plaatsen. * eerder vergunning afgeven voor 50 woningen in de polder. recreatie nu al aanplanten. (1 beste)
2	Dit lijkt een acceptabele en pragmatische opstelling en Eneco gaf zelf aan dat ze al blij zouden zijn met 3 molens
3	Impact op omgeving is beperkt, ruimte voor ecologische ontwikkeling. Mogelijk is beperkte energieopbrengst een nadelig punt van dit scenario.
4	Minimale opbrengst en overlast. De vraag is of de kosten opwegen tegen de investering
5	Windmolens zou kunnen maar zonnevelden vernietigen het polderlandschap en heel veel bewoners zijn het polderuitzicht kwijt.
6	Voegt eigenlijk niets toe.
7	De effecten van slagschaduw en geluid zijn op deze afbeelding niet zichtbaar; aan de raad dient een afbeelding te worden voorgelegd waarin de effecten integraal zichtbaar zijn. Mijn toets heb ik dus aan de hand van de afbeelding in het rapport van DGMR gedaan. Hierbij gaat het om de effecten van gemiddelde frequenties, terwijl laagfrequent geluid niet in beeld is gebracht. Uit onderzoek blijkt dit nog verder te reiken dan de gemiddelde frequenties, waarmee o.a. Galecop veel onacceptabele hinder zal hebben. Inhoudelijk: Dit scenario lijkt wat betreft situering van windmolens de minst negatieve uitwerking op Galecop te hebben. Indien de Raad kiest voor de inzet van windmolens en er wordt aangetoond dat het laagfrequente geluid Nieuwegein niet zal raken, kan dit een mogelijkheid zijn. De mogelijkheden voor zonnevelden kunnen nog meer worden benut; een groot deel van het plangebied is nog niet benut. Met de aanleg van een extra trafostation zou nog veel meer zonne-energie kunnen worden opgewekt. In combinatie met wijkaccu's zou de energie ook nog kunnen worden opgeslagen voor toepassing in de avond/nacht.

Wat wilt u nog meegeven aan de gemeenteraad Utrecht bij besluitvorming?

1	Initiatiefnemer	Dat partijen die constructief meegewerkt hebben in het ontwerpproces en betrokkenheid hebben getoond ook verder kunnen met de verdere gebiedsontwikkeling
2	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	Dat de opdracht die meegegeven is aan de ontwerpers, al een compromis was van mogelijkheden. Volgende keer duidelijker opdracht meegeven. Nu was het voor niemand duidelijk.
3	Lid Uitwerkingsgroep	Helaas is door dit proces de afstand tussen burgers en raad vergroot en worden de belangen van de bewoners in en rond het gebied niet gerespecteerd ten faveure van de klimaat doelstelling.
4	Lid Uitwerkingsgroep	Ik zal mijn rechtsbijstand inschakelen net als veel van mijn burens als er windmolens worden geplaatst.
5	Vertegenwoordiger Bewonersorganisatie	1. Voorkom extra hinder dus: kies voor zon vanwege mogelijkheden transitie naar woningbouw en veel beter draagvlak; bovendien gaan de rendement van ZP nog steeds jaarlijks omhoog ..
6	Vertegenwoordiger Belangenorganisatie	Heeft het project, mede gezien de tijdelijkheid van 10 - 11 jaar eigenlijk wel zin?
7	Vertegenwoordiger Belangenorganisatie	De vormgeving en communicatie rondom dit traject was bij een grote groep mensen vooral in het begin (1e werkbijeenkomst) nog niet duidelijk. Zorg dat men van tevoren duidelijk weet wat er te verwachten is van het traject.
8	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	Houdt bij de keuze expliciet rekening met de omliggende woongebieden. Neem in overweging wat de relatie is met de toekomstige bebouwing/permanente functie. Bewaak uw onafhankelijke positie in de wetenschap dat scenario's in belangrijke mate zijn gestuurd door marktpartijen.

9	Lid Uitwerkingsgroep	Bezint eer U begint! Stel U op de hoogte van nieuwe/aanvullende technieken!
10	Initiatiefnemer	Geef duidelijke kaders mee, met name op het gebied van lokaal eigendom (tegenwoordig is 50% aandeel voor een coöperatie gebruikelijk) en sociale grondvergoeding. De sociale grondvergoeding zorgt ervoor dat in een gebied de lusten van grondeigenaren niet bij slechts één partij terecht komen, maar ook de burens hiervan mee profiteren. Door dit als gemeenteraad verplicht te stellen voorkom je onrust en ruzie en wordt duurzame energie beter geaccepteerd. Geef invulling hoe het ontwerpen van één energielandschap straks vergunning technisch ingediend moet worden. Welke afspraken moeten er met de omgeving worden gemaakt? Wees concreter met het omschrijven van voorkeuren/eisen als onomkeerbaarheid en 'woningbouw moet mogelijk blijven', zodat alle partijen weten waar de gemeenteraad voor gaat. Toets voorstellen bij de marktpartijen, zodat geen goedbedoelde maar onmogelijke eisen gesteld worden.
11	Vertegenwoordiger Belangenorganisatie	Ja, wees ambitieus.
12	Lid Uitwerkingsgroep + Poldergroep	Zet 10 windturbines namens Utrecht in de Flevopolder daar waait het harder en staan er al honderden. Schiphol heeft er ook 2 nabij Hagestein staan.
13	Vertegenwoordiger Bewonersorganisatie	Ga niet blind voor de windenergie en het op nummer 1 staan van groene gemeente. Groen is meer dan windenergie. Laat persoonlijke ambities los.

14	Vertegenwoordiger Belangenorganisatie	Maak gebruik van de kans om vandaag, met alle extra kennis die inmiddels is opgedaan, opnieuw uw eisen ten aanzien van dit onderwerp te definiëren. De kennis omtrent het gebruik van zon en wind en aardwarmte is gigantisch veranderd. Maak daarvan gebruik. Bouw niet iets nieuws waarvan u nu weet dat het verouderd is.
15	Lid Uitwerkingsgroep	Maak compromissen en geef duidelijk aan op welke vlakken er geluisterd is naar de burger.
16	Initiatiefnemer	Stel duidelijke kaders: 1) lokaal eigendom (bv 50% aandeel middels een coöperatie) zodat winsten uit deze projecten terugvloeien in het gebied, 2) sociale grondvergoedingen zodat de lusten in een (deel)gebied terecht komen en niet bij een beperkt aantal grondeigenaren, 3) beoordeel de mate van betrokkenheid en laat enkel initiatiefnemers toe die daadwerkelijk betrokken zijn geweest in het participatieproces.
17	Lid Uitwerkingsgroep	De huidige scenario's laten niet de effecten van laagfrequent geluid zien; uit onderzoek is gebleken dat dit juist gezondheidsrisico's met zich meebrengt. Dus maak inzichtelijk tot waar dit reikt en betrek dit in uw afwegingen rond de scenariokeuze en/of de bouwstenen daaruit. Slagschaduw is wel inzichtelijk gemaakt. Door een stilstand regeling kan dit zelfs tot 0 gereduceerd worden voor omliggende woonwijken. Door Rijne Energie is hieraan ook gerefereerd, maar niet verder in beeld gebracht. Een initiatiefnemer hoeft zich niet aan haar toezegging te houden inzake een stilstand regeling. Om dit naar de omgeving toe wel te kunnen garanderen, is het noodzakelijk dat de gemeenteraad een maatwerkvoorschrift neemt die de stilstand regeling voorschrijft. Hanteer voor Nieuwegein een stilstand regeling op de Reijnesteinseweg in verband met de daar aanwezige woningen en de achterliggende woonwijk Galecop.

18	Vertegenwoordiger Belangenorganisatie	Pas in juli 2018 zijn er gesprekken tot stand gekomen tussen de Buren en de gemeentelijke projectorganisatie en de door de gemeente ingehuurde deskundigen in hinder (geluid). Dit waren goede en open gesprekken, maar wel een jaar te laat. Lastigere hinderaspecten zoals laagfrequent- en infrason geluid, en of dat berekend of gemeten gaat worden IN onze huizen, staan nog steeds open. Het zijn juist deze hinderaspecten die gezondheidsrisico's met zich mee brengen. Ook is er (afgezien van een berekening van een deel van het verkeerslawaaï) geen nulmeting van de huidige staat van deze leefomgeving gedaan. Dit is ernstig en het uitstellen tot na het raadsbesluit en dan onderbrengen in de MER is niet acceptabel. De huidige informatie over scenario's met windenergie geeft een te rooskleurig beeld van het energie rendement (stil zetten niet meegerekend) en de financiële haalbaarheid is nog niet onderzocht. Tevens ontbreken de meetpunten voor de te verwachten hinder in de polder. Hete hangijzers zoals het omgaan met planschade en de wijze waarop toekomstige woningbouw vanaf 2030 kan worden gerealiseerd zijn niet uitgezocht maar verplaatst naar het vervolgproces na politieke besluitvorming. Kortom, een solide basis voor politieke besluitvorming ontbreekt. Gemeenteraadsleden, wij stellen vast uit de ingevulde reactieformulieren en vragenlijsten bij de werkbijeenkomsten, dat er geen draagvlak is voor windturbines zo dichtbij stedelijk gebied. Wél is er draagvlak voor zonnevelden. De gemeente zou uit voorzorg hierop moeten inzetten.
----	--	--

19	Lid Uitwerkingsgroep en Poldergroep	Er moet een energietransitie plaats vinden en die kan je niet (alleen) bij een ander neerleggen dus Utrecht moet iets doen. Maar hou wel rekening met de overlast. Geluid is in deze hoek al een serieuze belasting met de A 2 en A 12 in je achtertuin. Ik ben nog een belangrijk punt vergeten; de gemeente moet veel meer tijd en energie stoppen in het uitleggen waarom dit nodig is. Tijdens de laatste bijeenkomst waren er veel vragen en kritiek maar nooit de vraag waarom of een reactie dat het echt nodig is voor een ieders (eigen) belang.
----	-------------------------------------	---

Chronologisch feitenrelaas rond keuze van onafhankelijk bureau voor berekening en beoordeling van hinder binnen de te schetsen scenario's energielandschap in februari 2018. Tijdens de keuze van een bureau dat de hindereffecten in beeld moest brengen, ben ik enkele weken op vakantie.

Binnen de Uitwerkingsgroep is afgesproken dat dit chronologisch feitenrelaas als bijlage wordt gevoegd bij het verslag over het participatietraject energielandschap.

5-2-2018

Overleg met uitwerkingsgroep om te bepalen welke bureaus worden uitgenodigd voor uitbrengen van offerte. Voor iedereen duidelijk dat dit een cruciaal onderdeel is van het proces. Alle partijen moeten vertrouwen hebben de onafhankelijkheid van het bureau anders kunnen we geen vertrouwen hebben in de onderzoeksresultaten en de eventuele hinder van de scenario's.

Met uitwerkingsgroep eerst gesproken over criteria waaraan bureau zal moeten voldoen. Direct is duidelijk dat lidmaatschap NWEA een heikel punt is, gezien de missie van NWEA.

<http://www.nwea.nl/>

Er blijken veel gerespecteerde bureaus in Nederland op die lijst te staan. Om niet op voorhand bureaus van die lijst uit te sluiten, maar wel vertrouwen te krijgen in de commerciële onafhankelijkheid van het bureau, formuleren we een criterium van 'bewezen onafhankelijkheid'. Het bureau zal aan moeten tonen dat het namens omwonenden is opgetreden en bijvoorbeeld negatieve adviezen heeft afgegeven aan een commerciële opdrachtgever. Dat maakt het ook mogelijk om een bureau te kiezen dat wel op de NWEA-lijst staat. Maar lidmaatschap NWEA blijft voor aantal leden van de Uitwerkingsgroep een belangrijk punt.

Overige criteria:

Uitgebreide ervaring

Referentieprojecten met bewoners of anderszins

Ervaring met wind geluid slagschaduw

We willen alle versies van rapporten inzien

Gemeente als opdrachtgever

Ze moeten goed kunnen uitleggen

Genoeg mensen beschikbaar

Audiovisueel kunnen maken

Prijs en beschikbaarheid.

Anne (Eneco) en Josje (Rijne Energie) schuiven aan bij het overleg. Reeks afspraken over uitvraag, longlist, offertes aanvragen, wanneer en hoe beoordelen en presentaties van de selectie op 22 feb.

Anne Melchers is penvoerder voor offerte uitvraag. Jessica deelt de info. Vanwege afwezigheid van Marion leidt Xander de presentatie-avond op 22 feb. JJ maakt matrix als hulpmiddel om bureaus te kunnen toetsen en vergelijken.

Anne wil in ieder geval 5 bureaus van de NWEA-lijst, de 2 bureaus die door de uitwerkingsgroep zijn aangedragen (M+P, DPA Caubergh Huigen) worden daaraan toegevoegd. Dit leidt tot de volgende 9 bureaus waar offerte bij wordt uitgevraagd:

- LBP Sight
- RHDHV
- Pondera
- Peutz
- DGMR
- Arcadis
- DPA Caubergh Huigen
- M+P
- Antea

Tevens is afgesproken dat Marion met de projectleider bespreekt of gemeente Utrecht opdrachtgever van het bureau kan worden, zodat de onafhankelijkheid nog meer geborgd kan worden.

Uit deze lijst worden uiteindelijk 3 a 4 bureaus geselecteerd om een presentatie te houden.

6-2

Maurice mailt dat hem toch het gevoel bekruipt dat de NWEA-partijen erdoor worden gedrukt. Hij hecht eraan vast te houden aan bewezen onafhankelijkheid. Marco reageert; Denk out of the box. Ad spreekt de noodzaak uit van een betrouwbaar bureau met resultaten die toetsbaar zijn.

7-2

Ik mail op de valreep van mijn vakantie aan de uitwerkingsgroep: Maak je rol niet groter dan die is. Ik voel de zware verantwoordelijkheid drukken.

Anne mailt dat er veel interesse is. We moeten bepalen wie er afvalt.

M+P in combi met Antea geeft goed gevoel bij Maurice.

Anne reageert met bericht dat Antea niet inschrijft. M+P solo is ongeschikt. Beide bureaus vallen hierom af. Er resteren 7 bureaus.

8-2

Jaap Jan stuurt zijn lijst: DPA/DGMR/ARCADIS/LBP/RHDHV

Er wordt op en neer gemaïld over ervaring en onafhankelijkheid van diverse bureaus.

Meerdere uitwerkingsgroepleden hebben hun twijfel over de noodzaak om zo'n tijdsdruk op het proces te zetten en vragen om uitstel. Veel werk en hoge tijdsdruk. Extra input wordt gevraagd in kort tijdsbestek en onder werktijd, vandaar verzoek tot uitstel tot volgende dag.

Xander reageert per mail en snapt de vraag om uitstel niet. Hij stelt voor om alle 7 offertes te vragen, inclusief de twee niet-NWEAbureaus.

Jessica maakt een lijst. Pondera en Peutz vallen af. Voorstel om de overige 5 uit te nodigen.

Afspraak:

- 20-2 12 uur offertes ingediend bij Eneco
- 20-2 17 uur uitwerkingsgroepleden ontvangen de offertes
- 21-2 12.00 uur reacties aan Jessica; zij stuurt door aan Eneco
- 22-2 19.30 uur avond presentaties

Afgesproken wordt dat ieder een rangorde van 1 t/m 6 bepaalt zodat hieruit een rangorde van de uitwerkingsgroep kan worden bepaald.

20-2

Offertes zijn binnen. Anne heeft de 5 beoordeeld en vraagt per mail of de uitwerkingsgroep zich in haar beoordeling kan vinden.

Maurice leest alle offertes door. Is het eens met Anne dat LBP Sight erg teleurstellend is en afvalt. RHDHV valt voor hem af ivm niet onafhankelijk. DGMR en DPA hebben zijn voorkeur.

JJ, zelfde lijst als Maurice en de vraag waarom de haast? Zorg dat dit ten koste is gegaan van kwaliteit van aantal offertes.

21-1

Marco heeft de volgorde DPA, DGMR, Arcadis.

Ab en Ger concluderen dat DPA en DGMR gedeeld eerste zijn met Arcadis als nr 2,, Ad positief over lijst van Anne, Mieke zelfde conclusie na beoordeling, Marije ook vergelijkbaar, Felix en Erika sluiten zich aan.

Anne reageert per mail dat DPA een issue is. Ze beoordeelt de offerte als slecht en ziet dat het bureau alleen ervaring heeft met opponenten.

JJ reageert dat de uitwerkingsgroep juist een voorkeur heeft voor DPA. Hij pleit ervoor om de inzet van de uitwerkingsgroep nu ook serieus te nemen.

Column1	DPA	DPGM	Arcadis	
	0	0	0	
	3	2	1	
	1	2	2	
	3	2	1	
	0	0	0	
	0	0	0	
	2	2	1	gedeelde 1e plek
	0	0	0	
	2	2	1	gedeelde 1e plek
	1	2	3	
	3	2	1	
	2	2	1	gedeelde 1e plek
	0	0	0	
	3	1	2	
	20	17	13	
1e plaat heeft 3 punten				
2e plaats 2 punten				
3e plaats 1 punt				

Uitwerkgroepleden zijn individueel telefonisch benaderd door de projectorganisatie over het dilemma van DPA en RHDHV. Dit is door een aantal leden van de uitwerkgroep als sturend en manipulatief ervaren.

Jessica mailt de matrix. Arcadis en DGMR geen discussie. Ze geeft bij Anne aan dat oordeel van uitwerkgroep is dat RHDHV niet als onafhankelijk overkomt en dat DPA de voorkeur heeft van uitwerkgroep.

Jesse mailt: gemeente vindt DPA en RHDHV beiden niet bewezen onafhankelijk omdat dit bureau nog geen opdracht voor een gemeente of initiatiefnemers heeft uitgevoerd. Bovendien is DPA te duur. (prijs is echter geen criterium geweest) We moeten het uiteindelijk allemaal met de keuze eens zijn en deze bureaus maken weinig kans dus laten we die van de lijst schrappen. Zijn conclusie: twee presentaties op de 22^e.

Anne mailt dat ze akkoord is. Marco ook akkoord.

Maurice en JJ mailen terug dat zij zich hier niet in kunnen vinden. Ze hebben het gevoel dat er teveel wordt gestuurd. Dit komt het vertrouwen in het proces en de betrouwbaarheid van het bureau niet ten goede. Het is een eenzijdig besluit om DPA niet uit te nodigen voor een presentatie en dat geeft het gevoel dat de uitwerkgroep na alle inzet niet serieus wordt genomen. Voorgesteld wordt om ook DPA en RHDHV uit te nodigen en hen kritisch te bevragen vanuit zowel Eneco als uitwerkgroep. Dit sluit aan bij de afspraak op 5-2 dat 4 bureaus worden uitgenodigd als we niet gezamenlijk tot 3 bureaus kunnen komen.

Xander reageert daarop weer per mail. Gaat inhoudelijk de discussie aan richting Maurice met cc naar iedereen. Maurice mailt terug dat hij de toon van de mail als verwijtend en vervelend ervaart en dat de onafhankelijk procesbegeleidster wordt gemist in deze fase.

JJ roept iedereen op er vooral te zijn bij de bespreking op 22 feb. Hij krijgt 'jeuk' van de sturing.

Jan, Marije en Mieke uiten per mail hun zorgen over de gang van zaken en missen DPA in de uitgenodigde bureaus.

Bespreking op 22 feb:

Op de 22ste is er een bureau gekozen: DGMR.

Voor de presentaties is gereflecteerd op het doorlopen proces; de uitwerkingsgroep vindt dat dit niet goed is doorlopen.

Er vindt discussie plaats over de betekenis van het criterium Bewezen Onafhankelijk. Initiatiefnemers en gemeente hebben hierover een ander beeld dan de uitwerkingsgroep. Zij oordelen dat dit van 2 kanten uit gaat, zowel vanuit de energiepartij als ook vanuit omwonenden. Uitwerkingsgroep is van mening dat dit criterium is opgenomen om vertrouwen te krijgen dat het bureau onafhankelijk van een commerciële opdrachtgever adviseert en betrouwbare uitkomsten genereert. Meningeën komen niet bij elkaar.

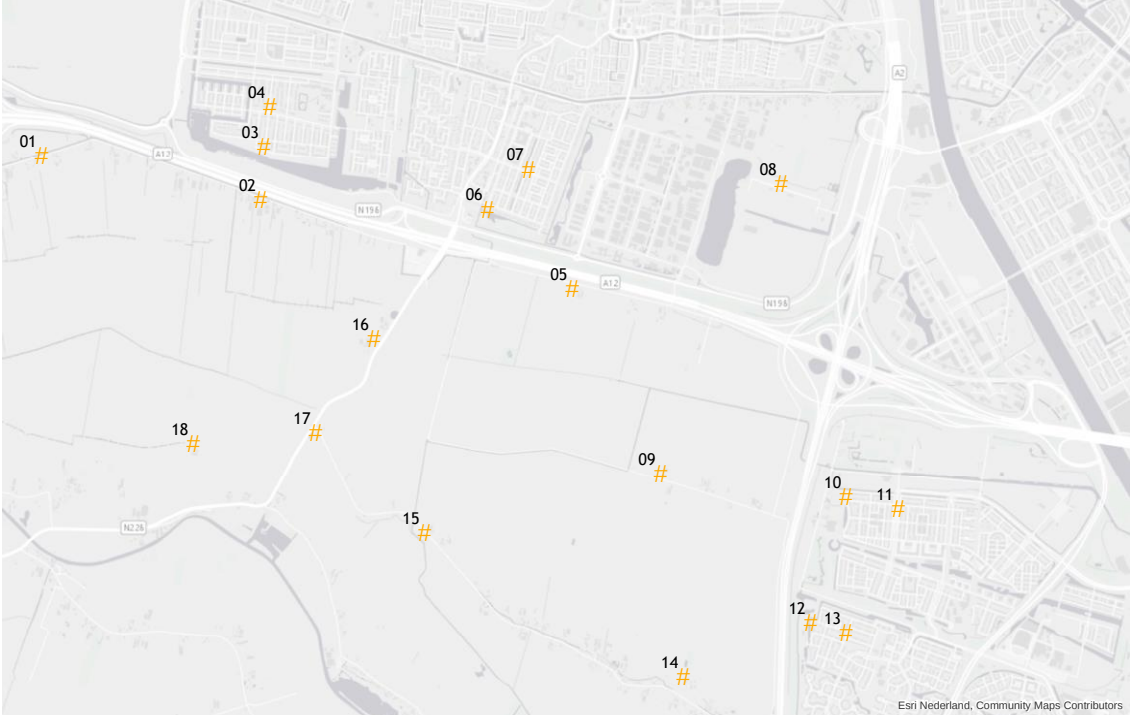
Vraag komt aan bod of deze avond een keuze kan worden gemaakt. Enkelen vinden dat de keuze van een bureau zo belangrijk is dat ook de andere 2 partijen nog moeten worden gezien/gehoord om een goede keuze te maken en vertrouwen te hebben in de partij. Anderen vinden dat een keuze uit deze 2 partijen voldoende kan zijn als de presentaties goed zijn. Besloten wordt de presentaties te laten houden en daarna pas een besluit te nemen.

Na de presentaties van Arcadis en DGMR is er overlegd. Ieder heeft kort aangegeven wat hij/zij vond van beide bureaus. Xander heeft dit op een flipover genoteerd. Daarna is door Anne en Xander voorgesteld om te stemmen: in welk bureau hebben we vertrouwen; willen we het hierbij laten?

De meerderheid (2 tegenstemmen: Maurice + Ad en JJ onthoudt zich van stemming) heeft besloten dat zij het niet nodig vonden alsnog DPA en RHDHV uit te nodigen omdat zij vertrouwen hebben in de onafhankelijkheid, integriteit en deskundigheid van DGMR. De meerderheid had graag gezien dat DPA uitgenodigd was, maar aangezien dit niet gedaan was zou het nu te laat zijn (mede door tijddruk) om ze alsnog uit te nodigen. Maurice en Ad hebben beide ook vertrouwen in DGMR, maar zouden toch nog graag een presentatie van DPA krijgen om een goede afweging te kunnen maken (bijvoorbeeld tijdens de uitwerkingsgroep avond van 7 maart). Besloten wordt om DPA niet uit te nodigen en DGMR te kiezen, onder opdrachtgeverschap van de gemeente.

1. Toelichting

In dit document is de hoorbaarheid van het geluid van de windmolens binnen de polder voor een aantal representatieve punten in beeld gebracht. Dit is op dezelfde wijze gedaan als de analyse van de hoorbaarheid voor de punten in de omliggende wijken die in het kader van de raadsvragen zijn opgesteld. Het betreft uit onderstaande figuur de punten binnen de polder (01, 02, 05, 09, 14, 15, 16, 17 en 18).

Uitgangspunt is daarbij dus een windkracht waarbij de meest geluidproducerende windmolens een maximale geluidsproductie kennen (8 m/s oftewel windkracht 5 op ashoogte). Hierbij is uitgegaan van wind vanaf de windmolens richting de woningen. Deze windkracht treedt circa 22% van de tijd op (31% in de winter, 14% in het voorjaar, 12% in de zomer en 28% in het najaar).

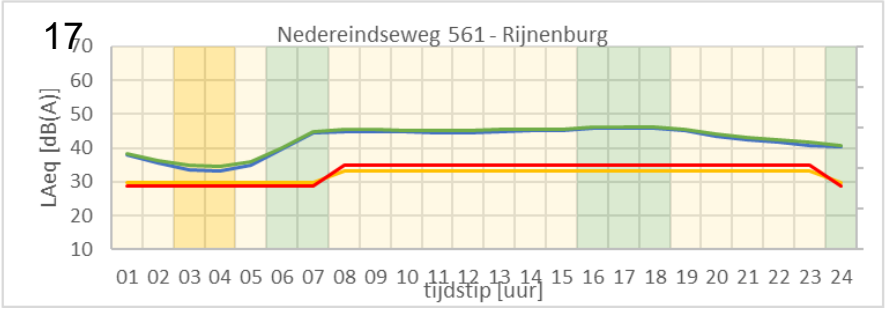
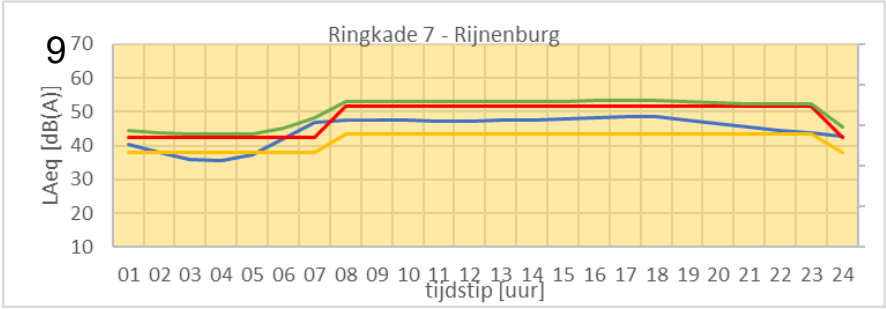
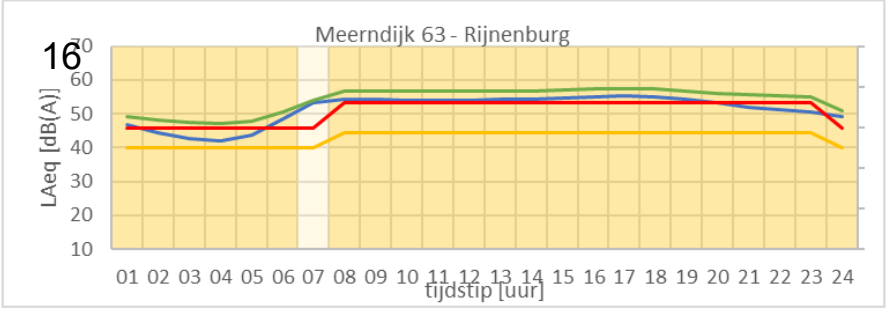
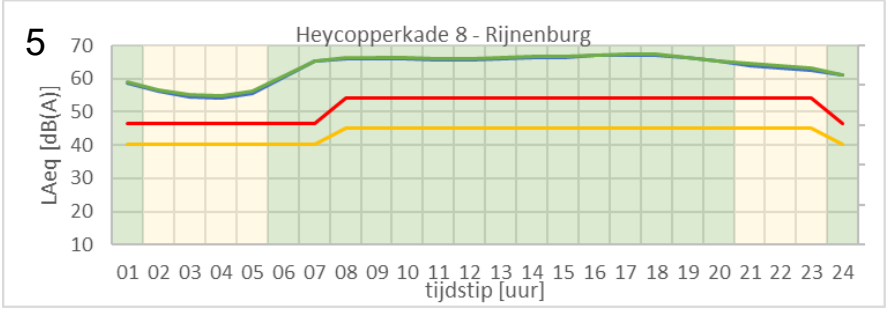
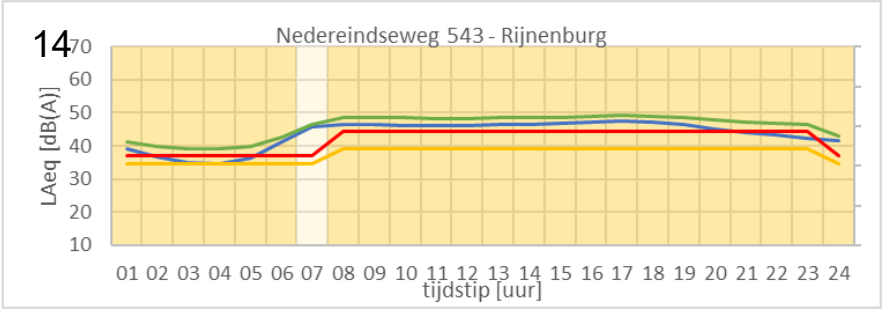
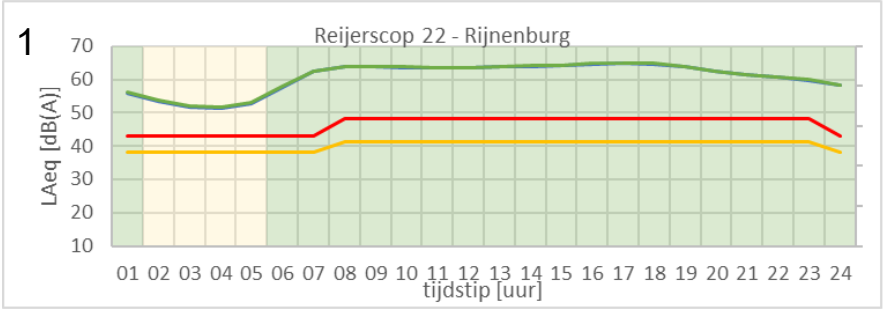
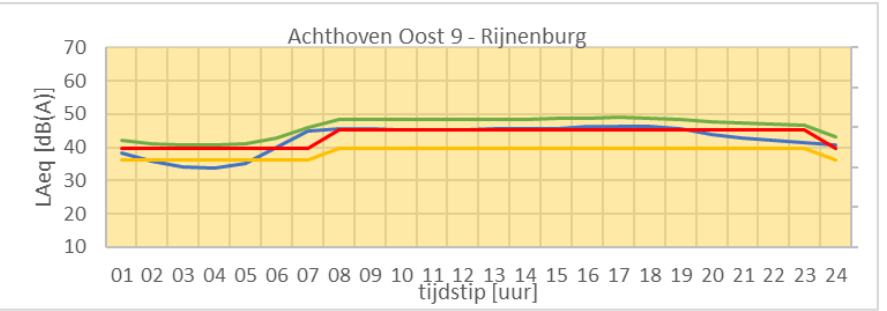
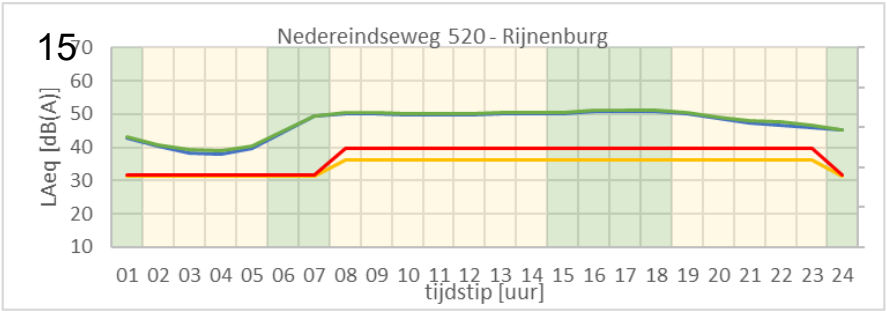
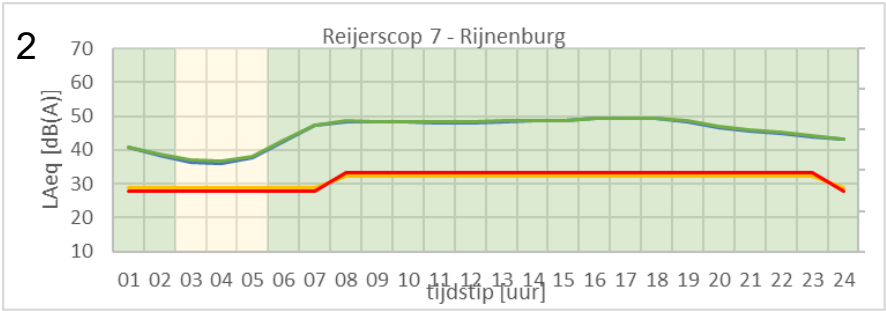
Het verschil tussen het windmolengeluid en het wegverkeersgeluid is als volgt gewaardeerd:

- Hoorbaar: geluid windmolens tot 5 dB lager dan wegverkeersgeluid. Daarmee is het geluid te onderscheiden.
- Beperkt hoorbaar: geluid windmolens 5 tot 10 dB lager dan wegverkeersgeluid. Daarmee is het geluid enigszins tot niet te onderscheiden.
- Zeer beperkt hoorbaar: geluid windmolens meer dan 10 dB lager dan wegverkeersgeluid. Daarmee is het geluid niet meer te onderscheiden en te beschouwen als niet meer hoorbaar.

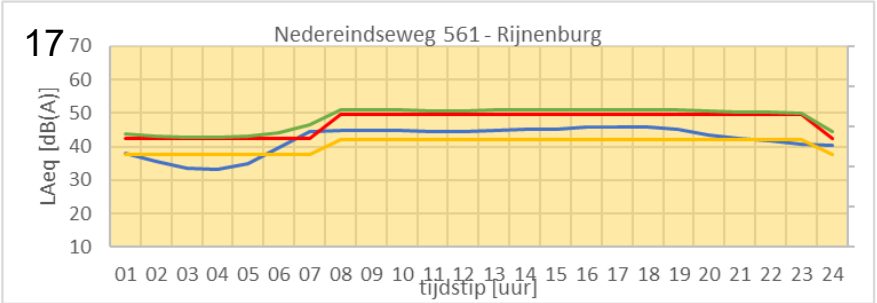
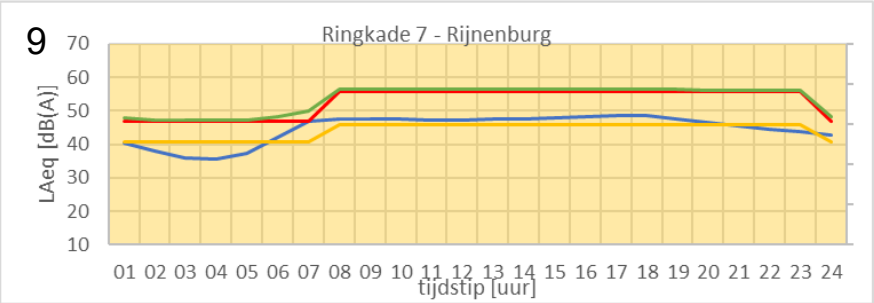
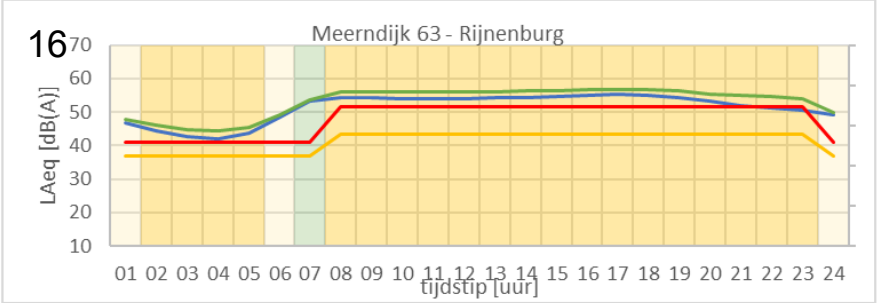
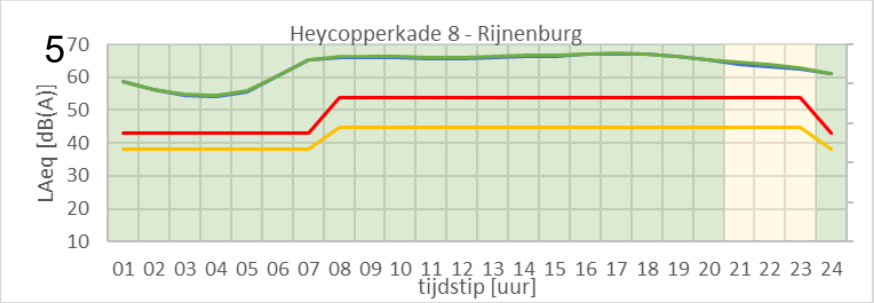
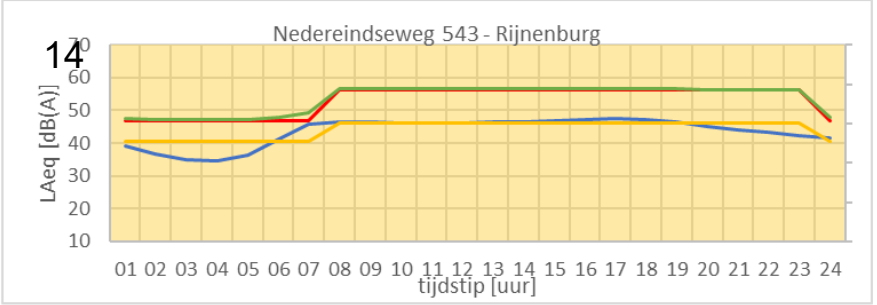
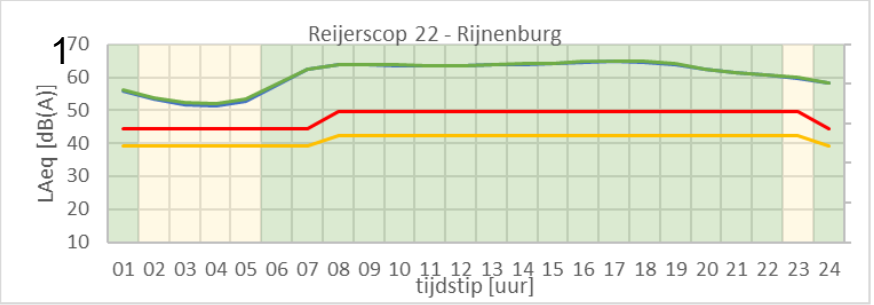
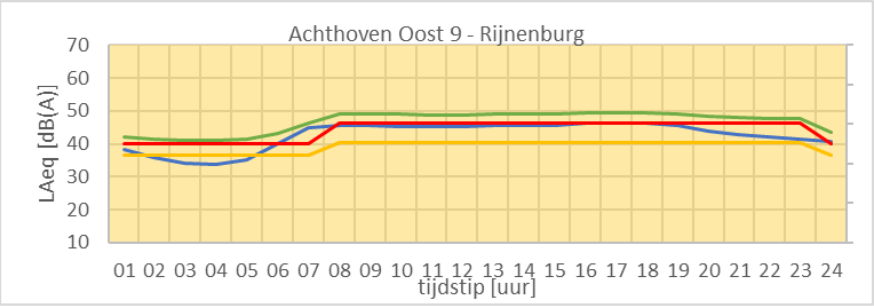
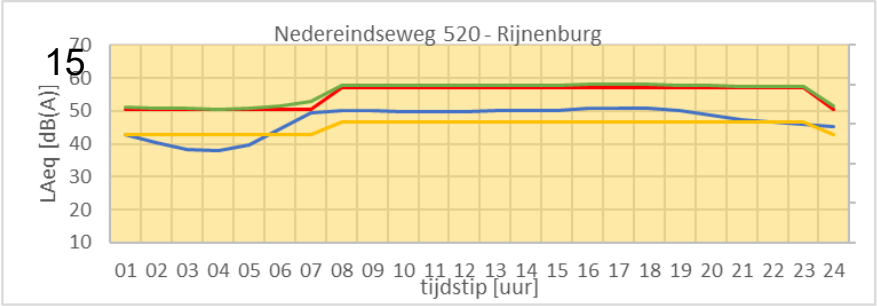
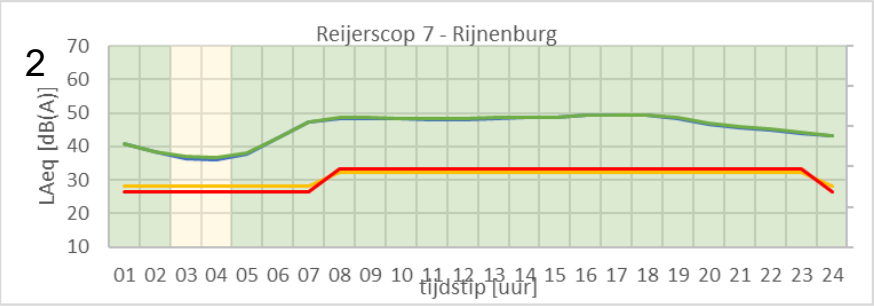
Dit is conform onderstaande legenda in de grafieken opgenomen:

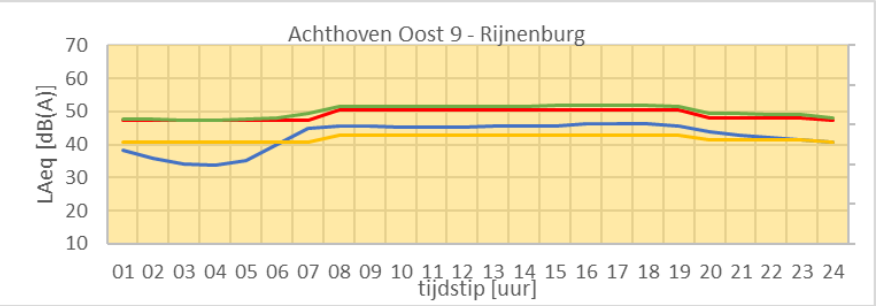
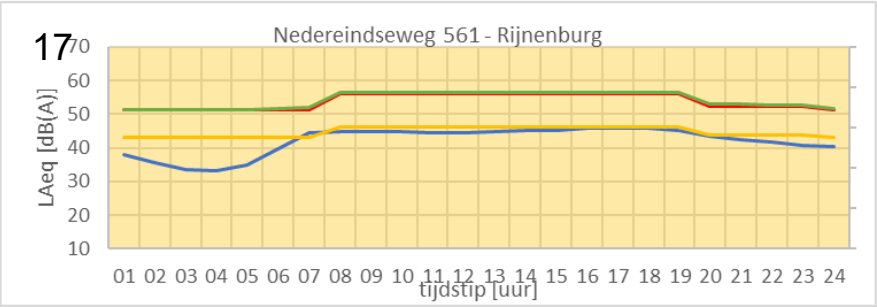
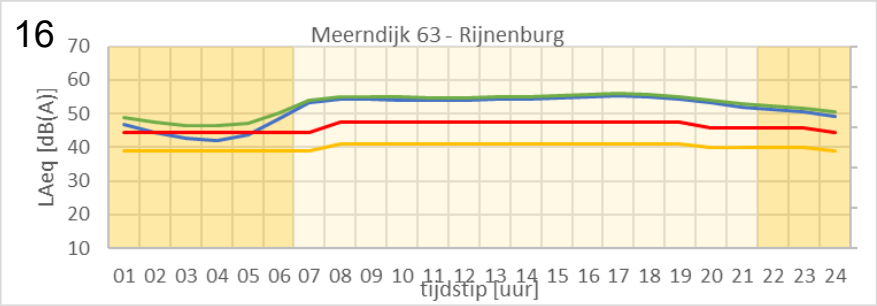
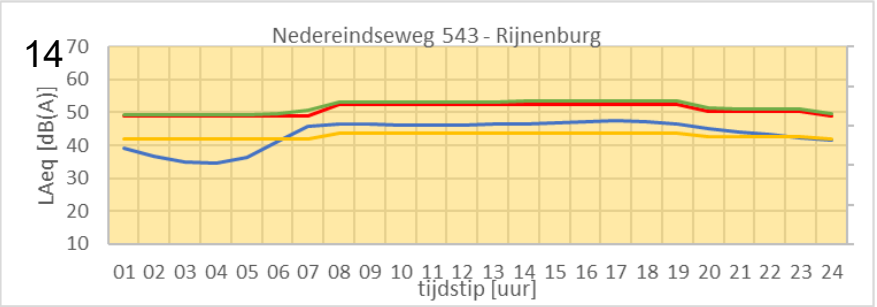
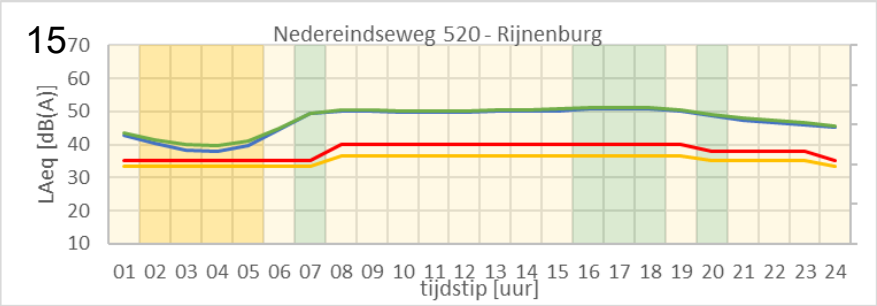
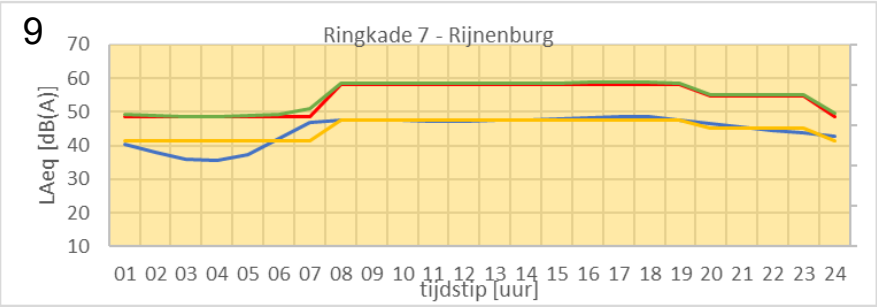
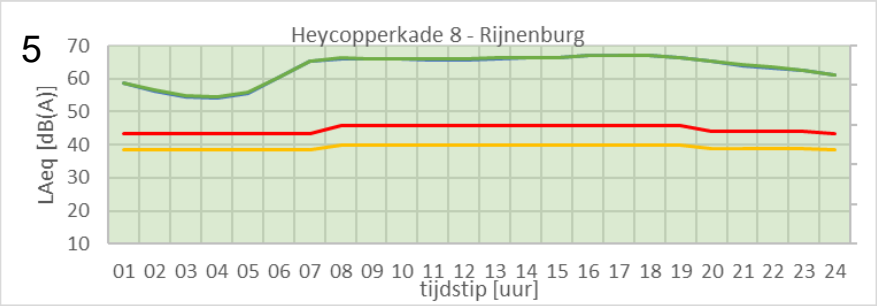
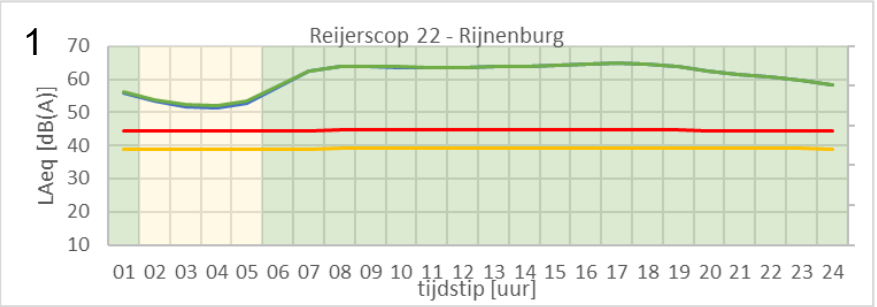
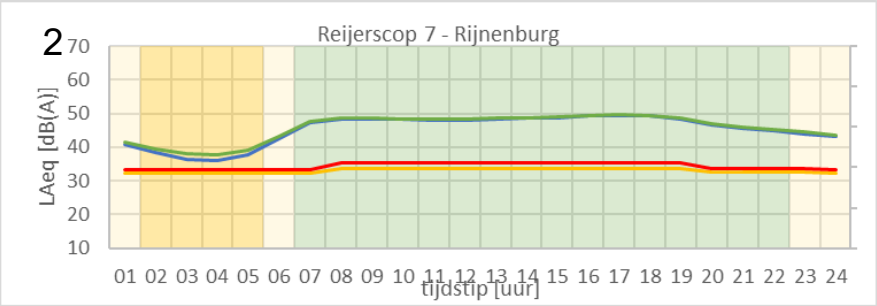
2. Ring

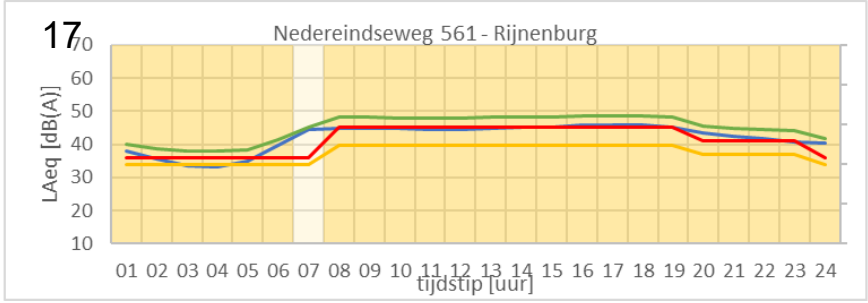
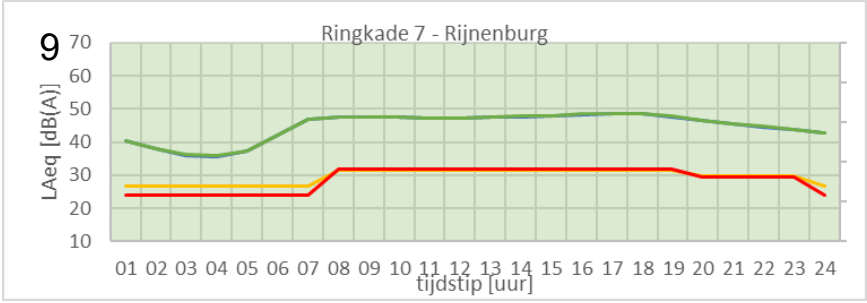
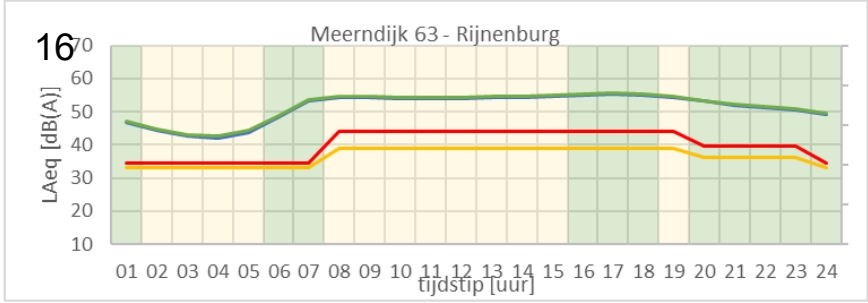
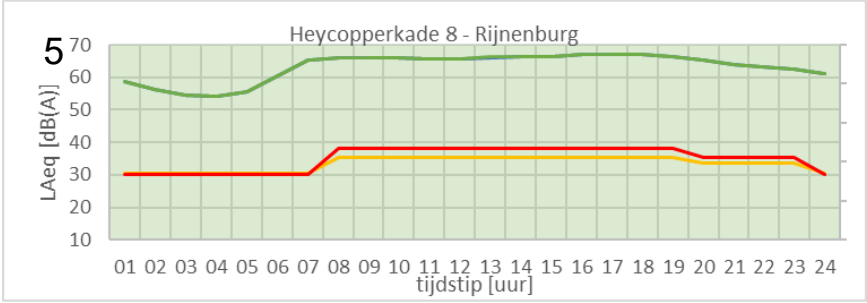
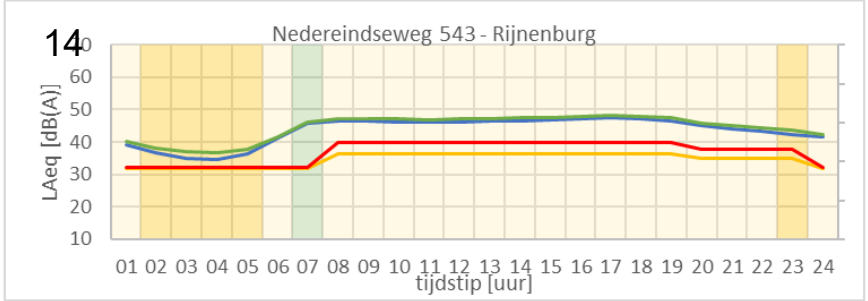
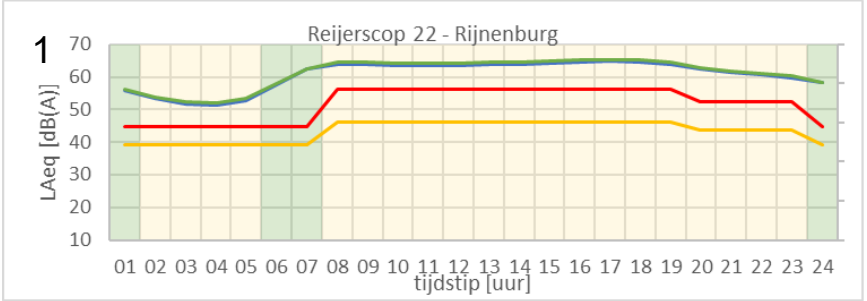
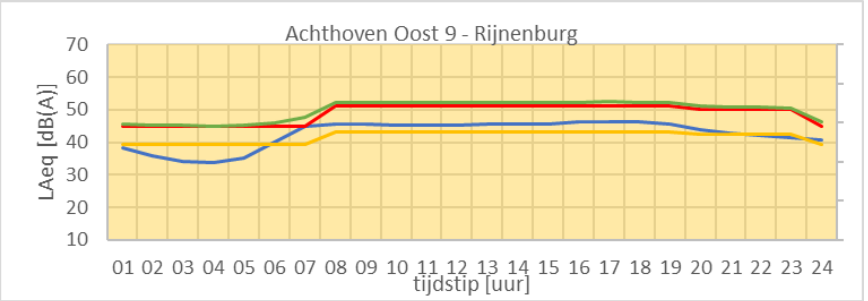
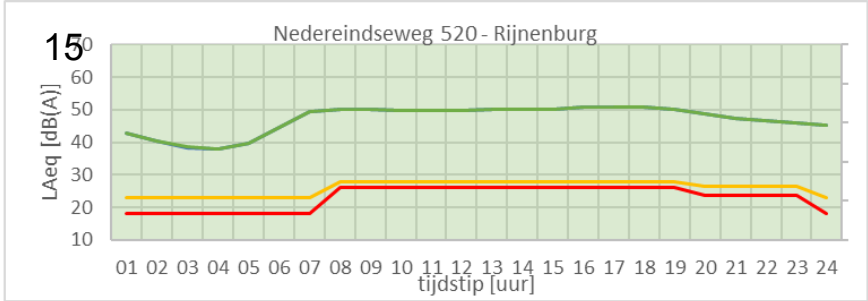
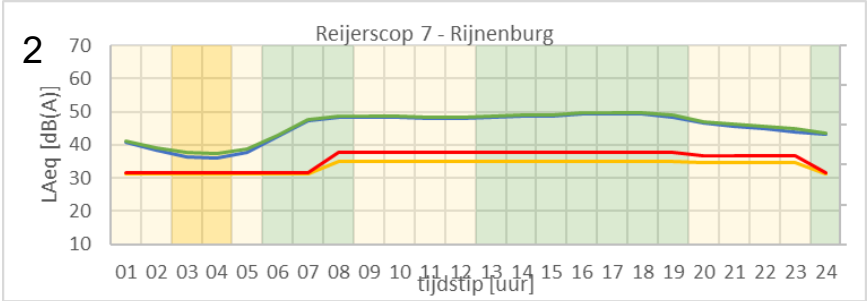
3. Energie Voorop

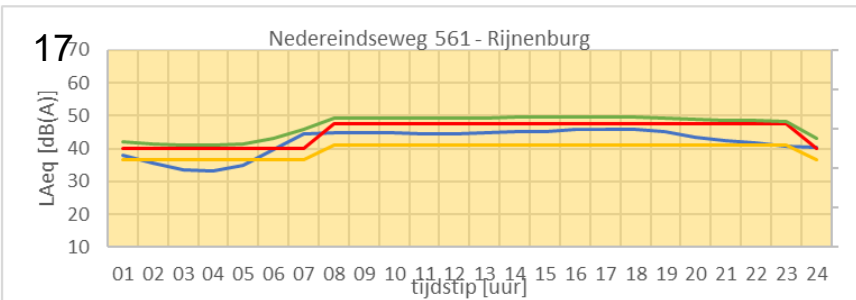
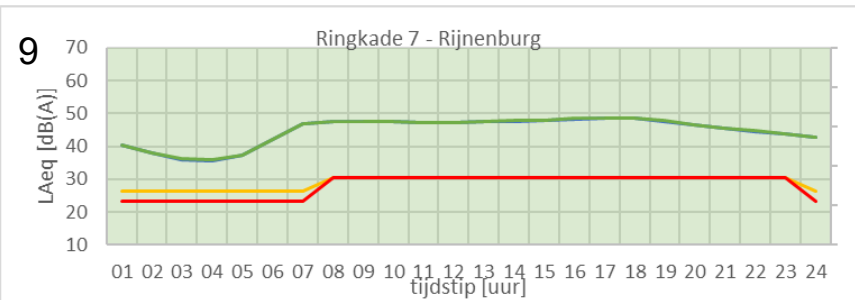
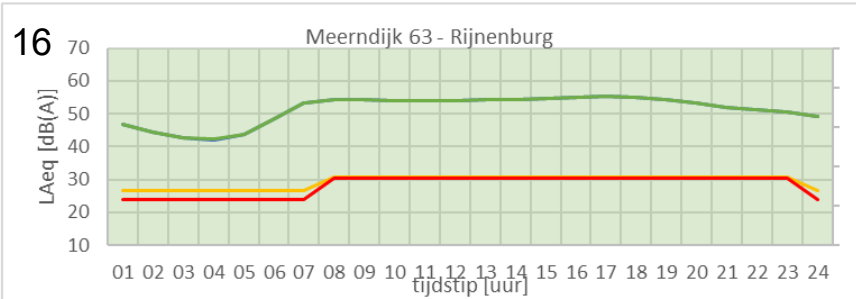
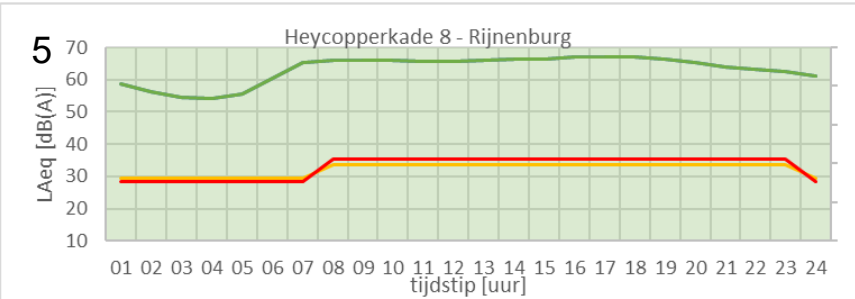
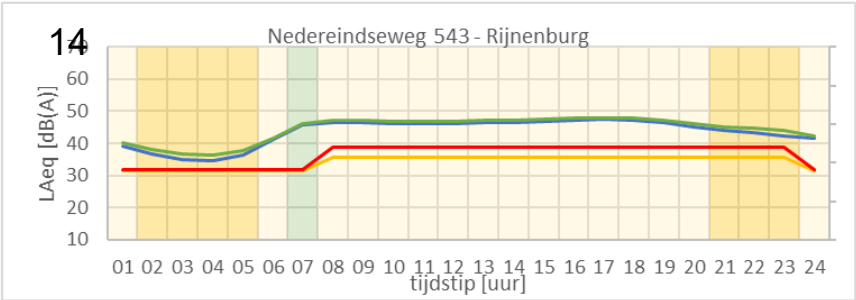
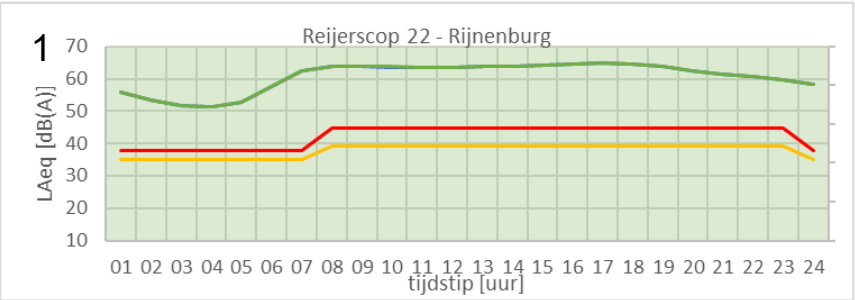
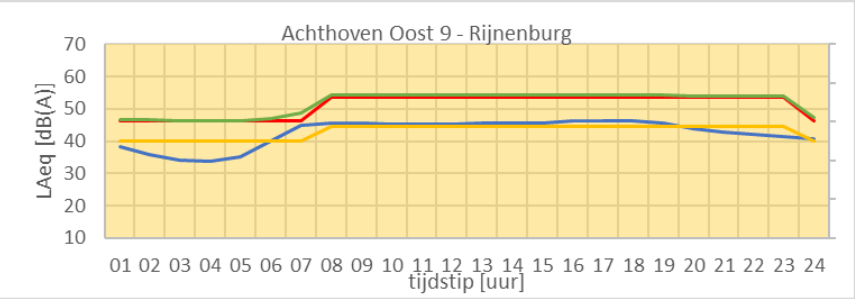
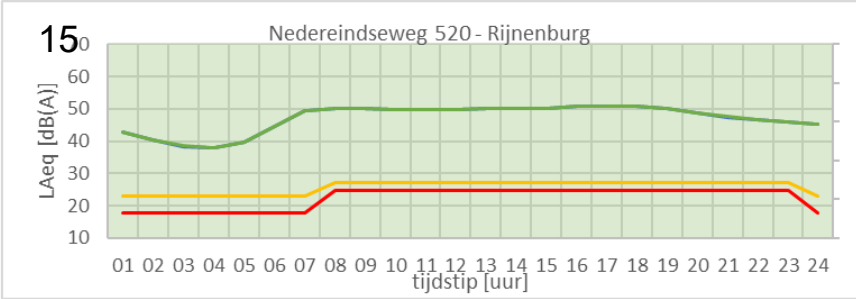
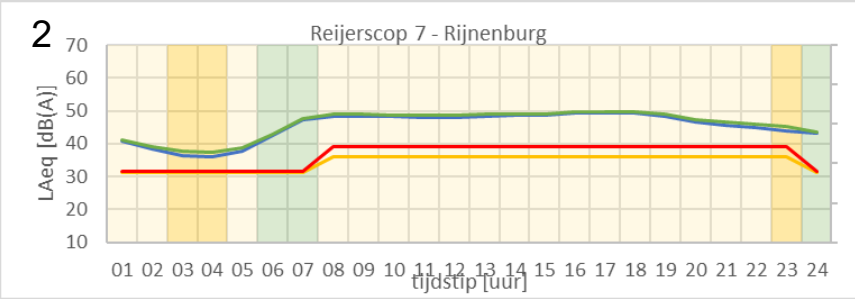
4. Kreek

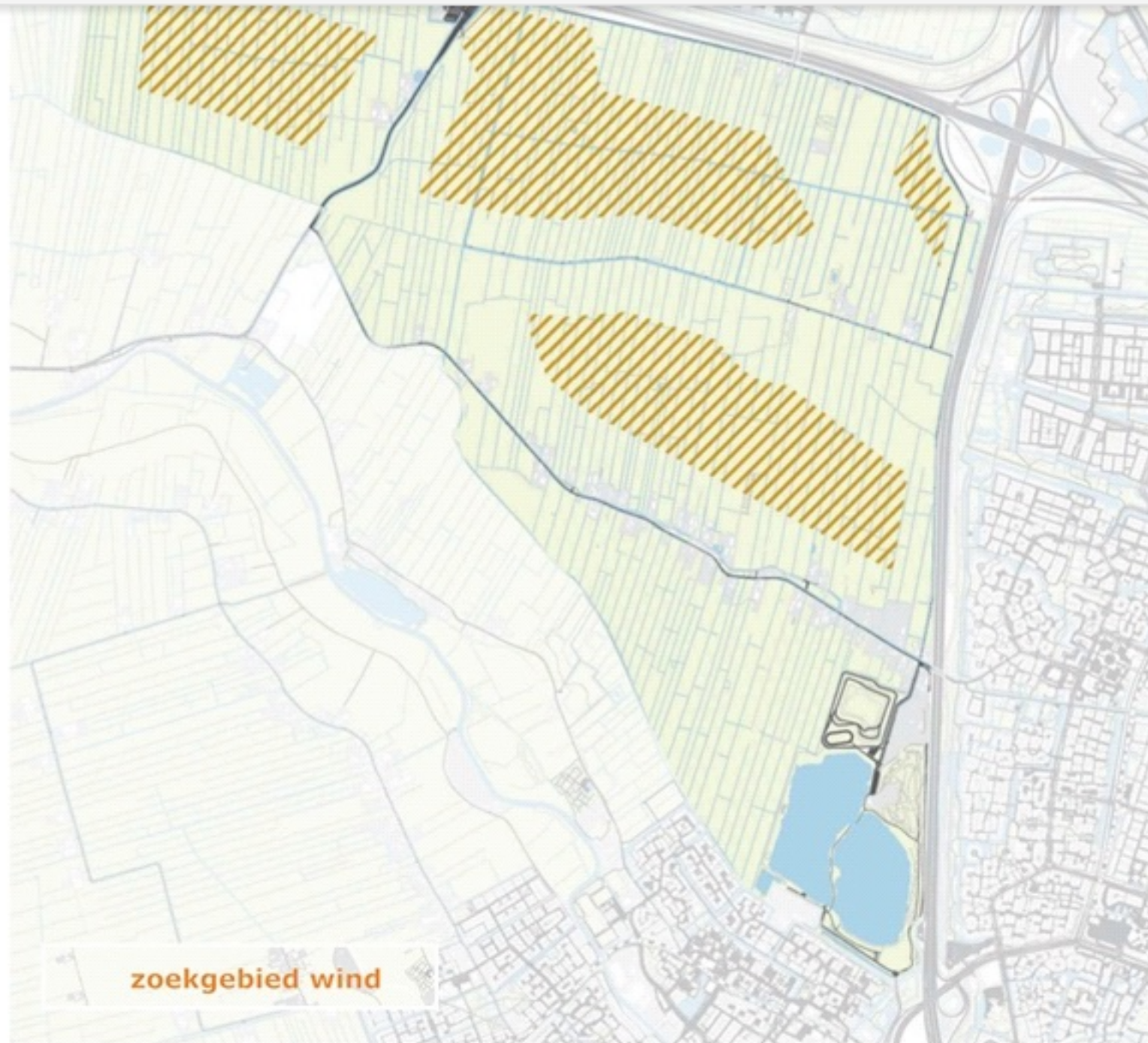

5. Nieuw Rijnenburg

6. Polderscenario

Voor Reijerscop ligt de keuze voor:

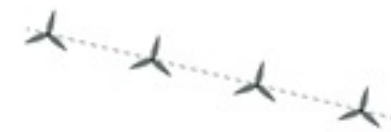
- behoud van het huidige open landschap zonder bijplaatsing van windmolens;
- behoud als landbouwgebied gecombineerd met de ontwikkeling van een **permanent windpark** (in een lijn-, raster- of wolkopstelling).

Gegeven de belemmeringen vanuit wind energie zijn voor windenergie 2 oost-west georiënteerde zoekgebieden denkbaar:

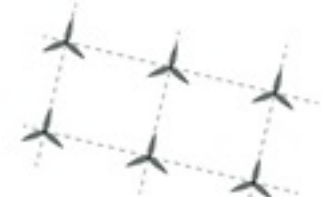
- parallel aan de A12, vanaf Reijerscop tot knooppunt Rijnenburg (met een onderbreking ter plaatse van de hoogspanningsleidingen)
- tussen de Ringkade en de Nedereindseweg

WINDENERGIE

Lijn

Raster

Wolk

Plaatsing Ten aanzien van de ontwikkeling van windenergie zijn drie manieren voor de plaatsing mogelijk:

- een lijnopstelling;
- een regelmatig raster;
- een wolk.

